

VREME
VREME

Ob koncu tedna bo prevladovalo oblačno vreme, vmes bodo tudi padavine in nekoliko hladneje bo.

VESTNIK

Murska Sobota, 6. oktobra 1988 • Leto XL • Št. 38 • Cena 1100 din

BAHEN IN JYOTI GHAR — Ženska in dom topline. Na 12. strani to pot prvi del portreta bratonske misionarke v Indiji — Marije Sreš.

OB OTVORITVI TITOVE BRAZDE 88 GOVORIL STANE DOLANC

S POVEZANOSTJO DELA IN ZNANJA DO CILJEV

Petinpetdeset traktoristov-oračev, ki so si pravico do nastopa na državnem prvenstvu pridobili na republiških in pokrajinskih tekmovanjih, se je konec minulega tedna v Murski Soboti potegovalo za naslove najboljših v državi. Lepa sončna sobota je na tekmovališče ob Bakovski cesti pri ribiškem domu privabila številne obiskovalce, ki so lahko opazovali spretnost naših oračev in si pri tem pridobili tudi marsikakšno izkušnjo. Na priložnostni slovesnosti ob otvoritvi jubilejne 30. Titove brazde je govoril Rudi Cipot, predsednik ZOTK Murska Sobota, v kulturnem programu so nastopili godba na pihala, prekmurski oktet in recitatorji, slavnostni govornik pa je bil Stane Dolanc, podpredsednik predsedstva SFRJ.

»Z brazdami, ki jih zarezujete z močnimi in sodobnimi stroji, večinoma izdelanimi doma, začinite svoj vrhunski boj za pridobitev dragocenih posevkov, ki jih prav danes in tudi v prihodnje potrebujemo čedalje več. Potrebujemo jih doma, hkrati pa imamo tudi velike množnosti za povečanje izvoza, saj je hrana ena temeljnih strateških surovin, katere pomena se moramo zavedati še posebej ob lakoti marsikje v svetu. In prav od kakovosti vašega dela je v mnogočem odvisen tudi končni uspeh naše kmetijske proizvodnje.« je dejal Stane Dolanc, ki je še posebej poudaril najpomembnejše v proizvodnji in produktivnosti na vseh področjih gospodarstva. Le s takšnim delom bomo lahko uresničevali postavljene cilje ekonomske politike in premagali probleme, ki nas pestijo. Ob neugodnih možnostih za razvoj kmetijstva v preteklosti so se v zadnjem času razmere tudi na tem področju začele spreminjati, saj družba namenja kmetijstvu čedalje več pozornosti in skuša z dodatnimi ukrepi zagotoviti nujne spodbude tako za družbeni kot zasebni sektor kmetijstva.

»Danes, ko je ohranitev bratstva in enotnosti pogoj za obstoj ali neobstoj Jugoslavije, je vsaka priložnost, pa tudi to tekmovanje lahko potrditev globokega pomena in zgodovinske vrednosti po-

ziva k socialistični revoluciji, narodni in socialni osvoboditvi jugoslovanskih narodov in narodnosti, poziva k ohranitvi bratstva in enotnosti. Ta poziv ni bil in tudi danes ni samo politična parola, tudi v najboljšem pomenu tega gesla. Bratstvo in enotnost sta hkrati tudi poziv k prežemanju vsega ekonomskega, družbenega in političnega življenja in dela s spoznanjem, da smo enakopravni in zbrateni, z Zvezo komunistov na čelu, da lahko obstanemo in gradimo bogatejšo in pravičnejšo socialistično, samoupravno družbo, bratsko skupnost enakopravnih narodov in narodnosti Jugoslavije. Naj so danes razlike o poteh za rešitev aktualnih ekonomskih in političnih problemov v raznih okoljih pri nas, pa tudi v vodstvih, še tako velike, to iskanje rešitev ne sme ogroziti bratstva in enotnosti — te največje pridobitve Titove Jugoslavije. Vsi naši narodi, ljudje v vseh krajih naše prelepe domovine želijo in hočejo mir, enakopravnost, varnost in svobodno delo zase in za svoje otroke. In to v socialistični samoupravni in federativni Jugoslaviji, ki mora pomeniti pogoj za nacionalno in socialno svobodo. Tudi to tekmovanje naj bo prispevek k povezanosti znanja in dela. In če bi temu že doslej posvečali večjo pozornost, sem prepričan, da bi imeli mnogo manj problemov, kot jih imamo danes.« je končal

svoy govor Stane Dolanc, ki je tekmovalcem zaželel še veliko uspehov, predvsem na njihovih delovnih mestih. Kajti prav njihovo delo lahko pomeni izreden prispevek na poti k prenovi druž-

be, k njeni gospodarski in politični trdnosti, brez katere si ni mogoče zamisliti odločnejše poti v 21. stoletje.

V besedi in sliki o letošnjem tekmovanju pa na 7. strani.

Zakaj želi JRT utrditi televizijski monopol?

Nekaj tednov je še ostalo do izstrelitve satelita Astra, ki bo imel šestnajst transponderjev z močjo 50 W, njegovi signali pa bodo omogočili sprejemanje satelitskih televizijskih programov na širšem območju kot prva generacija satelitov Eutelsat. To je začetek novega obdobja v razvoju satelitske televizije v Evropi, kjer smo priče neslutnemu prodoru kableske in satelitske televizije, čeprav nekateri kritiki »novega medija« skušajo z državnimi omejitvami ustaviti pohod televizijskih »baronov zvezd« Ruperta Murdocha, Roberta Maxwella in Silvia Berlusconija na evropski celini, med tem ko je Ted Turner s svojo mogočno CNN varen pred njimi s svojim sedežem v Atlantici.

Zares ni nobenega dvoma, da bi bila JRT še v letu 1988 zasajena le v svoj »multikanalni satelitski projekt in jugoslovanski satelit«, če ne bi skupina zagnancev v Mariboru, med katere štejemo predvsem Ivana Alta, Milana Sitarja, Albina Arnuša in Janeza Vahna, zgradila v mariborskih občinah Rotovž in Ruše jugoslovanska kableska sistema, ki sta sprejemala tudi satelitske programe. Maribor bo do konca leta 1988 sklenil tudi gradnjo tretjega kableskega sistema s petnajstimi kanali v občini Tabor, medtem ko podobna »kableska otoka« urejajo tudi v občinah Pobrežje in Tezno. Zato je tudi realno predvidevanje, da bo imel Maribor konec leta več kot 30.000 priključkov na kableska omrežja, s čimer bo še dalje največji kableski televizijski sistem v Jugoslaviji.

Maribor je tudi najdlje pri urejanju odprtih vprašanj nadaljnega razvoja kableske televizije, saj pripravljajo koordinacijski odbor za kablesko in satelitsko televizijo pri predsedstvu MK SZDL Maribor »model« povezovanja posameznih kableskih sistemov v mestni informacijski sistem, obenem pa je pričakovati, da bo v mesecu novembru pripravil tudi predloge za dopolnitev republiške zakonodaje o obveščanju, pa tudi o zvezah, s takšno zasnovano, ki bi preprečila nadaljnje utrjevanje televizijskega monopola RTV Ljubljana.

Znano je, da se v svoji dejavnosti kot član koordinacijskega odbora pri tiskovnem svetu RK SZDL Slovenije in kot novinar zavzemam za popolno samostojnost kableskih omrežij v Sloveniji, ker sem trdno prepričan, da so interesi RTV Ljubljana in občanov, ki so s svojim denarjem naredili kableska omrežja, povsem nasprotni. TV Ljubljana v svojem delovanju v letu 1988 le potrjuje znano dejstvo, da je kot članica JRT predvsem zainteresirana za monopolni položaj te arhaične organizacije in lastne komercialne načrte. Argumentov za takšno trditve je dovolj. TV Ljubljana je sodelovala v »selekciji« šestih lastnikov satelitskih programov (Rai Uno, Sky Channel, Super Channel, Sat 3, SAT 1 in TV 5), s katerimi je začela pogajanja o pravicah za sprejemanje programov, ne da bi opravila kakršna koli posvetovanja z gradbenimi odbori za kableska omrežja, ki so bili v tistem obdobju in so še danes legitimni predstavniki občanov, ki so s lastnim denarjem gradili kableska omrežja. JRT je v usklajevanju zveznega zakona o sistemu zvez zavzela najbolj konzervativna stališča, ki so v letu 1988 preživela povsod na evropski celini, pa tudi v deželah, kakršne so Libija, Kuvajt ali Maroko, če izberem le troje dežel z afriške in azijske celine.

Nekatera sistemska stališča o kableski in satelitski televiziji v Jugoslaviji, ki zadevajo sprejemanje tujih satelitskih programov, so bila sprejeta v popolni tajnosti, saj z njimi ni bila seznanjena niti Skupščina SR Slovenije. Glede na dejstvo, da je bilo vsebinsko spremenjenih več kot trideset členov sistemskega zakona, vključno z nekaterimi, ki zadevajo upravljanje kableske TV, so seveda upravičene trditve, da je predlagatelj zakona težil predvsem za utrjevanjem vsedržavnega monopola JRT, ki zavira nadaljnji razvoj kableske televizije. S členom, po katerem upravlja kableska omrežja JRT, je država (de facto) nacionalizirala kableska mreže, kar je presedan v novejši zgodovini. Zato sem tudi trdno prepričan, da bodo delegati v Skupščini SR Slovenije, ko bodo obravnavali uresničevanje zakona o javnem obveščanju, podprli težnje o samostojnosti kableskih omrežij in predloge za ustanavljanje alternativnih televizijskih programov. Obenem sem tudi trdno prepričan, da bo tiskovni svet pri predsedstvu RK SZDL vztrajal v svojem temeljnem sklepu, sprejetem v razpravi o kableski in satelitski televiziji, da se bo zavzemal za svobodno pretok satelitskih programov, kar je tudi pogoj za nadaljnjo demokratizacijo družbe in hitrejši družbeni razvoj. TV Ljubljana doslej še ni uresničila niti zahteve, da bi odpravila vse televizijske »bele lise« v slovenskem prostoru, zato je še toliko bolj nerazumljivo, da se — skupaj z drugimi članicami JRT — trdovratno bori v razvoju satelitske televizije predvsem za utrditev lastnega monopola. Zato je upravičen sklep: JRT si želi televizijski monopol predvsem zato, ker bi njeno »odpiranje« razkrilo vse slabosti v delu te arhaične televizijske organizacije.

Aco Pasternjak

Vzorno obmejno sodelovanje

Sodelovanje med Pomurjem in Železno županijo bi lahko imeli za vzor obmejnega sodelovanja v Evropi, pa tudi na svetu, so bile besede enega od razpravljalcev na skupni seji komisije za narodnosti in obmejne stike pri pomurskem MS SZDL ter podobne komisije pri Domovinski ljudski fronti iz Železne županije. Takšne seje, tokratna je potekala v Lendavi, potekajo že nekaj let. Na njih ocenijo delo, obenem pa lahko slišite tudi predloge za bodoče sodelovanje.

Po uvodnem pozdravu predsednika pomurskega MS SZDL Milana Nekrepa je prevzel besed-

ov Ferenc Hajo. V svojem referatu je obdelal stike z matičnim narodom, predvsem določila pravno-normativnega razvoja narodnosti skupnosti brez kontinuiranih, organiziranih in poglavljenih stikov z matičnim narodom. Navedel je nekaj členov slovenske ustave, ki neposredno ali posredno vplivajo na razvijanje stikov z matičnim narodom.

Opozoril je tudi na nekatere zakone in občinske statute. Po njegovem mnenju je narodnostna skupnost pomemben dejavnik, ki lahko vpliva na dobrososedske odnose in obenem k boljšemu poznavanju obeh sosednjih naro-

dov. Nujen predpogoj za uresničitev tega pa je prav gotovo urejen položaj manjšin.

O konkretnih stikih je potem spregovorila Marija Pozsonec. Sodelovanje je zelo raznoliko in pestro, saj sega na vsa področja, od kulture, vzgoje in izobraževanja, športa, do gospodarstva. Dobro razvito je tudi sodelovanje

ob najrazličnejših srečanjih ni mogoče preprosto opisati, saj preidejo poslovni stiki večkrat v prijateljske. Vse to pa so največje pridobitve življenja ob meji.

V razpravi so člani obeh komisij podprli poročilo. Menili so, da je potrebno sodelovanje še razširiti, predvsem pa bi lahko več naredili na področju gospodarskih stikov. V prihodnje je

Imre Meszaros, sekretar Domovinske ljudske fronte iz Železne županije in predsednik komisije za obmejno sodelovanje:

»Na različne vsakdanje, aktualne in politične prireditve bi morali bolj pogumno vabiti ljudi iz Pomurja. Seveda bi tudi mi radi sodelovali na podobnih prireditvah, predvsem tistih, ki so pomembne za madžarsko narodnost, pri vas. In ko si zastavljamo vprašanje kako naprej, si želimo predvsem čimveč pobud od spodaj.«

med političnimi organizacijami in institucijami ter posameznimi manjšimi in večjimi kraji. Opozorila je tudi na nekatere pomankljivosti: premalo prisotni problematiki narodnosti v sredstvih javnega obveščanja, težave s spremljanjem programa madžarske televizije, na posledice ukinitve obvezne menjave dinarjev ob prehodu meje.

Želja po nadaljnem sodelovanju pa obstaja med ljudmi, tako funkcionarji kot kulturnimi delavci, pripadniki narodnosti in ljudmi, ki žive ob meji. Tudi pestrosti sodelovanja in občutkov

potrebno prislusniti mnenjem iz baze in poglobiti neposredne stike med prebivalci obmejnih krajev. Tako bi lahko organizirali dan odprte meje, pa boljše avto-busne zveze med obmejnimi kraji; več bi lahko naredili tudi za spodbujanje turističnega razvoja in še kaj.

Ob vsem tem so izpostavili velik pomen slovenske narodnosti, Porabskih Slovencev na Madžarskem, in madžarske narodnosti pri nas. Obe narodnosti sta resničen most med obeh narodoma in tako med prebivalci s te in one strani meje.

S. Eory

Ferenc Hajos, predsednik komisije za narodnosti in obmejne stike pri PMS SZDL:

»Ukinitve obvezne menjave je potrebno pozdraviti, saj smo se za njo zavzemali tudi na teh skupnih sejah. Seveda pa je za nas slab ta drugi ukrep, ko ne bomo mogli več menjati dinarjev, ampak le devize. Obstaja nekoliko strahu, kako bo vse to vplivalo na sodelovanje oziroma na prehode naših državljanov preko meje. Rešitev bi bila, če bi obe državi enakovredno menjali obe valutni, in sicer naše banke forinte, madžarska stran pa tako kot doslej dinarje. Seveda pa je to vprašanje, ki ga bosta morali rešiti vladi oziroma vodstvi obeh držav, Jugoslavije in Madžarske.«

NAGRAJUJEMO!

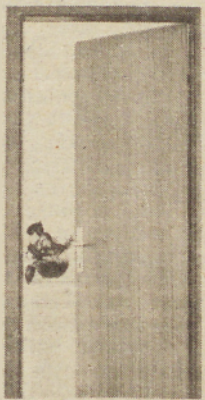
JELOVICA

NAGRAJUJE NAROČNIKE VESTNIKA

V štirih številkah Vestnika bomo objavili fotografije različnih vrat Jelovice. Ene od njih bo dobil izžrebani naročnik VESTNIKA. Tokrat vam predstavljamo NOTRANJA VRATA, polna, mahagoni. Izdelujejo tudi hrastova, lakirana ali lužena v velikosti 65, 75 in 85 x 200 cm.

Za nakup se priporoča JELOVICA, predstavništvo Murska Sobota, Cankarjeva 25, tel. (069) 22 921.

PRAVOČASNO POSTANITE NAROČNIK VESTNIKA!

NAGRAJUJEMO!

DAN KORUZE

V organizaciji strokovnega odbora za poljedelstvo pri sozdu ABC Pomurka in centra za pospeševanje kmetijstva pri Zadrudni zvezi Slovenije je konec prejšnjega tedna v Rakičanu potekal dan koruze, ki je letos sovpadal z zveznim tekmovanjem traktoristov-oračev za Titovo brazdo 88. Kmetijski strokovnjaki, pospeševalci iz temeljnih zadrudnih organizacij ter tehnologi družbenih posestev iz vse Slovenije so se na strokovnem posvetu seznanili z novostmi v obdelovanju tal, s posebnim poudarkom na ekstremnih razmerah. Ker je letos pozročala poljedelcem največ pregelavice suša, so tokrat izmenjali izkušnje pri pridelovanju koruze v sušnih razmerah.

Udeleženci posveta so si ogledali tudi mikro- in makroposkuse koruze, ki jih opravlja Srednja kmetijska šola in Kmetijsko gospodarstvo Rakičan.

L. Kovač

Pakistanu grozijo vedno hujši notranji nemiri. Najmanj 250 ljudi je izgubilo življenje samo v sobotnem spopadu med Modžahiri in Sindi samo v Hajderabadu in v Karačiju. Na sliki: pakistanske policajke raziskujeta okoliščine smrti nekega možkega, ki so ga ubili pred očmi njegove družine.

Dramatičen klic k razumu

Predsedstvo zvezne konferenec ZSM Jugoslavije je na jugoslovansko javnost naslovilo poseben Poziv k razumu, v katerem opozarja na dramatičnost položaja, ki mu je bratomorna vojna bližja kot progresivno reševanje težav.

Za sedanjí položaj v državi je značilno vzdušje strahu pred nasiljem, ki se je pri nekaterih sprevrgel v boleč občutek nemoči, pri drugih pa tudi v zahtevo po spremembi čez noč.

Nezaupanje v institucije sistema je skorajda brezmejno, predlagane različice za njihovo spremembo pa nezadovoljive. To se

najbolj drastično kaže na Kosovu, kjer institucije sistema niso sposobne zagotoviti ne fizične integritete ne osebne in premoženjske varnosti in svobode prebivalstva, je rečeno v pozivu.

Usoda naše domovine nas zanima danes in tukaj, ker vemo, da bo jutri nemara že prepozno. Ne strinjamo se z rešitvami, ki ponujajo orožje in kri, ker vemo, da ne bi bili ne svobodnejši ne bogatejši, ko bi območnikle puške.

Smo za učinkovit politični sistem samoupravnega socializma, v katerem samoupravljanje in socializem pomenita: reformo volilnega sistema; individualno in javno odgovornost na vseh ravneh; svobodo govora, misli in stajanja; javnost vodenja kot pogoj za odgovornost in uspešnost; pravno in učinkovito državo s skupščino, ki je res najvišji organ oblasti in samoupravljanja.

Prejšnji teden so se pozivu mladine priključili tudi pionirji, ki so s svoje konferenec poslali Jugoslovonom naslednje sporočilo: »Prosimo odrasle, da svojim otrokom omogočijo brezskrbno otroštvo, redno šolanje ter miren in svoboden razvoj v vseh krajih Jugoslavije. Vzgajajmo otroke v ljubezni in prijateljstvu in jih ne izkoriščajmo v političnih nesoglasjih.«

Računanje po naše

Tisti, ki se v zveznem merilu spoznajo na te zadeve, trdijo, da bomo letos od turizma iztržili okoli 2 milijardi dolarjev, tisti pa, ki se razumejo na turizem, trdijo, da bo tega iztržka približno 3,5 milijarde dolarjev. Komu verjeti?

Člani izvršilnega odbora Splošnega združenja gostinstva in turizma Slovenije so za prvo polletje letos ugotovili, da se napovedani ukrepi gospodarske politike za letošnje leto v glavnem niso uresničili. Kljub večjemu obisku tujcev za 4% je število prenočitev padlo za 3%. Podatki kažejo, da je bilo več gostov kot pretekla leta iz Belgije, Bolgarije, Českoslovaške, Sovjetske zveze, Španije, Švedske, Švice ter Italije. Več kot lani je prišlo k nam tudi turistov iz čezmorskih držav. Toda vse to ne »pokrije« upada turistov iz ZR Nemčije za 8%, ki pa v celoti predstavljajo 25% vseh tujih turistov pri nas.

Računajo, in bodo še računali do konca leta, kolikšnih bo letošnji turistični devizni prilivi. Tega jim ne bi bilo potrebno, če bi bil dinar konvertibilen!

Fronta na izpitu

Ta naslov v beograjskih Večernih novostih je pravzaprav povzete vseh letošnjih nesporazumov v vrhovih naše samoupravne socialistične družbe.

Temeljna opredelitev Partije pri prehodu na samoupravljanje kot način upravljanja je bila opredelitev za frontacijo, a nasproti konfrontaciji kot načinu delovanja kapitala.

Ne mislim pojasnjevati, kaj se s tem razume, kajti vsakdo bi došel že moral poznati razliko med konfrontacijo in frontacijo v političnem, ekonomskem in ostalem življenju.

Smiselno bi to povedilo, po tistem, kar so Večerne novosti objavile pod mnenjem Mirka Ostojića, člana predsedstva ZK SZDL, da se širša javnost obravnava kot dekor sistema, ne pa kot dejavnik samoupravljanja.

Ta utemeljena misel me je spomnila na retorično vprašanje Slobodana Miloševića, predsednika CK ZK Srbije, ali obstaja vsaj eden občan, ki bi mogel reči, da se z njim v Srbiji postopa tako kot s Srbom na Kosovu.

In še na nekaj! Na pripombo Jožeta Smoleta, mojega nekdanjega kolega, Slobodanu Miloševiću, zakaj je prav on nastopil na tistem prvem mitingu na Kosovu polju, namesto da bi bil samo spremljevalec predsednika Socialistične zveze Srbije?!

Morda je prav naslov tega pisma odgovor na Smoletovo vprašanje: Fronta je na izpitu. Fronte, razen na papirju, pravzaprav niti ni. Vsaj v praksi je ni. Tisto, kar se dogaja v forumih in med njimi se zdaleč ni Fronta organiziranih subjektivnih samoupravnih socialističnih sil.

Tudi iniciativni odbor za srečanja solidarnosti, ki se je postavil na čelo mitingarjev s Kosovega polja, to ni, kot lepo kaže karikatura v že omenjenem beograjskem večerniku, na kateri (leva ali desna) kolona drži v rokah parolo: Braštvo in enotnost!, ki je na drugi strani ne nosi nihče več.

Ne vem, kaj sta s tem mislila avtor karikature S. Stračkovski in uredništvo, ki jo je objavilo pod člankom Ogledata naše krize ob anketi med bralci na vprašanje: »Kaj mislite o parolah, ki se pojavljajo na mitingih solidarnosti?«. Toda nezmerno me spominja na deseto kolono (ono zunaj kolon 8 + 1, kakor smo rekli v novinarskem žargonu: osem federalnih enot in federacija, če se sme tako reči o slednji. Ta karikaturnost kolona bi ulegla biti deseta kolona, ker je zunajinstitucionalna, če se misli na tisti formalno neobstoječi iniciativni odbor s Kosova, ki deli lekcije vsem institucijam in posameznikom v državi — brez sprejemanja oporekanja.

Če te razmere, ki so računsko uporabljene, delimo z dva, dobimo pet kolon, a dobro vemo, kaj je peta kolona. Pripisujejo jo Miloševiću v nekakšnem njegovem pohodu na Ustavo.

Politična matematika in tudi politična ekonomija sta zelo neujemljivi: lahko ju pojasnita: ali tisti, ki jo uporablja, ali pa zgodovina. Biti prerok v teh časih je, kakor tudi sicer, silno nevhvaležno. Kakor je nevhvaležno molčati ali vpiati.

Dejstvo, ki ga moramo ob tem ugotoviti, je: Fronta je na izpitu! Doslej smo verjeli, da je dovolj, če jo imamo na papirju, zdaj je že očitno, da je potrebna v akciji: kako naj sicer zaustavimo nasprotno fronto?!

Lahko sicer rečemo, da nasprotne fronte ni, ker večina državljani, katerekoli narodnosti so (večina družin je mešanji!) ne stoji za peto, deseto ali katerokoli naslednjo sovražno kolono s prijateljskimi oznakami, toda dejstva so dejstva. Dejstva so — trmasta!!!

Vsako, še tako sovražno nasprotno fronto (konfrontacijo) lahko zanemarimo le, če smo pri svojem vsakdanjem delu in delovanju uspešnejši od vseh dosedanjih načinov dela in delovanja, tudi organiziranja, če nismo prevzeti z demagoško ali doktrinarno slepoto, da je vse dosedanje najboljšje, ali pa s slepoto, preteklega, da vse novo ne vodi nikamor, ker ni v praksi z ničemer potrjeno.

Shodi, o katerih govorimo, in Miloševićev izzivalni vprašaj nas vodijo v analizo sedanjosti. Zatorej, če je ljudstvo (narod) tisto, ki odloča o vsem, vodstva pa ravnajo po njegovih odločitvah, zakaj potem velja (samo v Beogradu?) pravilo, da se stanovanjcev (občanov) o ničemer ne vpraša, čeprav vemo da je (stanovanjsko) samoupravljanje temelj za vse naprej — teritorialno.

Viktor Širec

globus

BUDIMPEŠTA — Za Sovjetsko zvezo je ZR Nemčija druga najpomembnejša država za madžarski kmetijski izvoz, ki je lani v to državo znašal okoli 450 milijonov mark in je le en odstotek vsega zahodnonemškega uvoza živil. Madžari menijo, da večji uvoz v ZR Nemčijo preprečujejo omejitve, ki veljajo za trge Evropske skupnosti.

OSLO — Odbor za Nobelove nagrade je letošnjo nagrado za mir dodelil mirovnim silam OZN. Na slovesnosti, ki bo 10. decembra, bo nagrada v imenu »modrih čelad« prevzel generalni sekretar OZN Perez del Cuelar.

HAVANA — Kuba je pred dnevi vzpostavila diplomatske odnose z Evropsko gospodarsko skupnostjo, s čimer naj bi se povečal obseg njene trgovine s konvertibilnimi tržišči.

PEKING — Kitajska je pred dnevi prvič uspešno izstrelila raketo z jedrske podmornice. Jedrsko podmornico, s katere so raketo izstrelili, so skonstruirali in naredili s kitajsko tehnologijo.

BONN — Osem mrtvih in preko 25 ranjenih, to je rezultat enomesečnih manevrov v ZR Nemčiji, v katerih je sodelovalo preko 200 tisoč vojakov NATA.

NEW YORK — Izvršni direktor UNICEFA James Grant trdi, da je v zadnjih dveh letih zaradi lakote v Afriki umrlo milijon otrok.

MONTERREY — Nedavni orkan, ki so mu nadeli ime Gilbert, je v tem mehiškem mestu zahteval preko 140 žrtev. Največ jih je bilo v petih avtobusih, ki jih je orkan zmel na cesti.

globus

Milijarde za ceste

Dvodnevni obisk predsednika Zisa Branka Mikulića v sosednji Avstriji je bil izrazito gospodarsko naravnano. Z gostiteljem, avstrijskim kanclerjem Vranitzkym, sta med drugim govorila o avstrijskem vlaganju v turizem (hoteli, marine) in v gradnjo avtoceste Sentilj—Zagreb.

Odstopil tudi Krunić

Na sobotni seji predsedstva CK ZKJ je Boško Krunić sporočil, da nepreklicno odstopa s položaja člana tega predsedstva. Krunić meni, da mora kot nekdanji predsednik predsedstva CK ZKJ prevzeti del odgovornosti za premalo uspešno reševanje zgočih družbenih problemov in za premajhne rezultate v delu predsedstva v minulem letu.

Konec obvezne menjave

Po dvajsetih letih obvezne menjave dinarjev v forinte, kar je leta 1968 enostransko uvedla za jugoslovanske državljane Ljudska republika Madžarska, smo lahko te dni slišali in brali, da bo ta ukrep 5. oktobra letos prenehal veljati. Na Republiškem komiteju za mednarodno sodelovanje SR Slovenije so nam pred dnevi sicer odgovorili, da o tem še nimajo nobene uradne informacije, kar naj bi pomenilo, da gre spet za enostransko potezo naših sosedov. Na zasedanju mešanega jugoslovansko-madžarskega komiteja za gospodarstvo in znanstveno-tehnično sodelovanje 5. in 6. maja letos v Budimpešti so se namreč med drugim

dogovorili, da bo odprava obvezne menjave stopila v veljavo po dokončni uskladitvi stališč obeh strani. Naša stran — Zvezni izvršni svet — pa, kot kaže, o predlogih Ljudske republike Madžarske še ni zavzela stališča. In kakšni so bili ti predlogi?

LR Madžarska bo odpravila obvezno menjavo dinarjev, hkrati pa bo prenehala z zamenjavo dinarjev v forinte v vseh menjalnicah v LR Madžarski.

Madžarski carinski organi bodo jugoslovanskim državljanom ob odhodu iz Madžarske dovoljevali le iznos blaga, ki je bilo kupljeno v LR Madžarski v vrednosti zamenjane konvertibilne valute v forinte v madžarskih

menjalnicah, kar bodo dokazovali s potrdilom.

Naši sosedje so prav tako predlagali, da bi podobno kot oni za svoje državljane tudi mi uvedli za potovanje (forint) čeke, kar pa ni pogoj za ukinitve obvezne menjave.

Bilo je še dogovorjeno, da bo sta o načinu rešitve tega vprašanja izdala skupno izjavo za javnost Zvezni sekretariat za finance SFR Jugoslavije in Ministrstvo za finance LR Madžarske.

Zgodilo pa se je torej nekoliko drugače, a to zdaj ni več pomembno. Moramo priznati, da smo si v Pomurju še posebej prizadevali, da bi obvezno menjavo ukinitili, in zdaj so jo res. Prav gotovo pa nismo razmišljali, da bo to prineslo tudi konec menjave našega dinarja na Madžarskem in da bomo poslej tam lahko kupovali le s forinti, ki smo si jih dobili na podlagi menjave divz.

Tako naj bili pravzaprav izenačeni z madžarskimi državljani, kadar potujejo v Jugoslavijo. In delno je tudi res tako, s to razliko, da bodo nekatere naše banke, vsaj zaenkrat še nimajo drugačnih navodil, še naprej menjavale forinte v dinarje. Madžarski državljani pa bodo lahko pri njih še naprej kupovali tudi dinarske čeke.

Ukinitev obvezne menjave dinarjev v forinte prinaša torej drugo neugodnost. Tisti, ki potujejo tja le na obisk k sorodnikom, znancem, ali pa na kakšna srečanja, bodo vsekakor zadovoljni, da ne bo potrebno imeti s sabo 48.000 dinarjev, (oziroma polovico tega zneska, če bodo potovali z maloobsejno prepustnico). Za nakupe in turistična potovanja pa bo najbrž precej slabše.

Jože Graj

Zakaj tuje državljanstvo

Na proslavi tretje obletnice ustanovitve hrvatske kulturne skupnosti v Hamburgu (ZR Nemčija) je zgodovinar akademik dr. Dušan Bilandžić govoril o položaju v Jugoslaviji in o izhodu iz krize.

Vznemirljivo in na moč zanimivo je bilo šele po predavanju, ko so vznejevoljeni in ogorčeni zdomci obsuli novopečenege akademika, člana Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti iz Zagreba, z vsemi mogočimi vprašanji.

Pri tem so deževale tudi take pripombe, kot so: »Kaj ste naredili iz domovine! Obljubite nam dobro poslovanje v malem gospodarstvu, pri tem pa vam je edina skrb, kako bi nam odvzeli kapital, ki smo si ga pridobili z mukotrpnim delom!« Sledili so številni primeri povratnikov, ki so nasedli obljubam in pri tem finančno propadli. Nekateri od

njih pa so se ogorčeni in razočarani vrnili v tujino, nekaj pa se jih je tudi ubilo.

Zdomci so bili jezni tudi na obmejne organe, češ da z užitkom jugoslovanskim delavcem na časovnem delu v tujini carinijo vsak višek kave ali darilo, ki ga nosijo svojem.

»Če mislite, da boste s cariniki za kilogram ali dva kave ali igračice, namenjene otrokom, zbrali milijarde za državni primanjkljaj, potem za to ne zadoščate niti milijon delavcev v tujini. Zaprite rajši tovarne,« so dejali zdomci dr. Bilandžiću. »Vse, kar je živo, pa pošljite prek meje!«

Zdaj razumem, zakaj po najnovejših podatkih tri do štiri tisoč naših delavcev letno zaprosi (pa tudi dobi) zahodnonemško državljanstvo! Zvezni izvršni svet pa še naprej ostaja »leden ko špricer«, kot slikovito pravijo v Beogradu... (TV-15)

»S svojim odstopom in izjavo sem želel prispevati, da bi se politična ravnanja v Jugoslaviji usmerila v pozitivno smer. Če se hočemo otresti vseh dosedanjih šovinizmov, se moramo bolj poslušati. Na Kosovu sem šel v najboljši veri, da se je z ljudmi mogoče pogovarjati in tako reševati težave, očitno pa moraš tja priti samo s parolami o posilstvih, kontrarevoluciji in podobno. Pri tem ne mislim, da tega na Kosovu ni. Položaj je dramatičen,« je v omenjenem intervjuju dejal Franc Šetinca. Po njegovem na Kosovu ne gre več zgolj za spopad s kontrarevolucijo, ampak tudi za spopad med narodi. O svojem obisku v Prizrenu, ki ga je jugoslovansko časopisje različno komentiralo, je Šetinca dejal: »Če prideš na obisk k ljudem, ki niso separatisti, potem jih ne moreš napadati. Prizrensko vodstvo me ni hotelo vleči za nos. Na sestanku je bilo dramatično. Na govorniški oder je prišel Albanec in svojim rojakom rekel: »Šetinca nas je vprašal, zakaj naši ljudje, naša inteligenca ni bolj odločna v boju proti separatizmu.« In res je tako! Zakaj nismo odločnejši.

Odstop kot opozorilo ali nemoč za spreminjanje razmer

Odstop Franca Šetinca z mesta člana predsedstva CK ZKJ je sprožil številne komentarje. V odprtem pismu je Šetinca pojasnil, zakaj ne more več opravljati nalog v omenjenem predsedstvu in v komisiji za Kosovo, podrobneje pa je o svoji odločitvi govoril v intervjuju za Delo.

Mogoče bi v Uroševcu, Suvu Reki ali kje drugje naletel na drugačne odnose, toda tukaj so sedeli sami Srbi, Črnogorci in Albanci in se pogovarjali. Ne morem reči, da se niso!«

Iz Šetinčevega odprtega pisma: »S pismom želim opozoriti na brezumje, ki ga vidimo vsi, kako nas peha v pogubo, vendar le malo storimo, da bi ga ustavili... Bije nam zadnja ura, ko se moramo strezniti in osvoboditi škodljivih strasti, raznih nacionalističnih in dogmatičnih mitov, in slediti glasu razuma in napredka... Vsi skupaj moramo strpno graditi bolj demokratično in bogatejšo skupno prihodnost, v kateri bo zagotovljen svoboden in enakopraven razvoj vseh narodov in narodnosti brez izjeme.«

In še nekaj komentarjev iz tiska. Prištinsko Jedinstvo je zapisalo, da ni v skladu s komunistično moralo visokega partijskega funkcionarja, kakršen je Franc Šetinca, da kot povod za svoj odstop navaja dogodke v drugem okolju, medtem ko se v Sloveniji, njegovi partijski bazi, vrstijo kontrarevolucionarni pojavi, ki se zanje ni zmenil ali pa se ni dovolj zavzel za njihovo ožigovanje in preprečevanje. Borba je v zvezi s Šetinčevim odstopom zapisa, da iz partijskega vrha odhaja populonoma napačen človek, zagrebški vjesnik pa ugotavlja, da je cena Šetinčevega opozorila velika osebna drama človeka, ki je po štirih desetletjih predanosti

KPJ, Skoju in ZKJ popravljeno pustiti delo, ker so mu preprečili, da bi ga opravljal pošteno, demokratično in civilizirano. Franc Šetinca je dostojanstveno in častno izrekel tudi najpogubnejšo resnico, pred katero je težko mižati — bije nam zadnja ura streznitve.

Delovna skupnost ČGP Dela Stik je opravila v zvezi s Šetinčevim odstopom telefonsko anketo med 251 naključno izbranimi telefonskimi naročniki iz vse Slovenije. Odgovore so dobili od 153 telefonskih naročnikov. Na vprašanje, kako ocenjujete odstop F. Šetinca, člana predsedstva CK ZKJ, je bilo možnih pet odgovorov (v oklepaju so pritrilni odgovori na vprašanje).

1. Kot odgovorno potezo politika, ki s svojim odstopom opozarja, da po sedanjí poti ne smemo več naprej (51,63 %). 2. Kot umnik, ko bi moral vztrajati na funkciji (15,03 %). 3. Kot izraz nemoči (20,92 %). 4. Nimam mnenja (10,46 %). 5. Nisem slišal za njegov odstop (1,96 %).

Zveza komunistov bi se morala zamisliti nad tem, da odstopa član predsedstva, ki se je vseskozi jasno in načelno zavzemal za uresničevanje njenih najpomembnejših sklepov — za sestop ZKJ z oblasti, povečano vlogo SZDL, enakopravnost vseh narodov in narodnosti, uresničitev treh znanih reform. Če odstopa, ker svojega dela in odgovornosti ne more opravljal, potem pomeni to, da ZKJ svojih sklepov in politike ne more več uresničevati, komentira Delo.

Drugačna organiziranost zdrženega dela

Čeprav uspehov, ki so jih dosegli v lendavski občini v prvih letih tega srednjeročnega obdobja (1986-90), ne manjka, pa vendarle niso zadovoljni z uresničevanjem planskih aktov. V teh dneh so na to temo govorili v skupščinskih dvoranah, pa tudi v družbenopolitičnih organizacijah, še posebej pa na seji občinskega komiteja ZKS.

Poglejmo, na katerih področjih planiranja ne gre, kot so si to zamislili! V prvih letih tega srednjeročnega obdobja ne dosegajo načrtovane 4-odstotne rasti družbenega proizvoda, ampak celo padec; letošnje leto bo ugodnejše, družbeni proizvod se bo realno povečal. Industrija je še vedno najpomembnejša panoga lendavskega gospodarstva, saj ustvarja 63 odstotkov celotnega družbenega proizvoda in posredno vpliva na takšen ali drugačen družbeni razvoj (ali stagniranje). Odstotki rasti industrijske proizvodnje iz leta v leto nihajo; v prvih šestih mesecih tega leta je narasla za 2,8 odstotka, zato se zdi nova predlagana 3,5-odstotna stopnja rasti še vedno previsoka. Še bi lahko naštevali. Zdjaj so v Lendavi pripravili predlog za spremembe srednjeročnega in dolgoročnega plana, s čimer želijo biti bolj realistični. Tako naj bi družbeni proizvod letno realno naraščal za 3,2 odstotka, zaposlenost v združenem delu za 2,2 odstotka, izvoz za 5 odstotkov, industrijska proizvodnja za 3,5 odstotka, produktivnost dela pa za 1-odstotno rastjo.

Ali bodo te (popravljen)e odstotne rasti dosegli, ko bodo potegnili črto 5-letnega planskega obdobja, je težko komentirati, kajti rezultati ne bodo odvisni zgolj od pogojev poslovanja, čez katere se nenehno pritožujemo, ampak od obsega poslovanja sedanjih in bodočih organizacij zdrženega dela, njihove tehnične opremljenosti, večje ali manjše zavzetosti

na delovnih mestih... In seveda od vrst proizvodnje. Za zdaj ni slišati, da bi katera od organizacij zdrženega dela tožila, da njen proizvodni program ni pravi, čeprav to vselej ne drži; proizvodnja, ki je nedonosna, naj bi ugasnila. Je pa tudi res, da tega predloga ne kaže vselej upoštevati, kar dokazujejo tudi v Inji Nafti; nekatere dejavnosti, ki so lani prinašale izgubo, dajejo zdaj dohodek!

Ob koncu leta bodo, kot trdijo gospodarstveniki, vse organizacije — razen tozda Skladiščna oprema, ki do novega leta še posluje v okviru Primata, tečaj pa bo samostojen ozd, Tovarna logistične opreme — prikazale pozitiven rezultat poslovanja. V Lendavi si poslej veliko obetajo zlasti od kemične industrije, saj so ob Inji Nafti nastali še drugi obrati: Lck, Zlatorog, v prihodnjem letu pa še Ilirija Vedrog. Premaknilo naj bi se tudi v gradbeništvu, kajti na vidiku je izločitev dolgovaške Opekarnice in lendavskega Gradbenika iz delovne organizacije Konstruktor Maribor. Še več: v Opekarni bodo ločili proizvodna programa: izdelovanje opeke in keramiko. Morda bodo na ta način uresničili velike načrte, ki jih imajo za ta novi proizvodni program (keramika). V polanski Delozi se bodo še bolj navezali na Muro, ko so to že storili v Indipu, večje učinke pa bo nedvomno dala tudi tovarna Imo Lendava, ki je nastala z odcepitvijo dveh tozdov od Varstroja. Tudi v tozdu Promet in delavnice, ki posluje v okviru de-

lovne organizacije Viator Ljubljana, se ne bodo mogli v nedogled izgovarjati, češ da nimajo dovolj prevozov, ker da imajo konkurenco v zasebnih avtoprevoznikih. Potrebno se bo torej bolj podvzati pri opravljanju servisnih storitev na avtomobilih in kmetijskih strojih, toliko bolj, ker, kot je slišati, s prevažanjem premoga iz rudnika v Benici še dolgo ne bo nič! In če smo že pri rudniku: ta je dodobra zamajal tudi lendavske planske akte, saj so raziskovalna dela pri rudniku upoštevana, zato tudi od rednega izkoriščanja ne bo prišlo v pričakovanem roku. To je tudi razvidno iz spreminjenih republiških načrtov. Prezreti ne gre tudi kmetijstva. Uspehov je kar nekaj, zlasti pa je povečana rastlinska pridelava, pa tudi sklad kmetijskih zemljišč se je zaradi agrotehničnih ukrepov izboljšal, žal pa na drugi strani pada stalež živine. Lendavčani se tudi ne morejo sprijazniti, da je družbeni sektor kmetijstva v občini zgolj surovinska baza za druga območja, zato so vse bolj glasne zahteve po drugačni statusni organiziranosti tozda Poljedelstvo in govedoreja, ki zdaj posluje v okviru delovne organizacije Kmetijsko gospodarstvo Rakičan.

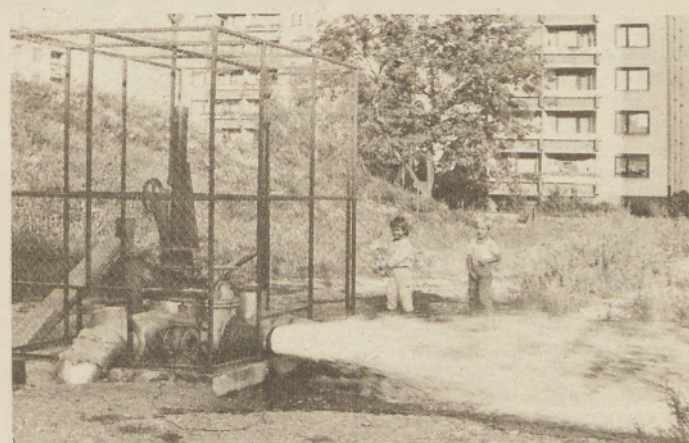
V Lendavi pa se počasi že pripravljajo na uresničevanje zakona o podjetjih, čeprav so za zdaj zanj pripravljene le teze. Gre za to, da ne bodo dovolili, da bi imeli po morebitni ukinitvi tozdov zgolj obrate, ampak hočejo samostojna podjetja. Med drugim zato, ker bodo tedaj v njih lahko zaposlili tudi kadre z višje in visokošolsko izobrazbo.

Št. Sobočan

ZAČETEK ENERGETSKE PRIHODNOSTI?

Študijsko raziskovalna naloga za izkoriščanje geotermalne energije za ogrevanje stanovanj in pripravo tople sanitarne vode, ki jo je izdelal dipl. inženir strojništva Franc Kramar iz Projektičnega biroja, ponuja več različic, kako sredi mesta — iz geotermalnih vrtin Sobota-1 in Sobota-2/Diana-1 — toplovodno bogastvo iz podzemlja spraviti do uporabnikov. »Priporočam sistem nizkotemperaturnega radiatorskega ogrevanja, kombiniranega s talnim ogrevanjem. Tako bi energijo izkoriščali prek toplotnega izmenjevalca brez kakršnih koli drugih virov (elektrike, kurilnega olja, premoga) in neposredno iz vrtine. Na tak način pridobljena energija bi bila v primerjavi s klasično kurjavo oz. sistemom klasičnih kotlovnice cenejša za okrog 20 odstotkov, meni strokovnjak, ko razčlenjuje nekatere možne oblike in načine izkoriščanja obnovljivega, okolju prijaznega energetskega vira.

Prve izkušnje so pravzaprav že na voljo, saj je bil 20. januarja na

Izdaten toplovodni izbruh iz vrtine Sobota-1 sredi Murske Sobotice — energetski up za potomstvo. (Foto: N. Juhnov)

Vrtni ulici (tik ob vrtini Sobota-1) za tri stanovanjske stolpiče za okrog 120 stanovanj prvič dan v pogon sistem kurjenja z uporabo geotermije. »Stanovanja smo posredno vezali na že omenjeni toplotni izmenjevalec in jih ogrevali izključno s toplo vodo. V začetku so bile določene težave zaradi obtokov in hidravličnega uravnavevanja celotnega sistema, vendar smo ustrezno ukrepali. Uveden je bil 24-urni kurilni režim in od 20. januarja do konca aprila — tudi zavoljo mile zime — sploh ni bilo potrebno vključevati klasične kotlovnice. S t. i. akumulacijsko celodnevno kurjavo smo dosegali več kot 20 sto-

pinj Celzija, stanovanja delno pregrevali in akumulacijo izko-

riščali ob nižjih zunanjih temperaturah, »poroča Kramar. Nekoliko podrobneje se zadržimo pri tehnologiji izkoriščanja, saj to — ob kakopak stroškovnih, cenovnih vidikih — najbolj zanima prihodnje uporabnike. »Nimamo še natančnejših podatkov o zmogljivosti vrtine, temperaturah vode in vseh fizikalnih parametroh; pripravila nam jih Geološki zavod iz Ljubljane. Vsekakor bomo nadaljevali z izkoriščanjem toplovodne energije in ob že navedenih treh stanovanjskih stolpičih na Vrtni ulici — ti so bili pred kratkim dodatno toplotno izolirani in imajo določene rezerve — vpeljali po-

poročila Kramar. Trejni način je reinjektiranje (vracanje v podzemlje), vendar bi v tem primeru morali zvrtni še eno vrtino. Meritve bodo pokazale, kaj bi s tem pridobili.« Kakorkoli že, topla voda je na površju in zdaj gre za to, da se zainteresirani — predvsem samoupravna stanovanjska skupnost, krajevna skupnost, Diana, komunalna skupnost in še kdo — pametno domenijo, kako jo na najbolj smotrni način pripeljejo iz vrtine v radiator. Vsekakor hvaležna tema, ki jo bomo spremljali.

Branko Žunec

— ZASEDANJE SKUPŠČINE OBČINE LENDAVA —

Res otrokom najboljše?

Mimoli dan pionirjev, ko so šolarji, slovesno odeti s pionirskimi rdečimi rutičami in modrimi titovkami, hodili po cestah brez šolskih torbic, je bila priložnost za razmislek o tem, kako ti doraščajoči otroci bolj kot formalne teme in poročila (pri katerih je čutili, da jih ne oblikujejo sami), poleg neuresničljivih gesel, kot so Otrokom najboljše, potrebujejo pozornost svojih staršev in pedagogov. Priložnost, da se lahko pogovorijo o sebi in svojih uspehih in neuspehih v šoli, prostem času in dejavnostih v njem ter vsem, kar jih tare in se potem odraža v vedno bolj prisotnem nasilju. Tako v odnosih kot nad posegi v tujo lastnino, o čemer pričajo vse pogostejše kraje že v osnovnih šolah in nevljudnosti, izražene po pločnikih in sprehajalnih poteh, kjer se morajo pešci umikati motoriziranim mišadcem.

Da so takšni, kot so, so krivi predvsem starši, ki nedozorelemu pubertetni kupijo dirkalno kolo ali motor in se takrat, ko pri njem najdejo kak tuj kos garderobe ali obutve in šolskih potrebščin, ne vprašajo, od kod je. Tudi pedagogi bi pri tem lahko opravili svojo vlogo in tam, kjer vidijo, da že hudo škripnje, poklicali na pomoč socialne in vse druge za to pristojne delavce. Predvsem pa na roditeljskih sestankih starše.

Res je, da se slednji vse slabše odzivajo, kar je bilo ugotovljeno tudi na občinskem svetu Zveze pionirjev v Murski Soboti, kjer je od trinajstih članov iz vrst roditeljev prišel le eden, toda boljše kot nobeden, da lahko posreduje dogovorjeno. Tudi na tak način, kajti spraševati le po ocenah, ne pa vzrokih, zakaj so takšne, kot so, je na roditeljskih sestankih premalo, odveč pa formalne številke in standardna poročila, iz katerih ni čutiti življenja, ki gre tudi na šolah svojo pot. Pri uspešnih in dejavnih pravo in so uspehi vidni, za kar zaslužijo pedagogi vso pohvalo, manj pa za tisto, o čemer neradi govorijo, pa je del vsakdanjika in šolar v njem vse bolj obremenjena, ker tudi mlini v izobraževanju počasi meljejo, kljub usmeritvi, da želimo otrokom najboljše.

Brigita Bavčar

Za racionalizacijo

Medobčinski svet Zveze sindikatov za Pomurje je pobudnik pomembnega sklepa, po katerem naj bi družbenopolitične skupnosti, samoupravne interesne skupnosti in družbenopolitične organizacije proučile določila svojih samoupravnih in drugih aktov, s čimer bi zmanjšali število samoupravnih organov in teles. Z racionalizacijo na tem področju bi lahko po stališčih MS ZSS za Pomurje prispevali k zmanjšanju mnogih reproduktivnih sestankov in s tem povečane odsotnosti z delovnih mest. Ugotavljajo namreč, da je sestankov, sklepov in stališč dovolj, mnogo več pa je treba storiti za njihovo izvajanje. Vsekakor gre za zelo zanimivo pobudo pomurskih sindikatov, ki ne bi smela ostati brez odziva!

M. J.

O krizi in razbremenitvi

»V naši družbi je vrhunec krize in treba je prižgati le iskrico, ko bo ogenj težko pogasiti.« Tako se je na seji predsedstva OK SZDL v Murski Soboti nazorno izrazil predsednik MS SZDL za Pomurje Milan Nekrep, ko je uvodoma govoril o aktualnih družbenopolitičnih razmerah pri nas. V mislih je imel seveda poleg gospodarske krize predvsem problem kosovske drame, ki je jugoslovanska drama. Kosovo je namreč v sedanjih razmerah najnevarnejše žarišče politične krize, ki jo bo mogoče rešiti le s skupno akcijo vseh subjektivnih sil. Člani predsedstva OK SZDL so tudi tokrat odločno podprli oceno predsedstva RK SZDL, ki je zavrnilo protestne mitinge, ker sami po sebi ne rešujejo velikih problemov na Kosovu. M. J.

Delegati proti sindikatu?

Komu dati prav: občinskemu izvršnemu svetu, ki s sedanjo politiko prispevnih stopenj nekako skrbi, da interesne skupnosti ne ostanejo brez denarja, ali pa občinskemu svetu Zveze sindikatov, ki se zavzema za razbremenjevanje gospodarstva in s tem za postopno večanje osebnih dohodkov?

Pred to dilemo so bili tudi delegati zbora zdrženega dela Skupščine občine Lendava, ko so na zadnji seji zvedeli za sklepa, ugotovitve in zahteve občinskega sindikalnega sveta, brž nato pa še za stališča izvršnega sveta, ki želi (pa ne samo on) pospešiti ureditev občinskega odlagališča odpadkov in povečati zmogljivosti vodovoda za Lendavo in okolico. Če bi namreč znižali prispevne stopnje za nekatere interesne skupnosti tako imenovanih sisov materialnih dejavnostih, zlasti pri komunalni, teh dveh naložb, ki sta bolj ali manj že začeti, ne bi bilo mogoče pripeljati h koncu.

Delegati zbora zdrženega dela so se potem, ko so zvedeli za stališča sindikata in izvršnega sveta, odločili za neke vrste kompromisni predlog, ki ga je podala

sekretarka skupščine Marija Hajoševa: proučiti je treba, kaj bo mogoče od tega, kar predlaga sindikat (njegove zahteve so na treh tipkanih straneh), izpeljati že letos, drugo pa naj ostanejo stališča oziroma usmeritve za prihodnje leto. S tem se je strinjal tudi predsednik izvršnega sveta.

Kdo je zmagal in kdo je »poražen«? To vprašanje se je najbrž pojavilo ne le podpisane mu, ampak še komu, čeprav se praviloma ne bi smelo. Na probleme namreč ni mogoče gledati enostransko. Že res, da ta čas najbolj kukamo v kuverto, ki je že nekaj mesecev enako debela (če ne bi bilo inflacije, se niti ne bi razburjali), po drugi strani pa tudi vemo, da so zadeve, za katere smo vsi živo zainteresirani, da se uredijo, zato pa moramo v taki

ali drugačni obliki tudi nekaj zrtvovati. Delavci lendavske občine bodo še vsaj nekaj časa plačevali nekatere prispevke od osebnih dohodkov v dosedanj višini, da bi tako omogočili prej omenjeni naložbi.

Očitno pa je, da delavci lendavske občine niso za to, da bi jih žejne prepeljali čez reko. Zbor zdrženega dela namreč ni sprejel predloga odluka o začasnem zadrževanju sredstev za financiranje programa samoupravne stanovanjske skupnosti po

2,18-odstotni stopnji iz dohodka od osnove bruto osebnih dohodkov, kajti delegati so menili, da bi bile posledice obremenitve večje, čeprav jih je predlagatelj odluka hotel prepričati, da to ne bo tako, ampak da je nova stopnja »le prerazporeditev« prispevnih stopenj. Zdjaj (in še naprej) za stanovanjsko zidavo plačujejo dve vrsti prispevkov (skupaj 1 odstotek) od čistega dohodka od osnove bruto osebnih dohodkov.

Š. Sobočan

Zbori skupščine občine so imenovali Marijo Stanislavčević za načelnico oddelka za občno upravo, Marijo Kramberger pa za vršilko dolžnosti direktorja uprave za družbene prihodke Skupščine občine Lendava. Obe sta ekonomistki.

Komentar

KOGA ZAPOSILITI?

Na prvi pogled se zdi stališče izvršnega sveta skupščine občine Lendava sprejemljivo. Takole se glasi: do 15. oktobra bomo pripravili informacijo o številu in kvalifikacijski sestavi delavcev v posameznih ozidih, ki predstavljajo presežek zaposlenih v sedanjih programih. Izvršni svet bo začel aktivnosti o prerazporeditvi čim večjega števila že zaposlenih delavcev na nove proizvodne programe v občini. Torej naj bi delavci, ki v sedanjih ozidih nimajo kaj delati, dobili delo v novih tovarnah.

Če v lendavski občini ne bi imeli več kot 600 iskalcev zaposlitve, med katerimi je krepko čez polovico kvalificiranih oziroma imajo srednjo, višjo in visoko izobrazbo, potem se ne bi drznili zoperstaviti stališču lendavske občinske vlade. Pač: delavci, ki zdaj bogu krajejo dau, naj končno poprimejo v novi organizaciji. Ker pa imajo v občini Lendava hudo nezaposlenost (vsi, ki bi prijeli v združenem delu, se niti ne prijavljajo), je najbrž moralno in politično sprejemljivo, da delo na novih programih (gre predvsem za tovarno liven) dobijo tisti, ki ga še nimajo, to pa so mladi.

In kaj z delavci, ki jih je v nekaterih tovarnah »preveč«? Menim, da je »prezaposlenost« predvsem problem organizacije združenega dela. Da, problem, kajti vodijo jo kadri, ki niso sposobni zagotoviti dela vsem oziroma doseči polne zaposlenosti.

Š. Sobočan

OTROŠTVO BREZ DUDE, LIZALKE IN ČOKOLADE

Slovenski demograf prof. dr. Janez Malačič z ljubljanske Ekonomske fakultete: »Albanskim strokovnjakom najbolj zamerim, ker niso pripravljeno ničesar storiti, da bi z ukrepi prebivalstvene politike ublažili kontrarevolucionarne razmere v pokrajini.«

pravzaprav eden boljših poznavalcev tamkajšnjih razmer, saj je bil njegov tokratni obisk Kosova že tretji v tem letu. Poprej se je udeležil večih strokovnih posvetovanj in srečanj, ki so jih organizirale družbenopolitične organizacije pokrajine in republike Srbije.

»Dejstvo je, da je prebivalstvena politika v državi dolgo časa veljala za tabu temo; na Kosovu še toliko bolj, saj recimo določene zvezne akcije, ki so v nekaterih razvitejših republikah in pokrajini Vojvodini dale določene rezultate, tukaj niso pustile nobenih sledov.« je kot iztočnico navrgel dr. Malačič. »Pod pritiskom strokovne in delno politične jugoslovanske javnosti se začena odnos do prebivalstvene politike v pokrajini spreminjati, vendar za zdaj šele v glavnih vodilnih ljudi.« je nadaljeval. Žal med strokovnjake, predvsem zdravstvene, prosvetne in sorodne, spoznanje o nujnosti ukrepov s tega področja še ni prodrlo; ob tem kot zanimivost dejstvo, da nerazviti svet čedalje bolj spoznavna, da nekakšen samodejni gospodarski razvoj ne daje pra-

vih odgovorov na tovrstne izzive. »Govorim o izredno hitri rasti prebivalstva v pokrajini, ki znaša po povprečni letni stopnji 2,5 odstotka. To pomeni, da se v 28 letih podvoji in na Kosovu se je to zgodilo v obdobju od 50-ih do 80-ih let. Tudi za prihodnjih 30 let kaže, da bo tako. S tem se sproža vrsta negativnih posledic v zaposlitvenih in siceršnih gospodarskih tokovih, čemur ni kos ne država, kaj šele sama pokrajina.« Kaj pa kažejo selitvena gibanja? »Čeprav smo brez tekoče migracijske statistike, nas podatki iz popisov prebivalstva le opozarjajo na določene zakonitosti. Najprej, da je izseljevanje Srbov in Črnogorcev srž kosovskih problemov. V medpopisnem obdobju 1971-1981 je pri Albancih zaznati malenkosten pozitiven selitveni saldo, torej se jih je nekaj več priselilo kot odselilo, medtem ko je pri vseh drugih narodih in narodnostih ravno nasprotno.

Branko Žunec

(dalje prihodnjič)

Polnjenje socialistične črne luknje

Da ne bo pretiranih ugibanj, naj precej razbistrijo naslovni pojem. Gre za odsotnost malih in srednjih podjetij v našem gospodarstvu, o čemer je na devetem posvetovanju o inovacijskih, tehnoloških in podobnih centrih (29. in 30. septembra na tehniški fakulteti v Mariboru) govoril dr. Aleš Vahčić z ljubljanske ekonomske fakultete. Iz njegovega predavanja (Možnosti uporabe podjetniškega inkubatorja pri razvoju drobnega gospodarstva v Jugoslaviji in Sloveniji) bomo — za potrebe pomurskega gospodarskega prostora — strnili zgolj bistvene predpostavke in usmeritve.

Kaj dajo primerjave s Švedsko?

Ce naj pridemo z doslej najresnejšim in najradikalnejšim poskusom v smeri graditve tržnega gospodarstva v socialističnih razmerah do konkurenčne tržne sestave, brez nastanka velikega števila novih podjetij manjšega in srednjega obsega ne bo šlo. V tem pogledu da poučen izid primerjava med Jugoslavijo in Švedsko, ki je zgled dokaj uravnotežene velikostne sestave zrele tržne ekonomije. Jasno se pokaže skoraj popolna odsotnost malih podjetij pri nas oz. navzočnost zelo majhnih (mikro) podjetij v zasebnem sektorju. Hkrati se zdi, da je tu morda že preveč zaposlenih, kajti na Švedskem ti delavci delajo v nekoliko večjih podjetjih. Dr. Vahčić primerjalno razčlenjuje, »da je delovna sila v Jugoslaviji osredotočena predvsem v velikih in zelo velikih podjetjih, da pa jih v velikostnih razredih z deset do sto zaposlenimi praktično ni. Očitno je, da je do te sestave prišlo zato, ker so bila zasebna podjetja v svojem obsegu omejevana bodisi z maksimumom števila zaposlenih bodisi z davčno politiko in drugimi ovirami. V družbenem sektorju pa je bila zavoljo narave administrativnega usklajevanja ekonomske dejavnosti težnja po nastajanju samo velikih podjetij, podjetja pa so nato še naprej rasla bodisi z dodatnim zaposlovanjem delovne sile bodisi z združevanjem. Nastajanja majhnih podjetij, razdruževanja in zmanjševanja zaposlenih taka gospodarstva praktično ne poznajo. Na ta način je seveda moralo priti do nastanka velike vrzeli med zasebnimi mikro-podjetji in velikimi državnimi oz. družbenimi podjetji, to je do socialistične črne luknje.«

Kakšen ključ za reformo?

Čeprav bo za koga odvečno, vseeno ponovimo, da je ključ do gospodarskega preustroja v državi v množičnem ustanavljanju malih podjetij. »Ta del gospodarske sestave je namreč tisti, ki je za konkurenčno delovanje gospodarstva ključnega pomena, saj je v njem najmočnejša konkurenca in se zato tu tudi rojeva največ novih zamisli. Iz njega izhajajo podjetja, ki lahko konkurenčno ogrozijo velika podjetja in v tem delu potekajo gospodarske dejavnosti, ki dajejo gospodarstvu prilagodljivost in prožnost.« zairjave eden iz trojke strokovnjakov (dr. Tea Petrin, dr. Janez Prašnikar in dr. Aleš Vahčić) z ljubljanske ekonomske fakultete. Količinske razsežnosti problematike prehoda iz naše zdajšnje gospodarske sestave v novo ponazarja s »hipotetičnim primerom, da bi želeli v naslednjem desetletju v Sloveniji doseči vsaj takšen velikostni sestav gospodarstva, kot ga imajo tiste industrijsko razvite zahodne države, ki imajo med temi državami najmanjši delež delovne sile v podjetjih drobnega gospodarstva, to je okrog 30 odstotkov. Skratka, vprašanje je, kako bi število zaposlenih v drobnem gospodarstvu kot delež vseh zaposlenih zunaj zasebnega kmetijstva moralo naraščati, če naj bi ta delež leta 1997 dosegel 30 odstotkov. Razvidno je, da bi morali imeti namesto sedanjih 77 tisoč zaposlenih v tem sektorju leta 1997 v njem zaposlenih okrog 300 tisoč delavcev; od tega bi jih bilo v velikostnem razredu od ena do deset kakih 80 tisoč, v velikostnem razredu od 11 do 100 pa 220 tisoč. Če se omeji-mo samo na slednji velikostni

inovacije

razred in predpostavimo, da bi znašala poprečna velikost takega podjetja 30 zaposlenih, to pomeni, da bi morali v desetih letih ustanoviti približno sedem tisoč novih uspešnih podjetij, pri čemer bi moral biti dejanski vstop novih podjetij večji, ker bi jih določeno število pri še tako pazljivem vlaganju propadlo. To pomeni v povprečju 70 podjetij na leto ali okoli 12 podjetij na občino na leto.«

Rojevanje podjetnikov in podjetniških valilnic

Da bi prišlo do hitrega nastajanja uspešnih novih podjetij, je potrebno »generiranje kakovostnih podjetnikov in podjetniških skupin«. Po tačas veljavni opredelitvi je podjetnik tisti posameznik, ki uspešno ustanovi novo organizacijo oz. podjetje. Iz predavanja dr. Vahčića razbiramo, da je »v nasprotju s Schumpetrovo predstavo o podjetniku kot heroju, ki se rodi s podjetniškim talentom, danes sprejeto stališče, da je tako kot pri vsaki človeški dejavnosti vrhunsko podjetništvo morda res dar narave, da pa je mogoče tudi vzgojiti zelo dobre podjetnike in podjetniške skupine. Raziskave v ZDA in Angliji kažejo, da je verjetnost uspeha mnogo večja, če v procesu ustanavljanja podjetja dobivajo sistematično pomoč svetovalnih in izobraževalnih organizacij. V vseh zahodnih državah, zlasti v ZDA, je danes na tisoče državnih, univerzitetnih in zasebnih organizacij, ki dajejo tehnično pomoč in institucionalno podporo ustanoviteljem novih podjetij. To kaže, da celo v ZDA — kjer je trg vselej igral ključno vlogo pri usklajevanju gospodarske dejavnosti in je pristo podjetništvo nacionalna ideologija — sodijo, da je treba podjetništvo tudi zavestno podpirati in da vsega ne rešuje samo prosti trg. To pa hkrati pomeni, da je pospeševanje podjetništva v vseh mogočih oblikah za preustroj jugoslovanskega in slovenskega gospodarstva tem bolj potrebno, saj temu vprašanju v povojnem obdobju pač nismo namenili nikakršne pozornosti.«

V nadaljevanju je ponujen model podjetniškega inkubatorja (valilnice!) kot »ena uspešnejših oblik organiziranja animacijske, izobraževalne in svetovalne podpore nastajanju novih podjetij. Opredeljujeta ga predvsem dve lastnosti:

— novemu podjetju se v etapi priprave poslovnega načrta in/ali v prvih letih poslovanja zagotovi primeren prostor v okviru skupnega doma več novih podjetij;

— ker je naloga inkubatorja vzgajati nova podjetja, morajo ta na dogovorjeni stopnji lastnega razvoja poiskati novo lokacijo.«

S podporo nastajanju novih tvrstnih podjetij se je začelo v Evropi po drugi svetovni vojni. Med njihove izumitelje štejejo univerze, »ki so želele komercializirati razvite tehnološke novosti in si s tem tudi zagotoviti vir za financiranje nadaljnje raziskovalne dejavnosti. Enako obliko so kaj kmalu povzele raznovrsne pospeševalne institucije in jo uporabile pri oblikovanju okretnih gospodarskih oblik. V zadnjem desetletju se kot organizatorji inkubatorjev pojavljajo tudi velika podjetja in zasebniki. Velike korporacije so spoznale pomen razvoja novih izdelkov v okviru novih ekonomskih enot, ki so zelo samostojne. Kar precej svetovno uspešnih izdelkov je rezultat takega pristopa (hoecing 757, IBM osebni računalniki).«

Dr. Vahčić opozarja, da »se glede na vrste podjetij, ki se danes rojevajo v inkubatorjih, že jasno kaže ta dve usmeritvi: v splošno podjetništvo in v tehnološko zahtevne proizvodnje. Medtem ko se je prva vrsta inkubatorjev zelo razvila v ZDA, druga prevladuje v evropskih državah. Splošni podjetniški inkubator razvija nova podjetja vseh vrst: tako tista, ki se podajajo na področje tehnološko visoko zahtevnih izdelkov, kot tista, ki se ukvarjajo s proizvodnjo po že znanih in splošno uporabljenih postopkih. Osnovni namen je razviti novo uspešno podjetje, ki bo ustvarjalo visok profit ne glede na področje, na katerem deluje.« (se nadaljuje)

Branko Žunec

Slovenska »sedmosilna« odprava, ki je bila v začetku septembra nekaj dni v vlogi opazovalca jedra nerazvitega juga jugoslovanskega dela Balkana, ni mogla prezreti vsega tistega, kar je sicer v sklepu daljše strokovne razprave (Albanci: Razporeditev, migracije in demografska rast) v trojni številki Časopisa za kritiko znanosti (105/106/107) s svojega gledišča posredoval albanski teoretik Hivzi Islami in mi je osebno dalo veliko misliti: »Vključevanje v splošne tokove premične industrijske družbe pomeni za Albance teritorialno razseljevanje. Izseljevanje s posameznih območij, kjer žive zdaj, in priseljevanje na druga območja, kjer so manj zastopani, ali pa jih sploh ni, bo tudi značilnost v prihodnosti. V tem procesu premeščanja se bo gotovo zmanjšalo ali povečalo število albanskega prebivalstva na nekaterih območjih, vendar pa migracij velikega obsega... gotovo ne bo (s tem mislimo na migracije, ki bi povzročile demografsko puščino na določenih ozemljih, asimilacijo, raznarodovanje in zmanjšanje števila Albancev). Vendar pa je zaskrbljujoče dejstvo odhajanja Albancev iz Makedonije v Turčijo, iz Črne Gore in Makedonije v Ameriko, v zadnjem času pa s Kosova (iz okolice Pečij) v norvejske dežele, posebno na Norveško. Zanimivo je, da družba ta odhod brez vrnitve ravnodušno opazuje.« Hivzi Islami nato sklene s podatki, ob katerih je težko ostati ravnodušen: »Zaradi visoke, čeprav padajoče stopnje natalitete, mladega starostnega sestava in hitrega zmanjševanja splošne in infantilne smrtnosti (izboljševanje družbenoekonomskih in zdravstvenih razmer življenja podaljšuje življenjsko dobo), bo demografska rast albanske populacije še naprej velika. Z demografskega stališča bodo Albanci predstavljali pomemben del prebivalstva narodov in narodnosti Evrope in sveta. Albanci v matični deželi, ki so imeli od 1970. do 1986. povečanje za 40,5

odstotka, in Albanci v Jugoslaviji (povečanje za 52,7 odstotka od 1971. do 1987.) seveda predstavljajo temelj te rasti. Toda glede na dejstvo, da imajo Albanci v Jugoslaviji večjo relativno rast v zadnjih dveh desetletjih in da predstavljajo 40 odstotkov celotnega števila Albancev v teh dveh deželah, je že danes težko reči, katera dežela je v demografskem smislu matica, katera pa veja.«

Upor Kosovarjev v zveznem parlamentu

Ko sva se s pomurskim rojakom iz Kančevca, demografom dr. Janezom Malačičem, profesorjem na ljubljanski Ekonomske fakulteti, ki je bil z našo informativno skupino na Kosovu, menila o Islamiju, me je opozoril na določene enostranosti v njegovih pogledih, ob koncu popotovanja po pokrajini pa bil pri volji, da v daljšem pogovoru razčleni kosovsko prebivalstveno politiko z vsemi vzroki in posledicami. Je

V Petišovcih gradijo tovarno Ilves

V teh časih, ko denarja primanjkuje ne le občanom, ampak tudi organizacijam združenega dela, je novica iz Lendave toliko bolj neverjetna: tovarna Ilirija-Vedrog Ljubljana, ki letos praznuje 80-letnico, je v neposredni bližini rafinerije Ina Nafta v Petišovcih te dni začela graditi okrog 4 tisoč kvadratnih metrov velike prostore za izdelavo sveč, sredstev za nego oburbe in tal. Letno bodo izdelali čez 3 milijone kilogramov izdelkov, od tega več kot dve tretjini sveč. S poskusno proizvodnjo bodo začeli sredi prihodnjega leta, vrednost naložbe pa je po sedanjih cenah 22.665.000.000 dinarjev. Gre za eno največjih naložb v Sloveniji. V novi tovarni, ki bo nedvomno velik prispevek k zmanjšanju nezaposlenosti v lendavski občini, bo dobilo delo 100 delavcev, od tega 20 delavcev z višje- in visokošolsko izobrazbo. Delavce bodo dodatno izobrazili v Iliriji-Vedrog,

tako da bodo usposobljeni poprijeli za delo že prav na začetku obratovanja. V novo tovarno Ilves se dejavnost kemične industrije v tej občini širi (doslej Ina Nafta in Lek), kar je tudi dokaz, da razvoj temelji le na klasičnih proizvodnih dejavnostih, na primer kovinskopredelovalni industriji. Seveda pa je treba dodati, da ne gre za nobeno politično tovarno, ampak za gospodarno naložbo, ki bo vloženi denar v doglednem času vrnila. Iz tovarne v Petišovcih bodo izdelke tudi izvažali. Naložbo sofinancirajo članice sozda Kemija Ljubljana, uporabljena bodo tudi sredstva za manj razvite, pomemben pa je delež Ine Nafta, ki je brezplačno odstopila 2 hektarja zemljišča in bo omogočila priključitev nove tovarne na njene infrastrukturne objekte. Ob začetku gradbenih del so v Lendavi pripravili tiskovno konfe-

renco, ki so se je poleg novinarjev udeležili še družbenopolitični delavci, predstavniki nekaterih ozdov, banke, službe družbenega knjigovodstva, gospodarske zbornice in seveda zastopniki Ilirije-Vedrog. Predsednik lendavskega izvršnega sveta Jože Kuronja je s ponosom povedal, da prizadevanja za prenos proizvodnih programov z razvitih na manj razvita območja vendarle dajejo rezultate, je pa res, da je treba za to veliko potit, prepričevanja, vztrajnosti. Dodal je še, da je nekaj programov drugih organizacij še v »sterjavici«, zato lahko slutimo, da bomo v doglednem času poročali o novih obratih in s tem možnostih za zaposlovanje. Ko bi bili tako zagnani še v drugih pomurskih občinah, potem bi lahko število nezaposlenih, ki jih je zdaj že več kot 2500, sčasoma zmanjšali.

S. Sobočan

Vozila iz Avtoradgone za Ruse

Kupčijo z združenjem štirih sovjetskih firm je pred dnevi sklenil direktor Avtoradgone Ferdo Matvoz: v sodelovanju bodo proizvajali kombije UAZA, ki so namenjeni težkim terenom. Gre za petletni dogovor, Sovjeti pa se zanimajo tudi za proizvodnjo 20 do 27 sedežnega avtobusa na podvozju GAZ in za bivalne enote.

Polizdelke bodo dobivali iz Sovjetske zveze. Prihodnje leto bodo skupno izdelali 245 kombijev, naslednja štiri leta pa po 400. Vrednost skupnih poslov v letu 1989 bo 2,5 milijona dolarjev, naslednja leta pa 4 milijone dolarjev.

S tem so si odprli sovjetsko tržišče, je še dejal Ferdo Matvoz, tam pa lahko dobijo tudi precej cenejše polizdelke kot doma.

V ponedeljek dopoldne pa so se v prostorih prejšnjega Elementa, ki so sedaj last Avtoradgone, zbrali predstavniki družbenopolitičnih organizacij, izvršnega sveta občine Gornja Radgona ter vodstva DO Avtoradgona. Seja je potekala za zaprtimi vrati, zato lahko zapišemo le izjavo direktorja: »Rezultat tega sestanka je pravzaprav dogovor in stališče centralnega delavskega sveta, da se podprejo prizadevanja izvršnih organov občine, da dajejo podporo stališčem zborov skupščine občine, od vodstva firme pa se zahteva, da ukrene vse, da se poslovanje v Avtoradgoni izboljša.«

26. septembra se bodo ponovno sestali v Avtoradgoni, sklicatelj sestanka pa je občinski svet ZSS. Bernarda Peček

Na vidiku Agea

V zadnjem času se v naši pokrajini kar vrste razprave o drobnem gospodarstvu oziroma obrtništvu v družbenem in zasebnem sektorju. Prav vsi razpravljajci so na liniji, češ da so v enotah drobnega gospodarstva skrite rezerve za zaposlovanje, za proizvodno sodelovanje z združenim delom... Pa kaj bi naštevali? Tisti, mislim na zasebnike, ki hoče »zagristi«, pa se ponavadi opeče: dejanja so daleč od besed. Medtem ko danes ni težko dobiti obrtnega dovoljenja, če za poklic, ki ga namerava opravljati, nimaš ustrezne izobrazbe, se pogosto zatakne prej. Namreč pomurske občine so doslej dejansko premoale naredile za enote drobnega gospodarstva, za katere so posebej zainteresirane: občan, ki namerava ustanoviti obratovalnico, pred izdajo obrtnega dovoljenja ni deležen prav nobenih ugodnosti! Nasprotno temu so v Sloveniji, resda na razvitejših območjih, občine, ki so ta-

ko rekoč same financirale gradnjo objektov (obratovalnic) za potrebe obrtništv. Prav gotovo ne le s pomočjo občinskega proračuna!

Bomo v Pomurju naposled prišli do dejanj? Predvidoma z novim letom naj bi pri sozdu ABC Pomurka začela posloovati svetovalna organizacija za ustanavljanje novih enot drobnega gospodarstva oziroma malih podjetij po načelih podjetništva (Agea Nova Gorica). Če bo ta svetovalna organizacija izpolnila pričakovanja, potem se utegne zgoditi, da bodo besede postale dejanja. Svetovanje je potrebno zlasti na finančnem področju, kajti tudi pri ustanavljanju novih enot drobnega gospodarstva (gradnja objektov) bi lahko koristili denar za manj razvite in druge vire finančnih sredstev, ki jih ponekod znajo najti, medtem ko pri nas le veliko govorimo, nazadnje pa ugotovimo, da smo neomočni.

JANKO STOLNIK

Odločil se je za časnikarski poklic, zdaj bi že lahko rekli tistega davnega leta 1959, ko je bilo časnikarstvo v pokrajini ob Muri samo tednik Pomurski vestnik in nič več. V letih po tej njegovi odločitvi, ko ga je življenje vrglo v mlino časnikarske vsakdanjosti, se je marsikdo spraševal, kako more, po poklicu kovinar, s tolikšno profesionalno zagnanostjo obvladovati problematiko, ki ni ne enostavna in ne lahka. In znal jo je obvladovati. Dolgo, s svojim, samo njemu lastnim pristopom do ljudi, ki so mu vedeli, hoteli ali morali kaj povedati. Pa se je, pogostokrat nezadovoljen s prvimi informacijami, pogovarjal še enkrat, dvakrat, da je potem nekako pomirjen napisal. Tako je delal, ker mu je bila površnost tuja.

Napisano ostane, je stara modrost. Toda pri Janku ni bilo povsem tako, vsaj za dolga leta ne. Kmalu potem, ko je začel delovati Radio Murska Sobota, mu je bilo rečeno, in brez ugovora odločeno, da bo delal za Vestnik nekoliko manj, več pa za radijski program. Kolikokrat se je kasneje, ko je bil dolga leta odgovorni urednik slovenskega programa Radia Murska Sobota spominjal tistih pionirskih radijskih časov v kletnih prostorih soboškega gasilskega doma! Rad je obujal spomine na trenutke, ko je maloštevilni kolektiv radijskega programa naredil več, kot bi si to danes lahko predstavljali.

Za ves ta Jankov čas, stara modrost, da napisano ostane, ne velja, kajti vse je šlo v eter, kot se temu po radijske reče. To je nekakšna usoda radijskega časnikarstva.

Po tistih radijskih, po njegovem lepih in nemalokrat tudi razburljivih in nenavadnih časih, ko so morali program oddajati, čeprav je bilo pogostokrat v studiu za kakšen pedenji vode, se je Janko zadnja leta nekako bolj preselil v uredništvo Vestnika. Skoraj desetletje je skrbel za tisti del našega pokrajina, ki se mu v časnikarskem žargonu pravi »sol časopisa«, to je dopisniška stran. Urejal in pripravljajo je prizadevno in vestno, hkrati pa smo na uredniških sestankih vsa ta leta priznavali Jankovim repertožnim zapisom najboljše ocene in tako so sodili tudi bralci.

Za prvi občutek svojevrsten, skoraj irmast, ampak in tej svoji pezi skromen in blizu tistemu, kar je pred štirinajstimi leti ob 120. obletnici prvega slovenskega tabora v Ljutomeru o Prlekijah povedal priznani psiholog dr. Trstenjak in kar se ujema z nekim poročilom šolskega nadzornika dr. Vogrina v drugi polovici prejšnjega stoletja deželnim šolskim oblastem v Gradcu: ljudstvo v Ščavnjski dolini in tam okrog je bistro, je nekaj posebnega.

Jankovi rojstni Selišči pa so tam. Samo še nekaj manj kot dva meseca in naš stanovski kolega Janko Stolnik bi se srečal z Abrahamom. Zahrbna bolezen je imela drugačne račune.

SODELAVCI

NAPOČILA JE »VOJNA ZVEZD«

Televizijski sladokusci (za svojenci!) gotovo pomnijo, kdaj se je v klasičnih sporedih RTV prvič pojavila napoved programov SAT 1, RTL plus, Super channel, SKY channel, Tele 5. Bil je to štart za nastajanje satelitskega tv zemljevida in otvoritev tekme za vesoljski signal. Kot izdelovalec elektronske visoke tehnologije je vanjo posegla tudi Gorenjeva firma iz Gornje Radgone, Elrad. Ta teden, ko je na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču jubilejna 35. razstava Sodobna elektronika, je satelitska tv vnovič na konici zanimanja široke javnosti.

Abeceda rojevanja »svetovne vas«

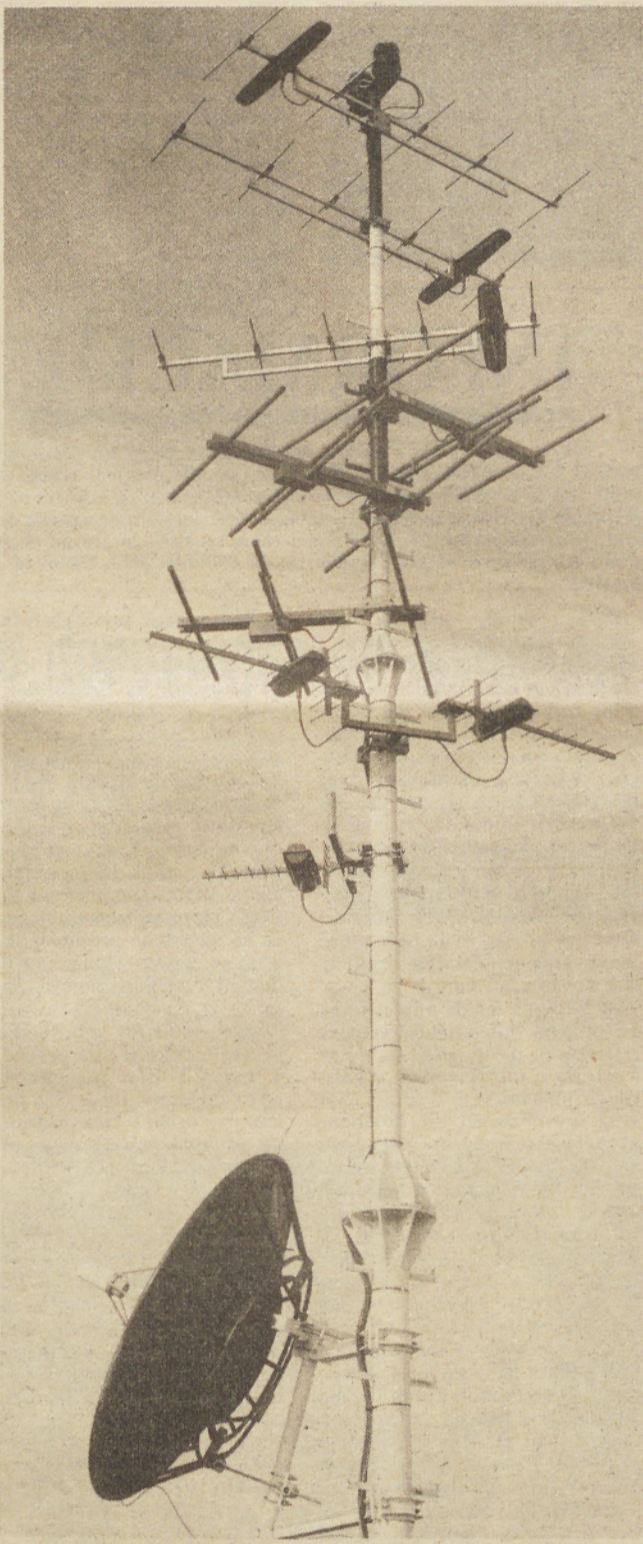
Napovedujejo, da bo v letu 1990, ko se bo pojavil v krožnici okoli Zemlje na tisti »stoječi točki« sedem stopinj vzhodno od Greenwicha, tudi satelit iz generacije Eutelsat II s 16 transponderji z močjo 50 W, izbor satelitskih programov z matičnimi uredništvii v evropskih metropolah že presega številko 50. Združenja, kakršno je Eutelsat, posamezne države, ki načrtujejo izstrelitev lastnih satelitov DBS, za neposredni satelitski televizijski sprejem, in združenje Astra bodo takrat sredi najbolj vroče »tekme v vesolju«. Življenjska doba satelitov druge generacije je sedem do deset let, zato je pričakovati, da bo v obdobju 1989-90 oblikovana evropska shema satelitskih postaj za naslednje desetletje.

Za običajnega smrtnika, ki si še komajda more privoščiti črno-beli tv sprejemnik, je gornji besednjak kot svojevrstna šifra. Skušajmo jo razvozlati z nekaj pojasnili. Najprej, da satelitski signal neustavljivo prodira čez meje in da so v slovenskem prostoru — hkrati s satelitskim programom Moskve in CCN — tehnično dosegljivi tile programi: Evropski komunikacijski satelit ECS I (zahodni snop) s programi RAI, Euro TV, TV 5, New World Channel, World Net, Sky Channel, Teleclub, Film Net, World Public News, Sat 1, Music Box; Evropski komunikacijski satelit ECS I (vzhodni snop) s programi 3-Sat, RTL-plus; Evropski komunikacijski satelit VA — F 12; programi WDF, Music Box (nemško jezikovno območje), BR 3 (tretji program tv Bavarske), ARD, Impuls TV.

Se bolj smotno je, če skušamo prodreti v izvorni pomen pojma satelitska televizija, pri čemer nam pomagajo Elradovi strokovnjaki. »Satelitska televizija pomeni prenos tv signala prek satelitov. Čeprav za zdaj ta prenos poteka le prek telekomunikacijskih satelitov in so sprejemne naprave sorazmerno drage (nizek nivo sprejemnega signala) je povpraševanje po SATV sestavnih tudi pri nas zelo veliko. Z lansiranjem satelitov za direktno distribucijo tv programov (DBS) lahko pričakujemo še večji razmah satelitske televizije.« Kaj pa kablenska televizija? »Kot pojem se uporablja za kratek besedni opis prenosa tv in radijskih signalov po kablinskih omrežjih, pri čemer so danes mišljena omrežja, grajena s koaksialnimi kablji. Začetki segajo v leto 1949, ko so prva takšna omrežja zgradili v ZDA v krajih, kjer ni bil mogoč sprejem prvih tv programov zaradi nerazvitega pretvorniškega omrežja in razgibane konfiguracije terena.« Že pred tremi leti je eden iz vodilnega sestava JRT javno izjavil: »Jugoslavija bo po doslej veljavnem koledarju uvajanja satelitske radiodifuzije lansirala svoj satelit leta 1995. Takrat bo praktično vsa država »pokrita« s tv signali in gledalci bodo lahko izbirali med vsemi domačimi in tudi tujimi programi. Že leta 1977 smo dobili na mednarodni konferenci deset satelitskih kanalov (osem televizijskih in dva radijska), več kot nekatere večje države, ker so upoštevali našo večnacionalno skupnost. Dobro je vedeti, da homno že pred lansira-

njem jugoslovanskega se »enta« (parkirak bo na zahodnem orbitalnem položaju 36 tisoč kilometrov visoko nad Gvinejskim zalivom, sedem stopinj zahodno od Greenwicha) lahko od začetka prihodnjega leta spremljali satelitske programe francoskih in zahodnonemških studijev. Enostavno bo, vendar drago. Treba bo imeti posebno parabolno krožno anteno in naprave za sprejem satelitskih signalov. To bo stalo približno toliko kot barvni televizor. Pričakujemo, da antenski krožniki ne bodo »sveteli« na vsakem balkonu, ampak bo eden dovolj za vso stavbo ali več stavb skupaj ali kar za vse naselje. Ščasoma se bo tudi oprema pocenila. Brez težav jo bo lahko izdelovala tudi naša elektronska industrija.«

V radgonskem Elradu imajo

najbolj sveže novice, zbrane v okusno opremljenem glasilu o kablinski in satelitski tv ElSat. Sporočajo, da je — po nekaj neuspelih štartih — »evropska raketa ARIANE spet pridobila na zaupanju in 8. novembra letos bo iz svojega štartnega poligona v Kourou ponovno poletela v vesolje. Na geostacionarno orbito bo ponesla komunikacijski satelit ASTRA F 1, ki je opremljen za prenos 16 tv programov. ASTRA ima svojo orbitalno pozicijo določeno na 19 stopinj vzhodno in bo s svojimi oddajnimi antenami pokrivala skoraj vso Evropo. Oddajna moč je precej večja v primerjavi z močmi doslej delujočih tv satelitov. Zato bodo za sprejem zadostovale mnogo manjše sprejemne antene, tudi take s premerom samo 60 centimetrov.« Tako se tudi Jugoslavija počasi, a zanesljivo vključuje v »svetovno vas« —

ko bi dejal slovit Marshall Mc Luhan — radgonski Elrad pa v neke vrste »vojno zvezd«. Z Melov prodor v vesolje Dipl. inženir Drago Kolarič pravi, da »bodo prek ASTRE prenašani programi emitirani v PAL. To je sistem, v katerem delujejo tudi vse naše zemeljske televizijske postaje in so zanj prirejeni vsi naši barvni televizorji. ASTRA torej ne namerava uporabljati sistemov MAC, o katerih se še prepirajo evropske države in industrije. Prenos štirih tv programov prek ASTRE ob začetku prihodnjega leta bo naslednji: — Sky Channel and ARTS Channel z enako vsebino kot znani Sky Channel prek satelita EUTEL SAT I — F 1, — Sky News bo britanski kanal za poročila in novice, — Sky Movies se bo osredo-

zbrano vse, kar zadeva satelitsko televizijo v skupnih antenskih napravah, individualno satelitsko televizijo, kablenske razdelilne sisteme, skupne antenske naprave San Multi, projektiranje kablinskih razdelilnih sistemov in še marsikaj. V Elradovi »beli knjigi« (Skupni temeljni plana DO Gorenje Elrad za srednjeročno obdobje 1986-1990) je izdelava sistemov SAT in CATV med prednostnimi nalogami, kar pomeni, da tej usmeritvi podprejo vse razpoložljive razvojno-raziskovalne in inovativno-inventivne sile. V »možganskem centru« (razvoj in izvedbo) deluje kakih deset odstotkov zaposlenih (okrog 140 strokovnjakov), kar še vedno ne zadošča za visoko postavljene cilje.

Sredi pravcate »eksplozije« satelitskih tv programov je prišlo v Mariboru, kjer so zgradili največje kablensko omrežje pri nas, do izbruha spora z JRT in TV Ljubljana, ki bi rada podaljšala svoj televizijski monopol na jugoslovanskih tleh. Ustanovili so celo odbor za zaščito televizijskih gledalcev in radijskih poslušalcev pred JRT, kar je poteza brez primere na tem področju. Novinarski kolega iz mariborskega Večera Aco Pasternjak se je ob tej priložnosti vprašal, »kje so viri neke morale, da si JRT prilaščijo rezultate dela približno 50 tisoč občanov v Mariboru (50 mili-

jard dinarjev po cenah 1988) in verjetno že prek sto tisoč občanov v Sloveniji, ki so sami prispevali denar za gradnjo kablenskih omrežij, zdaj pa se v njihovem imenu dogovarjajo z lastniki satelitskih programov in hkrati ustvarjajo nov komercialni vir za utrjevanje lastnega monopola. V imenu teh občanov sprašujem, ali se tv Ljubljana sploh lahko še naziva nacionalna televizija, če tako slabo gospodarja z naročnino, da vse bolj širi krog reklam — v številnih obdobjih tudi prek meril, ki so normalna za nacionalne televizije: in seveda sploh ni jasno, zakaj potrebuje za ta skromni program, ki je emitiran poleti, še pokroviteljstvo, ali pa se je namenila spremeniti v komercialno tv postajo?»

V Pomurju — razen nekaj poskusov — ni resnejših prizadevanj za gradnjo kablenskih omrežij in vključevanje satelitskih programov v »alternativno omrežje«. Zdi se, da je še vedno premalo celovitih, uporabnih informacij. Naj zato ne bo razumljen kot reklamni vložek odgovor na vprašanje, zakaj sploh kablenska razdelilna omrežja. »Omogočajo namreč sprejem boljše televizijske slike, boljše tona, več programov. Sprejemni sistem se postavi na najugodnejšem mestu v naselju ali zunaj njega, kjer je mogoče sprejemati vse programe, ki jih je z določeno mini-

malno kakovostjo mogoče na tem mestu zaznati v »etru«. Obdelava vseh sprejemnih signalov — radijskih in televizijskih — je profesionalna, tako da po kablju lahko naročnik sprejema enako kakovostno sliko brez refleksij in drugih zunanjih vplivov. V eri satelitske televizije pomeni možnost širitve programov dograditev sprejemnih naprav samo v sprejemnem delu kablenskega sistema, omrežje pa ostane nespremenjeno. Seveda pomeni to gospodarno rešitev sprejema satelitskih programov. S sistemom CATV lahko rešujemo sprejem tudi na zemljepisnih območjih, kjer je onemogočeno dobro pokrivanje terena s signali klasičnih pretvornikov zaradi razgibane konfiguracije zemljišča. Lepši je tudi videz naselja, kjer je zgrajen kablenski razdelilni sistem, odpadejo pogosta vzdrževalna dela na strehah objektov, menjava anten in podobno. Preprosto je mogoče dodati v sprejemni postaji elemente za prenos lokalnih televizijskih, radijskih programov in obveščanja s pomočjo video strani teksta.«

Kdor bo (še) danes in jutri zavil na mednarodno razstavo Sodobna elektronika na ljubljansko gospodarsko razstavišče, si bo mogel neposredno ogledati nastajanje satelitskega tv zemljevida in rojevanje »svetovne vas«.

Branko ŽUNEC

Z ELRAĐOVIMI MONTERJI CATV NA TERENU V MARIBORU

Največ zakasnitev zaradi medsosedskih zdrah

Če odštejemo mojo navzočnost (mogoče malce neprijetno), je bil to delovni dan kot vsak drug: zjutraj ob šestih najprej na firmo (Gorenje Elrad), kjer so se dogovorili s šefi in dobili narisan skico oziroma načrt dela za tisti dan, oskrba z orodjem in materialom, ki je mogoče včasem skladišču na terenu zmanjkal, nato pa v avto in na pot. Megla nekoliko ovira vožnjo, toda — saj bi to cesto do Maribora lahko prevozili z zaprtimi očmi. Nekateri se po njej vozijo že dve leti petkrat ali šestkrat na teden. Tja in nazaj.

Nekaj pred osmo uro prispeemo na Pobrežje v Mariboru, točneje v krajevno skupnost Drago Kopal. Medtem ko si fantje (drugače jim tudi ne moremo in ne smemo reči, saj je povprečna starost monterjev omrežja kablenske in satelitske televizije pri Gorenju Elrad okrog 22 let) iz skladišča prinašajo material za tisti dan (kable, spojke in drugo), se seznanim s tapnico krajevne skupnosti Lidijoj Ploj: »Z akcijo smo začeli že v 1986. letu, kdor je lani januarja podpisal pogodbo in plačal v celoti, ga je priključitev stala le 149 tisoč dinarjev, kdor pa je odplačeval v obrokih, pa 230 tisoč. Nekoli smo zamujali z roki, nekaj po naši krivdi, nekaj pa tudi po krivdi izvajalcev. Danes že večina naročnikov lahko gleda kablensko televizijo. Večjih problemov ni bilo, verjetno zato, ker so tukaj v glavnem zasebne hiše. Več problemov je v blokih, kjer vsi stanovalci niso naročniki.«

Odpeljemo se do ene od petdesetih (ali več) omarič CATV. Postavil jih je, tako kot osnovno in sekundarno kablensko napeljavno, njihov pogodbeni izvajalec, PAP iz Ljubljane. Vežava, torej notranjost, priključevanje posameznih priključkov in spuščanje signala pa je v rokah Elradovih monterjev.

Vrednost omarič, pred katero smo se ustavili, je okrog 10 milijonov dinarjev (ker so v njej tudi pilotski ojačevalniki, druge pa so vredne 5 milijonov). Komaj so se monterji preoblekli v delovne obleke in jemali vsak svoj pribor, že je pristopil eden od občanov. Otona Herica je zanimalo, če

bo ta dan na vrsti tudi njihova hiša. Čaka že od pomladi, zadnje čase pa vse bolj nestrno. V krajevni skupnosti so se skoraj vsi odločili za CATV, pa se je še on prijavil. Sicer pa so bile antene že dotrajane, nove bi ga verjetno stale ravno toliko. Kابل pa so tudi trajnejši, je še dodal.

Tudi Drago Čurlič iz sosednje hiše je prišel naproti. Vesel je bil, da bo tudi njihova hiša končno priključena: »Da sem jih lahko počakal doma, sem vzel dan dopusta. Pa še rojstni dan imam danes, in to bo zares lepo darilo. Čakam že dve leti. Mojstri kot mojstri, delajo pač v svojem slogu.« Kasneje pa se je vseeno izkazal z vročo kavo. Vsi niso tako prijazni, izvem. Včasih res dobijo kavo, pijačo, pa tudi malico. Tudi v vsaki hiši, kjer delajo tisti dan. Zgodi pa se tudi, da ves dan ne dobijo prav nič, poleg tega pa nekateri mislijo, da so monterji krivi za vse zaplete, napake in zamude in jim to seveda tudi govorejo, tudi ta dan se je zapletlo. Čeprav so vsi dobili sporočila (Elrad sporoči krajevni skupnosti, katerih 20 hiš bodo montirali tistega dne, ta pa sporoči lastnikom, naj bodo tede dne doma), da bodo v njihovi hiši montirali priključek, je bila prva hiša zaklenjena. Zaradi tega niso mogli preskusiti signala pri vseh naslednjih hišah, ki so vezane na ta kabel. Spet dodatno (nepotrebno) delo za naslednji dan.

Franc Kranjc tudi tega dne ni izpustil svojega rednega obhoda. Je namreč podpredsednik gradbenega odbora in na neki način nadzoruje delo monterjev, hkrati pa jih sproti obvešča o vseh napakah. »Pred kratkim se je močno zapletlo v bližnjem zaselku,« je pripovedoval Kranjc, »vendar pa smo jezim občanom dokazali, da za zaplete niso krivi Elradovci, ampak predsedniki hišnih svetov, ker niso obnovili hišnih napeljav. Zaradi teh je bila potem slaba slika.«

To se je potrdilo še tistega dne, ko je šel vodja delovišča Darko Balaž preverjat signal v naselje, kjer že sprejemajo program po kablenskem omrežju. Pritožili so se, ker je bila slaba slika avstrijskega programa in programa Super. S signalom je

bilo vse v redu, le kabel od priključka v sobi do televizijskega sprejemnika je bil dotrajan (če stranka želi obdržati stari kabel, ji ga pustijo). Pa še nekaj besed Franca Kranjca moram zapisati: »Menim, da bi morali monterje nagradjevati bolj spodbudno. Potem bi se zares trudili, da bi bili zjutraj čim prej na delovnem mestu, da bi naredili na dan čim več priključkov in čim prej, kajti tako bi bili tudi nagrajeni. Večkrat sem tudi že opozarjal odgovorne v Elradu, da ne more nekdo načrtovati dela iz pisarne. Pa tem pa se dogajajo celo take stvari, da projektant ne more dobiti službenega avtomobila in mora priti na teren z osebnim avtom.«

Glede osebnih dohodkov ... tudi monterji niso nič kaj veselo govorili o njih. Pravijo, da dobijo skoraj enako plačilo kot delavci v proizvodnji, dnevnice pa da tako vsak dan sprti uporabijo, v firmi jim očitajo, da so prevečkrat v gostinah, nihče pa noče priti vsaj za en dan k njim na obisk.

»Tisti, ki je najbolj glasen, naj pride sem k meni na podstrešje. Lahko sedi čisto pri miru, pa mu bo po hrbtu tekel znoj,« je dejal eden od monterjev. Če piha veter, pripeka vročina ali pritiska mraz — na podstrešju je še dvakrat hušje. Prejšnji dan sta morala dva odkriti skoraj celo streho, včasih morajo prestavljati pohištvo, se mučiti z vrtanjem lukenj ... Zgodilo pa se je tudi, da so že vse montirali, potem pa jim je ženska potrgala kable, češ, ne dovolj, da bi iz njene hiše potegnili kabel do sosedove. »On meni s telefonom, je pravilo takih medsosedskih sporov.«

Zdaj so se že navadili. Prav tako na to, da ne vedo, kaj jih bo v kateri hiši pričakalo — ali jezen ali nasmejan obraz ali pa odvezan pes.

Če so v krajevni skupnosti Drago Kopal nekateri čakali na priključke več kot leto, pa so postali nestrni prav v zadnjih dneh. Kakor da bi bili ravno zadnje ure najpomembnejše. Tudi Vili Kaube je prišel pogledat. Sam je elektrikan in razume, da ne more vse potekati tako, kot je načrtovano.

Vsem pa je verjetno najbolj odleglo, ko so opazovali vodjo, kako prekuša signal (na posebnem ekranu) in išče številne postaje, ki jih bodo v prihodnje lahko gledali.

Bernarda Peček

Starši še več za šolo

Bili so časi, ko smo lahko v življenju in delo osnovnih šol vsaj delno nove oblike, to je predvsem tako imenovani dopolnilni ali B program. Tako smo nekatere osemletke preoblikovali v celodnevne osnovne šole, ki so skoraj za polovico dražje od pol-dnevniških šol, organiziramo letne in zimске šole za učence v naravi (na morju, v gorah...), uvedli smo oddelke podaljšane bivanja in tako zagotovili učencem varstvo ter prehrano v šoli in še bi lahko naštevali, s čim vse smo obogatili našo osnovno šolo.

Sprva je vse lepo kazalo, kajti za novosti smo uspeli zagotoviti tudi družbeno sredstva. Sčasoma pa so morali vse več primakniti starši in zdaj so tu spet novi ukrepi, ki bodo še bolj udarili po njihovih žepih, oziroma obstaja bojazen, da bodo marsikateri otroci prikrajšani, ker jim starši ne bodo mogli več plačati tople malice, kosila, avtobusnega prevoza, podaljšane bivanja, šole v naravi...

Gre za »ukrepe za usklajitev vrednosti programov vzgoje in izobraževanja s predvidenimi materialnimi možnostmi v letu 1988 in naslednjih letih«, ki jih je sprejela Izobraževalna skupnost Slovenije. Kaj se zaradi teh ukrepov obeta pomurskim šolarjem, njihovim učiteljem in tudi staršem?

V občini Gornja Radgona ugotavljajo, da zagotovljenega programa skoraj ni mogoče več krčiti, v dopolnilnem programu pa »ključnih postavk« ni mogoče na hitro spreminjati. Tako predvidevajo, da bodo v tem šolskem letu ohranili oddelke COŠ-a v dotedanjem obsegu, zmanjšali pa bodo ceno oddelka za 9 odstotkov (na razredni stopnji, zmanjšali število oddelkov podaljšane bivanja, ukiniti sofinanciranje šole v naravi, racionalizirati šolske prevoze z avtobusi, uvajali ekonomske cene storitev... Če bodo predlogi ukrepov postali tudi dejstva, bi to med drugim pomenilo, da bo na šolah okrog 7 kuharic manj, to pa spet, da marsikje ne bodo mogli kuhati kosil, da bodo »ogrožene« tople malice...

V lendavski občini bodo v tem šolskem letu prav tako ukinito sofinanciranje šole v naravi, ukinito dodatek za pouk v stalni popolnanski izmeni, zmanjšali število oddelkov podaljšane bivanja, povečali obrabno za šolske učbenike in zmanjšali dodatek celodnevnišnim osnovnim šolam s 15 na 5 odstotkov, hkrati pa povečali soprispevek (participacijo) za čiščenje in podaljšano bivanje na 4.000 dinarjev mesečno. Izračunali so, da bo na ta račun Občinska izobraževalna skupnost imela manj izdatkov za okrog 140.660.000 dinarjev.

V občini Ljutomer so zmanjšali dodatek za čiščenje s 25 na 5 odstotkov, šolske prevoze nameravajo sofinancirati le 8 šolskih mesecev (2 meseca si bodo torej šolarji morali vse plačevati sami, raz-

zen če niso oddaljeni več kot 4 kilometre), črtali so sredstva za informacijski sistem in načrtovana sredstva za obnovo glasbene šole ter za 3 odstotke zmanjšali sredstva za strokovno službo OIS. Šole v naravi pa tudi doslej niso sofinancirali.

V občini Murska Sobota so pripravili predlog ukrepov posebej do konca tega leta in za koledarsko leto 1989. Tako nameravajo s 1. septembrom znižati dodatek za čiščenje s 15 na 10 odstotkov, ukiniti sofinanciranje kosil, šole v naravi in pouka plavanja, racionalizirati avtobusne šolske prevoze in druge stroške, uvedti soudeležbo in ekonomske cene. Še nekoliko »hujši« ukrepi pa se osnovnemu šolstvu obetajo prihodnje leto. Tako bodo ukinito dodatke za čiščenje in ne bodo več zagotavljali materialnih stroškov za oddelke podaljšane bivanja, znižali normative za šolske kuharice in sploh približali normative realnemu stanju zasedenosti šol, s 1. septembrom 1989 pa nameravajo spremeniti celodnevno osemletko v Gornjih Petrovcih (od 1. do 8. razreda) v poldnevno šolo. Samo s tem in pri izdatkih za podaljšano bivanje nameravajo prihraniti 76.471.000 dinarjev.

Toda ali lahko sploh govorimo o prihrankih? Občinske izobraževalne skupnosti, ki so v takšne ukrepe pravzaprav prisiljene, bodo res imele manj izdatkov, zato pa bodo spet morali seči globlje v žep staršev. Ali pa bomo pač v osnovnem šolstvu stopili nekaj korakov nazaj, ker smo nekdo mogoče prehitro stopili naprej?

Jože Graj

Položaj narodnosti v ustavnih spremembah

Že kar nekaj časa se v Jugoslaviji ubadamo z ustavnimi spremembami. Najprej je bil na »tapeti« osnutek, sedaj pa tečejo razprave o predlogu dopolnil k ustavi SFRJ. Avgusta je svoja stališča oblikovala zvezna ustavna komisija, pred nekaj dnevi pa so se na seji sestali člani ustavne komisije skupščine Slovenije in poskušali ugotoviti, koliko se besedilo predloga dopolnil k ustavi sklada z mnenjem skupščine Slovenije. Kot član te komisije sodeluje pri njenem delu tudi predstavnik madžarske narodnosti, Ferenc Hajós.

Zanima me, če je v predlogu dopolnil k ustavi prišlo do kakšnih sprememb pri členih, ki urejajo položaj narodnosti v Jugoslaviji?

»Veliko je bilo govora predvsem okrog spremembe 171. člena ustave SFRJ, ki v bistvu ureja šolstvo narodnosti. V dosedanem besedilu tega ustavnega teksta namreč piše, da vprašanje šolstva narodnosti v Jugoslaviji urejajo republike oziroma avtonomni pokrajini s svojim zakonom. Ker je prišlo v skladu s predlogom predsedstva SFRJ do sprememb v celi vrsti ustavnih določil, ki imajo podobno besedilo in s katerimi naj bi uredili določene odnose države, je to besedilo izpadlo. Vendar pa je bilo v obrazložitvi odločno in jasno zapisano, da urejanje šolstva narodnosti ostane še naprej v pristojnosti republik in pokrajin. Sprememba je nastala zaradi tega, ker zveza, se pravi federacija kot taka, zagotavlja to pravico. To naj bi bil tudi razlog, zakaj naj bi prišlo do spremembe ustavnega besedila. To je bila prej 3. točka 23. amandmaja predvidenih sprememb naše zvezne ustave.«

Kakšen pa je potem zdaj slovenski predlog in kakšen je predlog zvezne ustavne komisije?

»Dosežen je bil uspeh. Tako 3. točka, sedaj že 25. amandmaja, določa, da se šolstvo narodnosti ureja z zakonom in ustavo. Iz tega se da interpretirati, da je potem to v pristojnosti republik. Mnenja sem, da je tako to vprašanje z zadnjim predlogom, ki je v bistvu predlog slovenske ustavne komisije, pravzaprav rešeno.«

Kaj pa drugi členi, ki se tičejo narodnosti in njihovega položaja?

»Mislim, da v drugih členih ni sprememb, ki bi vplivale na položaj in pravice narodnosti. Povem naj, da smo se v razpravi dotaknili tudi 246. člena, ki v sedanjosti ureja uporabo jezika narodnosti v Jugoslaviji. V bistvu ne gre za spremembo samega člena, ampak za njegovo interpretacijo. To pa je v povezavi z zakonom o uporabi jezika narodnosti, ki ga pripravljajo v federaciji. Povem lahko, da naj bi federacija urejala uporabo jezika narodnosti le v federaciji, v njenih organih, medtem ko bi v republikah to

urejale le-te same. Vendar pa je večinsko stališče drugačno in na njegovi podlagi je pripravljen predlog zakona o uporabi jezika narodnosti.

Ta predlog smo obravnavali že tudi člani komisije za narodnostna vprašanja pri medobčinskem svetu SZDL. Naše stališče, in moje osebno je tako, da bi bil ta zakon ob določenih spremembah zelo dober. Njegov sestavljalci so v obrazložitvi celo zapisali, da želijo uporabiti pozitivne in dobre izkušnje iz Slovenije, predvsem pri izvajanju dvojezičnosti, pa tudi dvojezičnega šolstva. Vendar pa sta v tem predlogu tudi dva zelo problematična člena, ki določata, da naj bi bila ta pravica ne samo enakopravne uporabe, ampak nasploh enakopravnost jezikov narodnosti, zagotovljena na narodnostno mešanem območju le pod pogojem, če ima narodnost zagotovljeno določeno število oziroma razmerje. To pa je za nas seveda nesprejemljivo, da bi nas začeli prešteti, kot so to delali v Avstriji s koroskimi Slovenci. Mislim, da je edini sprejemljiv kriterij za enakopravnost jezika vprašanje avtohtonosti narodnosti.

Na koncu naj še povem, da bi bil omenjeni zakon, če bi spremenili ta dva člena, popolnoma v redu, saj drugače upošteva dosedanj položaj in pravice. Če ne bi šlo za načelno vprašanje pristojnosti med republiko in federacijo, bi bil celo pozitiven.«

S. Eory

Podražitve močno prizadenejo diabetike

Društvo za boj proti sladkorni bolezni v Murski Soboti, ki je bilo ustanovljeno pred 11 leti (natančneje 26. oktobra 1977), je danes eno največjih v soboški občini. Vanj je vključenih okrog 350 diabetikov od približno 1400, kolikor jih je v občini registriranih. Od veliki angažiranosti neutrudnega predsednika društva Slavka Jesenika se lahko ponašajo s številnimi aktivnostmi, kar priznavajo tudi v drugih pomurskih občinah, udeležujejo pa se tudi vseh pomembnejših srečanj in predavanj na republiški ravni. Z diabetično ambulanto internega oddelka Splošne bolnice v Rakičanu so našli skupni jezik, kar velja tudi za Pomurske lekarne, kjer se stalno oskrbujejo z zdravili, predvsem z insulinom in iglami. Za svoje člane so naročili literaturo in časopis, ki izhaja dvakrat letno, ter številne knjige, ki govore o tem, kako živeti s sladkorno boleznijo in kako ravnati, da bo krvni sladkor nižji. Skupaj z zdravnikom-diabetologom pripravijo vsako leto po dve predavanji, ki so dobro obiskana. Povezali so se tudi z Zavodom za socialno medicino in higieno v Murski Soboti ter z organizacijsko enoto Zavoda za šolstvo SRS, s pomočjo katerega opravljajo svojo pomembno prosvetliljsko vlogo v osnovnih in srednjih šolah Pomurja.

Člani soboškega društva za boj proti sladkorni bolezni so se povezali tudi z Veletrgovino Potrošnik, ki ima v trgovini Bonboniera v Murski Soboti na voljo okrog 50 različnih izdelkov za dnevno, tedensko in mesečno oskrbo diabetikov. Pomagajo jim tudi knjižnice z ustrezno literaturo. Seveda se društvo ubada z nekaterimi problemi, ki so v glavnem zaradi pomanjkanja denarja. Vodstvo društva namreč dela povsem na amaterski osnovi, poglaviti vir sredstev pa je članarina, ki znaša borih 500 dinarjev, ne zadošča pa tudi letna dotacija sto tisoč dinarjev. Po drugi strani pa so cene prehranskih izdelkov za diabetike zelo visoke. To ni za populacijo starejših ljudi, ki prevladuje, nič kaj spodbudno. Za primer navedimo, da se je kruh graham, ki je sestavljen iz otrobov, podražil v zadnjem času kar za sto odstotkov, oziroma od 500 na 1000 dinarjev za pol kilograma. Prav od živil pa je zelo odvisno počutje bolnikov s sladkorno boleznijo, zato takih prehranskih izdelkov ne bi smeli obetno podražiti. Da ne govorimo posebej o nekaterih »diabetičnih« prehranskih izdelkih, ki so nedomestila za sladke jedi (diabetični med, čokolada, keksi, bonboni, marmelada za diabetike in podobno), ki jih težje bolniki ne bodo potemtakem uživali le izjemoma. Ali pa, če ne bomo zanje dovolj poskrbeli! Pri tem seveda ne bi smeli pozabiti na obseke SOS za težje sladkorne bolnike, ki jim lahko v primeru prometne nesreče ali kome veliko pomagajo.

Naj na koncu omenimo, da je društvo za boj proti sladkorni bolezni iz Murske Sobotice letos koordinitor delovanja podobnih društev v Pomurju. Ta načrtuje v oktobru, ki je mesec boja proti sladkorni bolezni v Sloveniji in teden boja v Jugoslaviji, vrsto akcij. Z njimi želijo seznaniti čim širši krog ljudi s posledicami in preventivnimi ukrepi, na katere morajo biti pozorni diabetiki. Tudi navodila Kako in kaj naj jem, da bo moj krvni sladkor nižji, ki jih je izdal Univerzitetni klinični center Ljubljana skupaj s Pli-vo iz Zagreba, so v tej akciji vsekakor ogromnega pomena.

Milan Jerše

Pomoč porabskim Slovincem

Kot vse kaže, se bo zgodilo to, kar se je sprva zdelo skoraj neverjetno, namreč, da bodo v kratkem v Monoštru (Szentgotthardu) zaposlili nekoga iz Slovenije, ki jim bo pomagal pri razvoju dvojezičnega šolstva in drugih prosvetno-kulturnih nalogah porabskih Slovincov. Madžarska stran je v ta namen ponudila tudi stanovanje in za njihove razmere dokaj dobre osebne dohodke. O tem predlogu so se predvsem dogovarjali ob medsebojnih obiskih delegacij Medobčinskega sveta Zveze komunistov za Pomurje in Madžarske socialistične delavske partije Železne županije, ki sta to pobudo sprejeli kot eno skupnih nalog. In naposled je stvar tako daleč, da bo predvidoma novembra v Monoštru začel svoje novo poslanstvo — kot neke vrste prosvetno-kulturni ataše — Janez Kerčmar, pedagoški svetovalec pri Organizacijski enoti Zavoda za šolstvo SRS v Murski Soboti, ki ima bogate izkušnje pri razvijanju dvojezičnega šolstva v Pomurju.

Sekretar Medobčinskega sveta ZKS za Pomurje Bela Banfi, ki je bil na naši strani med tistimi, ki so si za uresničitev te pobude največ prizadevali, nam je o tem povedal: »Posebej sem vesel, da smo v sorazmerno kratkem času uresničili pobudo, o kateri smo se pogovarjali ob našem obisku letošnjega junija v Železni županiji. Bili smo gostje njihove partije, s katero nas sicer vežejo dolgoletni prijateljski stiki. Tretji dan tega obiska smo bili tudi v Porabju in se srečali s pripadniki slovenske narodnosti. Med drugim smo se pogovarjali, kako v teh zahtevnih časih mednarodnega sodelovanja narediti še kaj več, da bo naša narodnostna skupnost, ki živi na Madžarskem, uspešnejša. Tako je bila dana tudi njihova pobuda, da bi želeli, če bi prišel k njim v službo kdo iz Slovenije, iz Pomurja, ki bi jim pomagal pri razvoju narodnostnega šolstva in drugih kulturno-prosvetnih dejavnostih. Mi smo to pobudo z velikim veseljem sprejeli in po vrnitvi takoj začeli iskati možnosti za njeno uresničitev. Povezali smo se z Zavodom SRS za šolstvo, Republiško izobraževalno skupnostjo in drugimi, ki bi nam lahko pomagali. Najpomembnejše je bilo seveda najti primerne kandidata za to nalogo. Naposled nam je to uspelo. Janez Kerčmar je znan pedagoški strokovnjak in družbenopolitični delavec, ki je leta nazaj uspešno delal v dvojezičnem šolstvu v Pomurju in je dober poznavalec razmer tudi v Porabju na Madžarskem. Ko smo nazadnje skupaj z njim spet obiskali Monošter, so gostitelji z velikim zadovoljstvom sprejeli naš predlog.«

Kaj si lahko obetamo od tega dogovora? Vsekakor napredek pri dvojezičnem pouku na porabskih osnovnih šolah, s tem pa tudi napredek pri spoznavanju in utrjevanju slovenskega jezika med mladimi v Porabju, kar je še kako potrebno. Da je to tudi interes madžarske partije, je vsekakor spodbudno. Upajmo le, da ni preveč zamujeno.

Jože GRAJ

INFORMACIJE

Tak je naslov glasila občinskega sindikalnega sveta v Murski Soboti, ki je letos natiskal tri številke. V prvi ponuja pregled vsebine utrjevanje vezi med nami in govori o sindikatu danes in jutri, obenem pa niza priznanja aktivistom in organizacijam ter seznanja bralce s petim delovnim tekmovanjem kovinarjev v pomurskem središču in pravno pomočjo sindikata ter predsedniki njegovih osmih odborov, petih svetov in dveh komisij.

Druga številka seznanja s posvetom sindikalnih delavcev v Murski Soboti in problematiko ter predlogi kako iz krize, temeljnimi usmeritvami za delovanje sindikata. Naslovi: Iz krize z razvijanjem socializma in demokracije, krepitev samoupravnega položaja delavca (s področkami), Prenova gospodarstva ključni interes in prihodnost delavcev, Kvaliteta življenja delavca — odvisna od dela in rezultatov, Prvi pogoj za socialno varnost delavcev je produktivna zaposlitev, Stanovanje je temeljna življenjska dobrina in osnova za kakovost življenja ter dela sicer mnogo povedo, udejanjanje vsebine zapisane pa je tisto, kar šepa. Tako da o informacijah, v katerih je zapisano tudi o sindikatu v vlogi gospodarske in družbene prenove ter program aktivnosti za zagotavljanje socialne varnosti, ni kaj slabega pripomniti, ustavitvi pa se ob zabeleženi misli, da potrebuje sindikat za svoje delovanje podporo v sredstvih javnega obveščanja, in pri tem, da ima usodo pretežno v lastnih rokah. Dopolnili bi, da tudi podporo svoje baze — delavcev, zaradi katerih je, in da je vse drugo manj pomembno. Zanimive pa vestičke pod Morda vas bo zanimalo... In res nas je, da smo prelistali glasilo, za katerega je gradivo pripravil Tonček Gider, s pomočjo Silve Vouk, Anice Lebar in Tilke Gajič pa ga je uredil Filip Matko.

Tudi v tretji številki Informacij je dosti informativnega, čeprav smo o Platani z novim vodstvom in razmerah na Srednješolskem centru tehniško-pedagoške usmeritve lahko že prebrali na straneh našega tednika. Ne pa tudi o pravni pomoči delavcem in prostorskih težavah ter delegatskem vprašanju izvršilnemu organu prek zbora združenega dela. To, ali je demokratično izražena interes pomurskega delavskega razreda premajhen razlog, da se navedena problematika na podlagi pisne vloge uvrsti na dnevni red naslovljenega organa, saj je iz dosedanje »zavzetosti« (vloge sindikata soboškemu izvršilnemu svetu je bila dostavljena 4. marca!) op. p. za njeno obravnavo zaključiti, da je teže prenesti dve osebi v eno pisarno, kot pa pomurskemu delavcu omogočiti brezplačno pravno pomoč. Ali pa je nekomu v interesu, da ta delavec še naprej nima možnosti brezplačnega pravnega zastopanja v boju za svoje samoupravne pravice? Če sprašujejo sindikalisti v svojem glasilu, v katerem navajajo tudi predloge možnih rešitev za razbremenitev gospodarstva, obravnavajo problematiko osnovnega šolstva in namenjajo najmlajšim pozornost v obliki pozivov delovnim organizacijam za nakazila sredstva prednovoletne obdaritve otrok.

B. Ravčar

Referendum v soboški bolnišnici uspel

V soboški bolnišnici je bilo sredi tedna zopet živahno. Na treh voliščih so se namreč zaposleni z referendumom odločali o novem pravilniku o delitvi sredstev za osebne dohodke. Kot je znano, sta prejšnja dva referenduma propadla, kar je imelo navsezadnje za posledico odstop direktorja in začasni ukrep družbenega varstva. In kakšni so rezultati najnovejšega referenduma? Uspel je nad pričakovanji.

Od 727 vpisanih je glasovalo 684 ali 94,88 odstotka zaposlenih. Za nov pravilnik o delitvi sredstev za osebne dohodke se je odločilo kar 622 delavcev. Le 20 jih je bilo proti, dve glasovnici pa sta bili neveljavni. To pomeni, da bodo s 1. oktobrom začeli uveljavljati novi pravilnik o nagrajevanju zdravstvenih in drugih delavcev soboške bolnišnice.

M. J.

NEUGODEN ALI NEŽELEN POLOŽAJ ŠOLSTVA?

Kljub neugodnemu materialnemu položaju šolstva v preteklih letih so osnovne šole v občini Murska Sobota uresničile program življenja in dela šole. To je ena izmed osnovnih ugotovitev v poročilu o stanju, razvoju in problematiki osnovnega šolstva v soboški občini v letih 1980—88, ki ga je na zadnji seji obravnaval izvršni svet občinske skupščine. In ob tej ugotovitvi se je najprej razvila polemika. Člani izvršnega sveta se s takšno opredelitvijo niso strinjali — namreč, da bi imelo šolstvo neugoden položaj, če pa so mu v občini poleg zdravstva namenjali celo prednost (prioriteto). Tako so v teh letih uspeli zgraditi tudi 7 novih osnovnošolskih objektov, in sicer

podružnično šolo v Bodoncih, dvojezično osemletko v Prosenjakovcih, osnovno šolo Puconci, podružnično šolo v Dolencih in Mačkovcih, OŠ Prekmurske brigade M. Sobota in večnamensko telovadnico OŠ Edvard Kardelj M. Sobota. Res pa je, da šolstvo ni imelo želenega položaja, toda, kje drugje pa je uspelo uresničiti vse želje? Prav tako je člane izvršnega sveta motila ugotovitev, da delavci v vzgoji in izobraževanju zaostajajo pri delitvi ustvarjenega družbenega proizvoda. Lani so namreč z velikimi prizadevanji uspeli njihove osebne dohodke uskladiti z gospodarstvom, letos pa se gibljejo v skladu z interventnimi zakoni, ki veljajo za vse enako.

»Obregnili« so se tudi v podatke o učnem uspehu. Le-ta je na večini šol nad 97 odstotkov, le na puconski osemletki je 94,5. Ali gre za različne kriterije ocenjevanja ali pa so vzroki kje drugje?

En kaj je z računalniki na osnovnih šolah, ki jih je pomagalo kupiti združeno delo? Kaže, da so tu še precej bosi, kajti marsikje računalniki večinoma počivajo. Res pa je, da ponekod zanje nimajo primernih prostorov, kjer bi jih lahko namestili. Sicer pa je njihovo uporaba v glavnem odvisna od zanesenja posameznikov (mentorjev).

Beseda je tekla tudi o šolski mreži. Z ukinitvijo podružničnih

Jože Graj

30. SEPTEBRA IN 1. OKTOBRA V MURSKI SOBOTI

Tudi tekmovanje traktoristov—oračev naj bo prispevek k povezanosti znanja in dela, je ob otvoritvi 30. jubilejne Titove brazde 88 dejal slavnostni govornik Stane Dolanc, podpredsednik predsedstva SFRJ, in letošnje tekmovanje je pokazalo, da sta znanje in delo v kmetijstvu zelo povezana. 55 tekmovalcev iz petih jugoslovanskih republik (manjkala je ekipa Črne Gore) in obeh avtonomnih pokrajin je v Murški Soboti pokazalo vse svoje znanje, najuspešnejši pa so bili tudi letos predstavniki Slovenije in osvojili večino državnih naslovov, ekipa Slovenije pa je bila tudi skupni zmagovalac v vseh kategorijah.

Pred tekmovanjem so pripravili povorko kmetijske mehanizacije.

»Titova brazda 88«

V kategoriji mladih zadružnikov je bil najboljši Drago Korošec, pred Francem Peterkovičem in Stefanom Pankerjem (vsi iz Slovenije), ekipno pa je prav tako zmagala Slovenija pred Srbijo in Vojvodino. Med traktoristi—

je. Med ekipami je zmagala Vojvodina pred Slovenijo in Hrvaško. Tudi na letošnjem tekmovanju so se v posebni konkurenci pomerile ženske, prvo mesto je pripadlo Blanki Bukvič, drugo Anici Žnidaršič (obe iz Sloveni-

Za lepšo brazdo ...

orači z dvobrazdnim plugom je zmagal Anton Geder, pred Jožetom Režonjo (oba Slovenija) in Miloradom Bogičevićem iz ekipe Srbije. Ekipno je bila prva Slovenija, druga Vojvodina in tretja Srbija. V oranju s tribrazdnim plugom je prvo mesto pripadlo Janu Šulji, drugi je bil Pero Sladojevič (oba Vojvodina) in tretji Anton Aljančič iz ekipe Sloveni-

je) tretje pa Mileni Tokin iz Vojvodine, medtem ko je ekipno prav tako zmagala Slovenija pred Srbijo in Vojvodino. Zadružna zveza Jugoslavije je tudi letos podelila pokal najboljšemu mlademu zadružniku, dobil ga je Drago Aljančič, ter najboljšemu kmetu, ki ga je osvojil Milorad Bogičević.

L. Kovač
Foto: N. Juhnov

NAJBOLJŠI POMURCI

Pomurski traktoristi so od nekdanj znani po dobrem oranju, saj so na tekmovanjih že posegali po najvišjih republiških in državnih naslovih, sodelovali pa so tudi na svetovnih prvenstvih. Razveseljivo ob vsem pa je, da so se poklicnim traktoristom iz Kmetijskega gospodarstva Rakičan v zadnjih letih pridružili tudi mladi traktoristi — zadružniki, ki v oranju prav nič ne zaostajajo za svojimi poklicnimi kolegi. Že lani je mladi zadružnik Stefan Panker bil drugi najboljši orač v državi in je letos sodeloval na

svetovnem prvenstvu v ZDA, na letošnjem državnem prvenstvu pa so se Pomurci še bolj odrezali. Med 55 tekmovalci je naslov najboljšega orača v državi pripadel Blanki Bukvič iz Lemerja, ki je za kakovost oranja dobila 206 točk, drugi je bil Anton Geder iz KG Rakičan z 203 točkami in tretji Jože Režonja iz KG Rakičan s 195,5 točk. Blanka in Anton Geder sta si tako pridobila pravico za nastop na svetovnem prvenstvu, ki bo prihodnje leto na Norveškem.

Blanka Bukvič

Anton Geder

DRAŽJA ŽIVINA

Zaradi nenehnega naraščanja cen krmil in drugih stroškov se povečujejo tudi odkupne cene živine. V soboški Mesni industriji so zato pripravili nov cenik, ki so ga oblikovali na osnovi delovanja tržnih zakonitosti, pri čemer so upoštevali tudi stroške prireje po izračunih Kmetijskega inštituta Slovenije. Od 3. oktobra tako veljajo v soboški Mesni industriji naslednje odkupne cene:

	za kg žive teže	za kg tople polovice
JUNCI IN JUNICE:		
Ekstra vrsta BIKI	5.200.—	9.000.—
Ekstra vrsta TELICE	4.900.—	8.500.—
I. vrsta BIKI + TELICE	4.500.—	8.100.—
II. vrsta BIKI + TELICE	4.400.—	7.800.—
Zunaj vrste BIKI + TELICE	3.900.—	7.300.—

K zgoraj navedenim cenam se v skladu z družbenim dogovorom izplača premija, ki jo uveljavlja rejec.

Rejci, ki pitajo mlado pitano govedo po programu za izvoz, dobijo izvozno spodbudo 1.300 do 1.500 din za kg tople polovice.

GOVEDO — KRAVE:		
Krava I. vrste	4.100.—	7.300.—
Krava II. vrste	3.700.—	6.800.—
Krava zunaj vrste	3.300.—	6.300.—

TELETA:		
teleta, nesposobna za nadaljnjo rejo v teži najmanj 50 kg		6.000.—

PRAŠIČI:
1. Prašiči iz organizirane kooperacijske reje se prevzemajo po pogojih iz Pogodbe o reji, zagotavljanju močnih krmil in prevzemu prašičev v letu 1988 in dodatkom k tej pogodbi na liniji klanja. Vrednost mesne enote 135.— din.

2. Prašiči — prevzem v Mesni industriji:		
a) prašiči od 95 do 150 kg	4.500.—	din za kg žive teže
b) prašiči nad 150 kg	4.300.—	din za kg žive teže
c) izločene plemenske svinje	4.000.—	din za kg žive teže

V Mesni industriji so se odločili, da bodo odslej prevzemali mlado pitano govedo, krave in prašiče tudi v klavnici delovne organizacije. Rejci lahko tako živino pripeljejo v klavnico vsak ponedeljek in četrtek med 12. in 16. uro, s seboj morajo imeti le osebo izkaznico in veljaven potni list za živino. Izplačilo bo Mesna industrija opravila prek TZO ali direktno s čekom. V Mesni industriji zagotavljajo vsem, ki se odločijo za prodajo, konkurenčne dnevne tržne cene.

Za nove odkupne cene živine pa so se dogovorili tudi na Kmetijski zadrugi Panonka, kjer odkupujejo od 3. oktobra živino po naslednjih cenah:

MLADO PITANO GOVEDO	Cena za kg tople polovice
Ekstra vrsta BIKI	9.500.—
Ekstra vrsta TELICE	9.500.—
I. vrsta BIKI + TELICE	8.500.—
II. vrsta BIKI + TELICE	8.000.—
Zunaj vrste BIKI + TELICE	7.500.—

KRAVE	
I. vrste	7.500.—
II. vrste	7.000.—
III. vrste	6.500.—

PRAŠIČI	
Pitani prašiči ne glede na težo	4.600 din za kg žive teže
Izločene plemenske svinje	4.100 din za kg žive teže

Do konca redakcije še niso bile dokončno znane odkupne cene pujskov za nadaljnje pitanje, njihova cena pa bo med 5.000 in 6.000 dinarji za kilogram, nekoliko pa se bo povečala tudi odkupna cena telet. Strokovne službe v KZ Panonka se prav tako dogovarjajo o spremembi izplačila oz. o skrajšanju rokov za izplačilo oddane živine.

Dozorevanje grozdja na Goričkem

Meritve so bile opravljene 2. oktobra, grozdje pa vsebuje v povprečju naslednje sladkorne stopnje:

Sorta:	Povpr. sladk. st. v Oe
laški rizling	73
šipon	70
beli pinot	90
sauvignon	93

Volumske odstotke sladkorja dobimo tako, da Oe delimo s 4 in odštejemo 3.

Vinogradništvo donosnejše od živinoreje

Pesem klopotev že nekaj časa odganja nezaželene brače in naznanja, da grozdje zori. Letos nekoliko prej kot običajno, saj je suša tudi v vinogradih opravila svoje in tako se tudi letošnja trgatvev začela nekaj dni prej. Pomurski vinogradniki so rane sorte grozdja že potrgali, zdaj pa trgajo tudi srednje rane sorte. S spravilom so ponekod morali pobite, saj je grozdje začelo močno gniti, predvsem tistih sort, ki so nekoliko bolj občutljive. Kljub temu pa strokovnjaki svetujejo, da s trgatvijo ni treba prehitovati, saj je bilo vreme v minulih dveh tednih vinogradnikom izredno naklonjeno in si lepšega tako rekoč ne bi mogli želeli. Je pa v teh dneh v pomurskih goricah že zelo živahno; mi smo obiskali enega izmed pomurskih vinogradnikov.

Franc Marton iz Doline pri Lendavi je izkušen vinogradnik, saj je vinogradništvo postalo del njegovega življenja. Pa ne le zaradi ljubiteljstva, saj je vinogradništvo del njegovega poklica. Franc se namreč ukvarja s kmetijstvom in prav vinogradništvo mu predstavlja pomemben dodatni vir dohodka. »Z živinorejo se v zadnjih letih ni dalo zaslužiti, krma in koncentri so bili predragi in ob prodaji tako ni ostalo ničesar,« pravi Franc, ki pa živinoreje kljub temu ni opustil. Sam se sicer z živino veliko ne ukvarja, saj to postorita sin in snaha, ko prideta iz službe, njegovo delo je v glavnem v vinogradu. Vinograd pa je tudi tisti, ki drži kmetijo še pokonci. Nemalokrat se je dogajalo, da so morali izgubo v živinoreji pokrivati z dohodkom od vinogradništva, vendar tudi slednje ni vedno takšno, kot bi želeli. Predvsem vreme velikokrat zagode vinogradnikom, saj jih je v zadnjih letih prizadela pozeba, pa tudi toča jim ne prizanaša. Letos posebnih problemov niso imeli, saj tam, kjer imajo Martonovi svoje gorice, pozebe ni bilo, ali pa le v manjši meri. Tako je pridelek celo leto lepo kazal in obetajo si bogato trgatve. Bili pa bi še bolj zadovoljni, če grozdje pred trgatvijo ne bi začelo močno gniti. S tem problemom se letos srečuje-

jo tako rekoč vsi vinogradniki, vendar je zdravstveno stanje od enega do drugega različno, celo v istem vinogradu so trsi, kjer je grozdje močno nagnito, nekateri pa so povsem zdravi. Rizling in šipon prevladujeta v Martonovih

goricah, vmes pa je tudi nekaj žlahtnine, za domače potrebe. Tisto, kar je začelo gniti, so potrgali že prej, ostalo pa bodo v prihodnjih dneh in takrat bo v vino-

da bodo prodali okrog 9 tisoč kilogramov grozdja. Doslej so ga vozili v ljutomersko klet, zdaj pa si veliko obetajo od novega prevzemnega centra v Lendavi. »Za nas vinogradnike na tem koncu je to velika pridobitev,« pravi Franc, »saj smo včasih, ko smo grozdje vozili v Ljutomer, s tem

Izkušnje kmetovalcev

gradu spet veselo. Martonovi vsako leto grozdje tudi prodajajo. Lani so ga malo, saj je bila pozeba, predlani pa so ga prodali 8.400 kilogramov, kakšno poldrugo tona pa so ga stisnili doma. Tudi letos kaže, da bo pridelek dober, zato računajo,

izgubili tudi dan ali dva in trgatve je morala stati. Upam, da bo zdaj šlo hitreje, izkušnje pa bodo pokazale, če bo potekalo vse tako, kot si vinogradniki želimo.«

O letošnji ceni grozdja Franc ni veliko govoril. Saj niti ni tako slaba, vendar je vprašanje, kdaj bodo dobili pridelek plačan. Če bo potrebno na plačilo čakati, tako, kot se govori, potem bodo oškodovani, saj bo inflacija opravila svoje. Vseeno pa upa, da se bo, tako kot lani, rešitev našla tudi letos in bodo dobili vinogradniki pridelek plačan vsaj v novembru.

Franc Marton iz Doline pa ni še kmet in vinogradnik, pač pa tudi svojevrsten novator. Žilica mu ne da miru, zato vedno nekaj snuje in išče boljše rešitve. Pokazal nam je plug za rigolanje, ki ga je sam izdelal in ga tudi uspešno preskusil. Sprva sicer ni šlo tako, kot si je zamislil, zato ga je večkrat preskušal in dodeloval, zdaj pa je z njim peoral že veliko površin za nove vinograde. Tudi izkopalnik za krompir, takšnega, ki krompir zbira v zaboje, je sam izdelal, morda pa načrtuje še kaj.

Na kmetiji ni veliko prostega časa, vendar skuša tistega, ki ostane, Franc vedno koristno izrabiti. Vinograd so uredili tako, da lahko vse delo opravijo s stroji in morda se bodo pri Martonovih nekega dne odločili, da zasa-dijo še več gorice. L. Kovač

Franc Marton iz Doline je eden večjih vinogradnikov v lendavski občini, saj odda letno blizu deset ton grozdja.

FRANCEKOV
PREMIŠLAVANJE

Saj ni slabo, vendar drago ...

Takole z motiko je še najceneje.

Smo turizem res ljudje

Zadnje septembrsko soboto sem veliko razmišljal o pomurskem turizmu. Predvsem o tem, ali smo dovolj turistično zanimiva pokrajina in ali smo turizem zares ljudje. Ugotovil sem, da je pokrajina ob Muri izredno privlačna za sodobnega turista. Zanimivi sta njeni preteklost in sedanjost. In kar je še posebej pomembno, je dejstvo, da prihaja k nam vedno več izletnikov.

In v nas je nekakšen kompleks manjvrednosti. Pogosto se spominim, kako radi pošiljamo razne gostujoče kulturne skupine, ki pridejo v Pomurje iz tujine, na izlete na Pohorje, na Ptuj, morje, Mislec, le kaj si bodo v Pomurju ogledali, saj vendar ničesar nimamo?! Dovolj žalostno je, da so takšnega mnenja celo nekateri »vodilni« kulturniki.

Spoznajmo, da je naše območje za ljudi iz drugih okolij izredno zanimivo. Preberimo si torej: Zadnje septembrsko soboto

se je pripeljala z avtobusom na izlet v Pomurje skupina iz Ilirske Bistrice. Želeli so si ogledati Radence in okolico. Najprej so se odpeljali na Kapelo. Peš so se povzpeli po poti med vinsko trto do cerkve na vrhu hriba. Vodič jim je iz te čudovite izletniške točke opisal značilnosti pokrajine tostran in onstran Mure, na kratko jih je seznanil z zgodovino in jim opisal kraje naokoli. Sledil je ogled kapelske cerkve in nato sprehod po naselju do gostišča sredi kapelskih gor. Žal je bil obisk v gostišču nemo-goč, ker so tam pripravljali pogrinjke za druge skupine. Ogled kapelske kleti ni bil mogoč, ker jo obnavljajo in začeli so tudi s trgatvijo.

Odpeljali so se med idiličnimi vinogradi na Janžev Vrh. Ogle-dali so si tamkajšnje zidamice. Posebej zanimivi so jim bili »prešak«, notranost gostišča in klopotec pred njim. Ustesti se ni so mogli, ker so v gostišču pričako-vali sedem najavljenih skupin. Stojijo so v točilnici nekaj popili, si kupili razglednice in se pomu-dili v prijetnem gaju pred gostiš-čem, kjer so razvrščene klopi in mize. Žal ni bilo osebjaja, ki bi tam streglo.

Sledil je sprehod po parku. Iz-redno pozornost turistov so vzbujali pisano cvetje sredi par-ka, vodometi, veverice, velik smrekov gaj. Zanimiv je bil ogled muzeja Radenske v parku, starega vrelca, hotela Radin in nove cerkve.

Zgodaj popoldne, v soboto in v času številnih izletov, sta bili v Radinu zaprti prodajalni sobo-škega Potrošnika in celjski YU butik. Ni bilo niti razglednic s pojasnitvijo: »Kupite jih lahko v restavraciji Vikend...«

Parkirišče pred Radinom je bi-lo polno osebnih vozil in nepre-stano so se menjavale večje sku-pine, ki so se tja pripeljale z av-tobusi. Na parkirišču so bile tri stojnice in zasebniki so prodajali cenen kič. Njekir ni bilo pomur-skih spominkov, razglednic, knjig o pokrajini in vsega druge-ga, kar sodi k turizmu! Morda bi lahko bile tukaj stojnice Vino-gradniškega gospodarstva Kape-la, radgonskih vinarjev, Pomurke ali drugih z enkratnimi domači-mi dobrotami.

In opisana skupina je nadalje-vala pot ob meji v Radgono. Si ogledala mednarodni mejni pre-hod, se za trenutek ozrla čez me-jo v Avstrijo in že se je znašla pri Negovi, kjer si je ogledala graj-sko poslopje in cerkev. In vrhu-nec poti je bil v nenavadni pomur-ski turistični Mekki — pri Krambergerju. Številni avtobusi in osebna vozila so dovažali in odvažali množico ljudi. Bili so Gorenjci, Dolenjci, Primorci... Le kdo bi jih lahko preštel. Kot v čebelnjaku je bilo. In Kramber-ger je bil z vsemi prijazen. In vedno znova je gostom upriziral hipnozo »inteligentne« gosi, prodajal razglednice, knjige o svojem življenju, točil pijačo, de-lil hrano in govoril, govoril du-hovite in nenavadne stvari... Ljudstvo se je smejalo, kupova-lo, pilo, se rinilo po celi Kram-bergerjevi hiši, se fotografiralo s slovenskim posebnem, ki zna privabiti ljudi z vseh koncev.

Izletniki iz Ilirske Bistrice so se vrnili domov prešerni in polni hvale.

Smo turizem res ljudje ali le redki med njimi?!

Franček Štefanec

Kdaj asfalt na cesto Murska Sobota—Markišavci?

V Vestniku št. 19, 26. maja 1988 je bila pod naslovom Spodbudno urejanje lokalnih cest objavljena novica, da so na skupščini občinske samoupravne skupnosti za ceste v Murski Soboti delegati brez listvenih pripomb poleg poročila o lanskoletnem delu sprejeli tudi letošnji finančni načrt te skupnosti. Razveseljiva je bila zlasti novica, da so delegati sprejeli program dela za leto 1988. V njem je bil dan pou-darek posodobitvi lokalnih cest na odsekih Šalamenci—Bodonci—Poznanovci, Šalovci—Dolenjci, Vanča vas—Borejci, Ivančiči—Mlajtin-či, Murska Sobota—Noršinci in Murska Sobota—Markišavci. Če bo denarja dovolj, naj bi letos začeli tudi s posodobitvijo odseka Andrej-či—Ivanovci—Kančevci—Ratkovci, so takrat sklenili delegati občins-ke samoupravne skupnosti za ceste.

V taki obliki je torej sprejet program dela za letošnje. Danes lahko ugotavljamo, da je večina načrtovanih del sicer opravljena ali poteka-jo. Žal pa še vedno ni vidnih znakov, ki bi kazali na začetek del na odseku Murska Sobota—Markišavci. Zato krajani Markišavci, verjet-no je pa kdo, upravičeno sprašujemo odgovorne, kaj je vzrok, da se dela še niso začela, in zakaj se z deli odlašajo? Pri nas krajanih strpnosti počasi popušča, tembolj, ker vendarle že nekaj časa poleg rednega sa-moprispevka pridno odvajamo tudi dodatna sredstva, ki naj bi bila namenjena za asfaltiranje ceste Murska Sobota—Markišavci.

Blizajo se deževni jesenski dnevi in vremenske razmere se bodo na slabo vzdrževani makadamski cesti seveda zelo poznale. Vsem, ki se na delo vozimo v Mursko Soboto, pa ne more biti vseeno, če se vo-zimo po asfaltu ali pa na slabi makadamski cesti uničujemo svoja mo-torna vozila. Nasploh se krajani Markišavci čutimo že malce zaposta-vljene, saj smo edina vas v neposredni bližini Murske Sobote, ki ni povezana z občinskim središčem z ustrezno asfaltno prevleko.

Ludvik HORVAT

BOGATA IZBIRA VSEH VRST NAGROBNIH SVEČ IZ KAKOVOSTNEGA MATERIALA PO UGODNIH CENAH TER DODATNIM POPUSTOM

CENJENIM KUPCEM SE PRIPOROČA

BLANKA BARAČ, Cankarjeva ul. 39, MURSKA SOBOTA

BOJ ZA PREŽIVETJE MLADIH ZAKONSKIH PAROV

Mlada, sklenjena zakonska zveza mora danes preživeti marsikaj hudega. No, tudi sam z ženo spadam v eno izmed njih. Oba sva trenutno nezaposlena: jaz kot predmetni učitelj, ona kot kmetijska tehnik. Teško se preživjavo s socialno podporo v teh vročih dneh in upava, da se nama v tem ali naslednjem mesecu nasmehne sreča, da dobiva delovno mesto. Na neki način se je potrebno znajti, zato sem se tudi sam, kakor nešteto drugih, ki z mano vred živijo ob meji z Avstrijo, odločil za delo v tej deželi. Kako se ti godi in kaj vse doživis, v nadaljevanju.

Nihče naj ne bo preveč pameten in naj ne »udarja« po naših delavcih, začasno zaposlenih v tujini, če sam tega nikoli ni izkusil. Lahko je reči: »Glej, s kakšnim avtom se »fura« in kaj vse ima.« Pri tem pa se nikoli ne vprašamo, kako do vsega tega delavec v tujini pride. Kaj mora vse narediti, koliko gorja požreti, da si zasluži te šilinge ali marke? Popolnoma se strinjam s tovarišem Ivanom Krambergerjem od Negove. On ve, kaj so muke in trpljenje; prav zato bi lahko imeli nekateri malo drugačen odnos do njega, kot ga imajo. Upam, da se bo tudi na tem področju obrnilo na bolje, čeprav ne kaže nič kaj dobro. Vse, kar je dobra in pozitivno, je le Krambergerjeva dobrota, ki ji ni in ni konca. No, pa smo ponovno tam, ko marsikdo reče: »Saj lahko da, ko pa ima tako vsega dovolj!« Od kod ima vse to, vam lahko sam natanko pove, če slučajno še niste prebrali njegove knjige z naslovom Trnova pot. Sam sem morda doživel drobec tistega, kar se s sluzenjem kruha v tujini sploh zaslužiti da in to bi rad povedal v opomin tistim, ki tega ne vedo.

Ker mi huda prede, sem se pred dvema ali tremi tedni odločil, da odidem na »prostor milosti« v avstrijski Cmurek, kamor vsak teden pridejo avstrijski hogataši po našo delovno silo, ki pri nas nima dela ali pa želi dodatno zaslužiti še kakšen dinar. Povem vam, stojis kot na živinskem sejmu. Če si močan, malo obilnejši, si morda dober za godna dela ali kaj podobnega, če si »žensko« pa morda v kuhinjo, za kumarice, za okupavanje in kaj vem za kaj vse še. Pripeljali so se v dobrih avtomobilih, nas ocenjevali (bilo nas je kakšnih 20 do 30), vzeli enega ali dva in se gosposko odpeljali. Tako vse od 6.00 pa tja do 8.30, ko smo se reveži, ki smo še ostali, počasi naveličali, vse skupaj nekam poslali in odca-pljali preko mostu v našo ljubo domovino, kjer te vsaj ne zamenjajo za živali, čeprav ti morda kdo kdaj reče ali pa si tudi sam misliš, da si teme in kaj vem vse še. Povem vam, tudi v Avstriji ne gre brez vez in poznanstev. Škoda, ker sem pač eden tistih revežev, ki le-teh nima niti doma, pri nas, kaj šele v tujini. Kaj morem, pač nisem rojen pod srečno zvezdo. No, tukaj se še ne konča vsa moja pripoved. To je bil šele pravi začetek konca mojega dela v Avstriji. No, kljub temu sem se odločil, da na »sejem« čez mejo ne grem več.

Pred dnevi me je obiskal kolega in rekel, da ima zame delo in to seveda v Avstriji. »Na dan dobiš 500 šilingov,« je rekel. »To ni malo,« sem pomislil sam pri sebi, ne da bi razmišljal, kaj in kaj bom delal, to pa zaradi tega, ker sem šilinge v glavi že takoj pretopil v dinarje in ugotovil, da to nikakor ni majhna vsota in da se gotovo splača.

Začeli smo ob 7. uri. Imena delodajalca naj raje ne zapišem, tako in tako mu nič ne moreš. To je mrk, pust in hudoben človek, ki ve, kako je potrebno ne-koga ogoljufati. Podirali smo staro opekarino, ki je bila zelo velika in skoraj 10 metrov visoka. Delo je bilo naporno in nevarno, predvsem v večji višini. Da je bilo zelo vroče, ni potrebno posebej govoriti, kako pa je šele na odprtem 10 metrov visoko, verjetno prav tako ne. Vse se je majalo, in ko si pogledal v globino, se ti je zavrtelo, pa ne samo od višine, temveč tudi zaradi žejne, saj smo dobili pi-ti skoraj tako kot nekoč taboriščniki. Stari nas je nenehno preganjal in vpil nad nami, češ da nič ne delamo, čeprav sem imel vedno nekaj v roki. No, takšna »finta« zaleže samo pri nas, Avstrijci pa na to ne nasedajo. Za kosilo, ki niti ni bilo tako slabo, smo ob 13. uri dobili dve slatini in liter jabolčnika — saj nas je bilo »samo« osem delavcev. Pošteno sem se odžejal, lahko ste prepričani. Popoldan je bilo še slabše kot dopoldan. Vročina, prah, težavno delo, stari pa nad-ležen kot obad. Tako sem bil že izmučen, da sem komaj stal. Naenkrat se zasliši glasen ropot. Porušila se je manjša podrtja blizu nas, kjer so prav tako podirali in pobirali, kar je bilo še uporabnega. Izpod ruševin so potegnili starejšega mo-škega, vsega okrvavljenega; samo hropel je še. Dvomim, da je še dočkal večer. Postalo mi je slabo, enako tudi delodajalcu, ki nas je na hitro »pobasal« v avto in odpeljal domov, v strahu, da nas ne zaloti policija. Na srečo se nismo srečali, le zvok sirene smo slišali. Nismo bili prijavljeni, niti zavarovani, torej prepuščeni usodi, ki te, ali pa morda tudi ne, doleti. Komaj sem čakal, da grem domov. Stari me je gledal postrani, češ saj si sploh ne zasluži toliko, a na koncu se me je usmili.

Po hitrem poslopiju smo se odpravili domov. Še zahvaliti se nisem utegnili, ali pa sem se morda vseeno, ne vem, saj sem šele doma prišel prav k sebi.

»Nikoli več čez mejo na tako,« sem ves zgaran dejal ženi in ugotovil, da je doma še vedno super — najboljšje, pa čeprav nam ne gre ne vem kako dobro. Ja, ja, doma je le doma!

Bojan Macuh

Na osnovi sklepa časopisno-radijskega sveta Vestnika in Radia Murska Sobota slovenski program na seji 28. julija 1988 si Uredništvo pridržuje pravi-co, da v skladu z Zakonom o javnem obveščanju, sprejeto vsebinsko zasnovo Vestnika in v skladu z materialnimi možnostmi objavo posameznega pisma, mnenja ali stališča odkloni, pisno skrajša, ali samo povzame družbeno po-membne odlomke. Kopij tekstov ne objavljamo.

NEUŽITNA GNILOBA

Pred kratkim smo imeli priložnost videti TV oddajo kako je mo-goče prek ekrana določen dogodek (šlo je za kulturni miting v Lju-bljani) prikazati povsem neresnično in provokativno. Na to oddajo sem se spomnil ob branju poročila Dušana Loparnika (Vestnik št. 36, 22. 9. 1988) s seje zborov SO Ljutomer. Komur je neznano, da smo mladi zaradi neznosnega profesionalnega dela omenjenega poročal-vača z njim že dalj časa na bojni nogi, bi lahko tudi tej provokaciji nehote nasledili. Mnenja sem, da je vsako trditev potrebno tudi pod-krepiiti z dokazi, kar je očitno tov. Loparniku neznano, zato konkretno pogledjmo, kaj je bilo z moje strani na skupščini tako »tiranskega«.

— Zahteval sem javnost pri dodeljevanju sredstev za ublažitev posledic suše in opozoril na nevarnost, da bo družbeni sektor dobil večji kos »pogače« kot je njihovih kmetijskih površin v odstotkih.

— Vprašanje, od kod si zadruga jemljejo pravico, da v sedanjih težkih časih računajo nad 400-odstotne obresti.

— Zahteval sem pojasnilo, zakaj je proizvodje zasebnega sektorja manj vredno napram družbenemu.

— Zahteval sem posredovanje IS, da Tovarna sladkorja plača sladkorno peso glede na dejanske stroške pridelave.

— Zahteval sem, da delegati na republiški skupščini zahtevajo takojšnjo odpravo davkov na rezervne dele v kmetijstvu, ukinitve carin na uvožene kmetijske stroje, uvedbi prelevmanov in nenazadnje, da imajo delegate oziroma predstavnike v republiški skupščini tudi Kmečka zveza Slovenije in Odbor za varstvo človekovih pravic.

Pri vsem tem je nujno dodati, da nihče ni omogočal, da se najde-jo rešitve za težak položaj gospodarstva in socialni položaj delavcev. Marsikomu pa bo moralo postati jasno, da je tudi kmetijstvo gospo-darska dejavnost in da se tako agrarna občina kot je Ljutomerska ni-koli ne bo rešila nerazvitosti, v kolikor tudi kmetijstvo ne bo imelo možnosti in pogojev razvoja.

Vsekakor pa bi bilo zelo prav, da nekdo javno pojasni, kakšne so to »pobude, vprašanja in ugotovitve«, ki so primerne za skupščino, kajti pod vtisom doživitega na ZD imam občutek, da so delegati le objekti za dvigovanje rok za tisto, kar pride od zgoraj. Ob vsem tem ni čudno, da velik del delovnih ljudi ne zaupa več v »oblast«.

O sposobnosti naših občinskih politikov pa smo se lahko prepri-čali na družbenopolitičnem zboru. Namesto da bi se ta izrazilo politi-čni zbor poglobil v reševanje težavnega položaja gospodarstva in vse težavnemu položaju kmetov in delavcev, so se raje ukvarjali z vabi-lom občinskega mladinskega vodstva osnovnim organizacijam ter ga ocenili za žaljivega in sramotnega do predsednika predsedstva SR Slovenije Janeza Stanovnika. Nekaj dni za tem pa je na srečanju z mladinci predsednik jasno dejal, da ni niti najmanj užaljen, ampak ga je zaskrbelo le dvoumna vsebina vabila...???

Vsekakor verjamem, da je moja prisotnost marsikje nezaželeno in da se me določeni krogi hočejo rešiti tudi s pomočjo sredstev jav-nega obveščanja, vendar je to zame le dolivanje olja na ogenj, saj ved-no znova spoznavam, da je prisotnost mladine, delavcev, kmetov in intelektualcev v upravnih organih še kako potrebna. Torej se še vidi-mo, tudi na skupščini, če pa me že nečete kot občana, pa lahko prid-em kot delegat Občinske kmečke zveze Ljutomer.

Milan Rus

ŠE DRUGIČ: huda kri zaradi ceste

V objavljenem članku 8. septembra 1988 v Vestniku je tovariš novinar napisal, da se Mali Šalovci priključijo k vasi Budinci ali Dolenji. To ni res, ker je tovariš podpisani pove-dal, da del Malih Šalovcev no-si mleko v Budince, drugi del pa v Dolenje.

Na članek v Vestniku 22. septembra 1988 pa tale pri-pomba. Tovariši na občini so se izgovorili zaradi prehitro sklicanega sestanka, vsled čes-a ne bi mogla biti polna ude-ležba, kar ni točno. Oni sami so predlagali dan in uro ter kraj sestanka, potem pa niso prišli, čeprav smo bili vaščani zbrani. Stefan Sebjan

Odbor za varstvo človekovih pravic skuša reševati

Dovolite mi, da izrazim svoje mnenje o sodbi na Roški c. Me-nim, da ni občana, ki bi mu bilo

vseeno ob preiskavi, sodnem postopku in obsodbi Janše, Borš-nerja, Zavrla in Tasiča, ali pa ga

vsaj ne zanima polemika v sred-stvih obveščanja in si tako ustvarja svoje mnenje o tem sod-nem postopku, sojenju in dosod-bi, ki bi naj bilo korektno in kot je menil predsednik predsedstva SRS Janez Stanovnik, je bil po-tek sodnega postopka in sojenja na profesionalni ravni, čeprav z vojaškim tožilec in odvetniki, ki so branili obtožene.

Imamo pač takšne zakone in vojaški zakonik s členi, ki pa so že preživeli svoj čas, še posebej sporni člen 133, kar je za današ-nji utrip in demokracijo ugotavljal protestni zbor na Roški c. Vojaško sodišče je morda bolj energično, ostro in dosledno strogo po pravnih paragrafih obravnavalo obtožene, kot bi to storilo civilno sodišče. Udeleženci protestnega mitinga so o benem protestirali tudi proti krše-nju suverenosti republike, ker se sredi Slovenije na vojaškem so-dišču ni uporabljali slovenski je-zik, ampak srbohrvaški, »jugos-lovanski jezik«. Takšna naj bi bila ustavna določila, čeprav imajo po ustavi vse republike pravico do svojega jezika. Do-volj zgovorno in realno je orisala svoje občutke starejša tovarišica — vsi so seveda na njeni strani, ker je lahko imela za časa itali-janske okupacije pred fašističnim sodiščem civilne odvetnike, kar se danes neverjetno sliši. Pod vprašanjem je bilo in na kocki nieno življenje. Sedaj, po 40-le-tih po osvoboditvi, pa to v odpr-ti, demokratični državi, kot naj bi bila naša, to več ni možno. Takšen je kazenski zakonik, ki je v pristojnosti vojaškega sodišča. Zastavlja se pa vprašanje, zakaj je bila javnost izključena, če je JLA »ljudska«. Vojaško sodišče ima drugačen pristop in pogled na sodni postopek in sojenje kot civilno, to je jasno vsakomur, ki je služil v armadi. Obstaja še možnost, da iz humanih razlogov osvobodimo obtožence, ali pa jim kazni spremene v pogojno oz. jim jo zmanjšajo ali razveljavijo. Da ne bo obveljal vojaški žar-gon: »Po izvršenem povelju ima vsak pravico do pritožbe«. Ne nazadnje, zakaj je tako dolgo molčal Odbor za varstvo člove-kovih pravic, zakaj ni bil aktiven že pred sodbo? Bo zmogel uve-ljaviti, seveda z argumenti, svojo moč, koristiti obtoženim in jim pomagati na prostost?

Jože KAUCIČ Lomangoš 6, 69250 Gornja Radgona

ABC POMURKA

KMETJSKO GOSPODARSTVO RAKIČAN, n. sol. o. Rakičan

ABC POMURKA, KG Rakičan razpisuje

na podlagi sklepa delavskega sveta temeljne organizacije Polje-delstvo in govedarje Lendava dela in naloge delavca s poseb-nimi pooblastili in odgovornostmi za dobo štirih let

— **vodenje in organiziranje proizvodnje (upravnik) na OE Lendava.**

Kandidat mora poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom, izpolnjevati še naslednje:

- da ima višješolsko ali srednješolsko izobrazbo kmetijske smeri in
- 2 leti delovnih izkušenj.

Prijeve s priloženimi dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev naj kandidati pošljejo na naslov: Kadrovska služba ABC POMURKA, KG Rakičan, 69000 MURSKA SOBOTA, v 8 dneh od dneva objave razpisa. O izbiri bodo kandidati obveščeni v 30 dneh od dneva objave razpisa.

KOMPAS JUGOSLAVIJA

MEJNI TURISTIČNI SERVIS

PE Gornja Radgona **objavlja** na podlagi sklepa DS tozda MTS

JAVNO DRAŽBO osnovnega sredstva osebni avtomobil R 4, letnik 82, izključna ce-na 2.500.000 din

Javna dražba bo v PE Kompas G. Radgona (ob mejnem preho-du) 11. oktobra ob 10 uri. Ogled vozila bo na dan dražbe od 7. do 10. ure. Ponudniki morajo plačati pred začetkom dražbe var-ščino v višini 10 odstotkov od izključne cene.

O premieri, ki ni mogla biti doma

Proti koncu drame Samorastneži (predstavilo Slovensko ljudsko gledališče Celje v sezoni 1985/86) je Feri Lainšček kot dogajalni prostor uporabil že tudi umobolnico. Dogajanje njegovega najnovejšega dramskega besedila, monodrame Slovenac — premierna uprizoritev je bila v gledališki dvorani delavskega doma v Zagorju ob Savi v petek, 23. 9. ob 20 uri — je v ta zadnje čase dramsko zelo aktualni prostor prestavljeno popolnoma. Na nosilce bele bolniške postelje se tokrat naslanja brezimni prišlek z jugoslovanskega juga, njegov fiktivni sogovornik oz. poslušalec njegove zgodbe pa je Slovenec, njegov novi »cimer«, novic v umobolnici.

Kljub posrečenim verističnim vložkom junak monodrame — v lastni režiji in ob tehnični pomoči Janka Lešnika ga je v odrski luči in senci predstavil Milivoj Roš — ni stereotip, kakšen prevladuje trenutno v slovenski zavesti, ampak ga je Lainšček predstavil v njegovi goli človeškosti. Prav to pa je avtorju omogočilo seči še globlje in odpreti občečloveška vprašanja, npr. o razmerju med svetom in posameznikom, videzom ter resničnostjo.

»Vsi smo mi tu, da nam bude lepo« se besede, ki kakor refren valovijo 45-minutno predstavo. Toda bolj ko se ta bliža koncu, bolj se izmikajo svoji prvotni denotativnosti in vstopajo v območje večpomenskosti, kjer zadobivajo tudi povsem nasproten, ironičen pomen.

Tudi junakovo skozokensko pogledovanje za mladimi dekleti ima sprva še značaj izražanja erotičnih želja, toda na samem koncu dobi značaj obupnega klica po nekom, ki bi prisluhnil njegovi zgodbi.

Podobno se tudi pogovor s cimrom sprevrže v svoje nasprotje, saj se fiktivni Slovenec na koncu razblini.

Vse se seseda v svoje nasprotje. Edino, kar je v junakovih razbitinah videza in resničnosti še trdno, je Danica kot simbol za ljubezensko hrepenenje in skladnost ter kot taka metafora za ideal. Toda doseči ideal, doseči skladnost posameznika s stvarnostjo, je že od romantike naprej nemogoče in je še kako dobro znano tudi Lainščku. Zato se tudi ta jedrni del junakove subjektivitete mora sesuti; zato avtor situacijo radikalizira; zato je dogajalni prostor umobolnica, ki zanika obstoj tako Danice (idealja) kot ukradene opeke (stvarnosti) in na ta način predeluje ter skuša obvladati junakovo zavest; zato je edina mogoča akcija pripovedovanje zgodbe; z njo se brezimnež rešuje, z njo edino in sploh še ohranja zavest o stvarnosti in idealu, le z njo se še izmika doktorju in sestri, njunim posegom v svojo zavest.

Milivoj Roš je ta vsekakor sodoben dramski tekst na zagorski premieri po začetni nelagodnosti predstavil igralsko zelo korektno, primerno artikulirano in ustrezno dinamično ter tako požel odobravnje zagorske publike, ki se že pripravlja na novo gledališko sezono.

Blagor mestom, katerih gledališke luči niso ugašene! Franci Just

PREJELI SMO

Miško Kranjec kot pisec negativnih utopij

Zadnjič, na proslavi jubileja pisatelja Miška Kranjca, sem pomislil, v kako čudnem vzdušju živimo, kako malo praznoprav damo na svoje prekmursko rojstvo, ko nam ni niti do tega, da bi o Kranjcu že enkrat začeli govoriti drugače. Drugače, kot se na takšnih proslavah običajno govori, četudi se to ne bi slišalo, kot ne vem kakšno čaščenje, bi ga pa kljub temu počastilo bolj kakor to ritualno shajanje. Navsezadnje je potrebno tudi ritualu dati neki smisel in s tem obuditi njegovi izvorni pomen, ne pa da prihajamo skupaj kakor pozerji, ki bi želeli narediti vtis, da jim je za kulturo in da jih prevzema lokalni ponos.

Dandanes se publicistično, pa tudi v literarni toriji, včasih že tudi zato, ker so o kakem pisatelju spisali že vse mogoče raziskave, seminarske naloge in doktorate in bi radi o njem še naprej pisali, o pisilih piše drugače. Eno zelo pogostih gledišč se vrti okrog vprašanja, če je bil pisatelj morebiti moški šovinist, če gre seveda za moškega pisca, ali pa je bila mogoče pisateljica sovražna do moških. V Srednji Evropi, kjer živimo, je skorajda neobhodno vprašanje o pisčevem antisemitizmu, ker srednjeevropski protiplač velja za spodbujevalca protizidovskih čustev. Zelo pogosto se preiskuje tudi pisateljevo preročstvo, predvsem kar se tiče prerokovanja slabe prihodnosti, ker je pu Orwellovi knjigi in po letu 1984, ko naj bi bila izpolnjena njegova negativna utopija, tovrstna utopija čedalje manj v krajih, ki jih ni. Čedalje bolj je tukaj.

Saj res, kako je potem s Kranjcem na feminističnem področju? In kako je s Kranjcem, kar se tiče židovstva? Negativni utopist pa menda nikakor ni bil, bil je prerok socialističnega raja, to že!

Ko sem na proslavi takole premisljal, je slavnostni proslavljalci dr. Vanek Sitar začel brati Kranjčev citat, v katerem prekmurski rojak zanika komunistično srečno prihodnost, in to menda že takrat, ko sta bila oba vanjo še politično prepričana. To kajpada potrjuje, da je pisateljsko napovedovanje prihodnosti iz drugega snovi kot politični obeti, da gre pač bolj verjeti pisateljem, sem pomislil.

Honorator Sitar s tem citatom M. Kranjca ni samo interpretiral kot pisca negativne utopije, torej skozi nova optiko, ki za proslavo doslej ni bila v navadi, ni samo izpovedal, da je pisateljsko prerokovanje bolj verjetno kot ideološko, marveč je tudi govoril v prid Kranjčevi veličini. Za vse velike avtorje, za vsa velika berila je značilno, da jih je mogoče razlagati tako in drugače. Pogosto celo v nasprotnem smislu. Pomislimo samo, kako se to dogaja z Marxom ali Biblijo, saj so vsi ti reformatorji in protireformatorji, stalnisti in evrokomunisti brali iste knjige — seveda vsak svoje.

Šele sedaj sem spoznal, da so me te alternativne literarne teoretske misli obšle zato, ker je pred Sitarjevimi nastopom recitiral iz Kranjčevih del, bral ženske vloge z neko posebno dikcijo. Da ni morda vse to že tukaj, to drugačno in-

terpretiranje Kranjca, ki ne spada v oboe doslejnji najbolj pogosti literarni teoretski maniri? Ena je tista, ki jo bom tukaj imenoval realosocialistična in je Kranjca vedno priporočala brati na dveh bregovih, zamočvirjena pred-revolucijska preteklost je na enem bregu in nove zore na drugem, težava pa je v tem, da takšno branje zapušča literarne okvirje in mora zato literarizirati stvarnost, ki seveda ni takšna, kot naj bi bila. Druga pa je nekakšna »ljudska literarna teorija« in je dokaj pogosta, kar se sprejemanja Kranjca tiče. Ljudstvo bere Kranjca po svojem ljudskem značaju, ki je nagnjen k temu, da taji in olepšuje, zato mu očita, da je preveč poudarjal in pretiraval, ko je Prekmurcem pripisoval tolikšno spolno slo. V zadnjem času, ko nastajajo filmi po Kranjčevih delih, se je to prevedlo v »ljudsko filmsko teorijo« in je na enak način kritično do teh filmov.

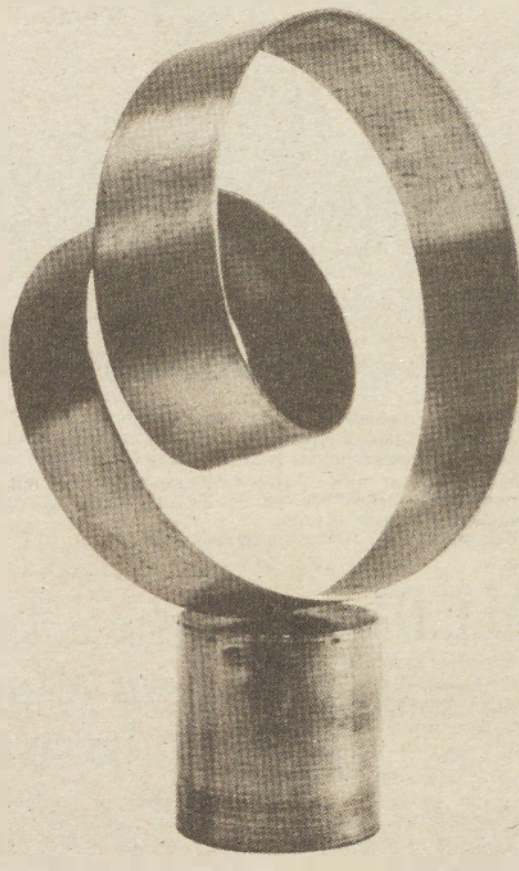
Ali je bilo torej v Stuparjevi interpretaciji kaj takega, da bi lahko sodili o Kranjcu kot o moškem šovinistu? Izraz je sicer malo grob, vendar je takšen zato, ker je nastal na feminističnem (bojnem) polju. Če malo pomislimo o pisateljevi drži do drugega spola, lahko izključimo, da bi bil Stupar Kranjca potvorenje interpretiral, ko je v govorice Martje, ki sedi Ivanu na kolenih, na nekakšen spravi večer, ki se bo končal s seksom in ko Ivan upa, da se je sedaj vse uredilo, vnesel toliko neprevzete lahkotnosti in v pripoved moža toliko poštenega upanja. Vse to je že v Kranjcu, tako enoumno je zapisano v njegovem delu, da tudi v filmu po tej literarni predlogi ni moglo biti drugače in prav na to me je Stuparjevo recitiranje spominjalo.

Kranjec je praznoprav čisto sodoben pisatelj, sem pomislil. Najti bi moral samo še koga, ki bi opredelil njegov odnos do židovstva. Po tem odnosu pa je mogoče soditi tudi o tem, če je srednjeevropski pisatelj, kajti format srednjeevropskega pisatelja ne dopušča, da bi se izognil židovskemu vprašanju.

Odgovor je prišel z Rudjem Čačinovičem. V svoji najnovejši knjigi zapisi iz dveh cerkva v odlomku Miško, ki je izšel v Naših razgledih, piše Čačinovič, da je »Kranjec v sebi premagoval protizidovske predsodke« in da ga je imel Žid Ali Kardos rad. Kdor v sebi premaguje »protizidovske predsodke«, ta jih ima. Tudi če ga ima kakšen Žid kljub temu rad in sploh bi bilo v tem primeru in tokrat odveč govoriti o kakšnem sadomazohističnem odnosu med Kranjcem in Kardosom. Tako daleč je prišla literarna teorija šele pri pisateljih, kot so Mann, Beckett in podobni.

Odpiral pa se vprašanje o Kranjčevi vernosti, ker je sploh znano, vsaj za srednjeevropski instinktivni kristjani goreči antisemiti. Vendar bi bilo to preveč alternativnega Kranjca nankrat. Potem pa je tukaj še naslov te knjige. Zapisi iz dveh cerkva!

Doslej je bila vsakokrat priznana samo ena ... S. Smej

LASZLO KODOLANYI: ZAKRIVLJENI TRAK, 1984.

Z razstave 23 likovnih umetnikov iz Železne županije, ki se prvič predstavljajo na skupinski razstavi v galeriji Lendava in so se tudi množično udeležili petkove otvoritve, na kateri sta bila slavnostna govornika Laszlo Szabo, podpredsednik županijskega sveta, in Rudi Laincer, predsednik lendavske skupščine občine. Srečanje je bilo priložnost za utrditev dobrih kulturnih stikov med mejnima območjema in vročitev plakete gostov Ferencu Kiralyu, akademskemu kiparju, ki uspešno vodi delovno enoto Galerija-Muzej Zavoda za kulturo Lendava. bb

UMIRANJE NEKEGA GRADU

Pred nekaj dnevi se je sesula streha nad baročno cerkvico, ki je sestavni del grajskega poslopja pri Gradu na Goričkem. Gre za enega največjih gradov daleč naokoli. Upam, da ne bo preostro, če zapišem, da je to kulturna sramota. V zadnjih dvajsetih letih je ostreje gradu in še kaj vidno propadalo. Tokrat se je sesul že tretji del ostrejša in še zidovi povrhu.

Priča smo hitremu umiranju nekega gradu. Zakaj? Izdelanih je bilo že nekaj strokovnih študij, kako je potrebno poslopje postopoma obnoviti. Milijoni so šli za študije, za ohono pa izredno malo. Kdo je za to kriv?

Sram nas je lahko pred seboj, domačimi in tujimi turisti, da puščamo ta biser preteklosti zgolj zobu časa. Sproti bi morali vsaj za silo obnavljati streho in hi gradu tako podaljšati življenje.

Morda bo kdo dejal: »Kaj tarnaš, mar ne vidiš, v kakšnem stanju so gradovi v Murški Soboti, Beltincih, Rakičanu, pri Negovi, v Gornji Radgoni...« Vem za vsa ta poslopja. Ema žitartarji, druga umirajo. Za jih nismo znali uporabljati v primerne namene! Nismo jim dali dobrih gospodarjev! Čas je danes, žal, še najmanj primeren, da bi jih kmalu našli.

In pri tem sploh še koga peče vest?

F. Stefanec

O jari kači in steklem polžu

Prilagoditi je potrebno drugo gradivo, po preobrnem zgoščeno in zdaj spet preskromno — skratka, nadaljevati je treba s papirji, da mine čas, v katerem nesposobni, nestrokovni in neprimerni kadri sicer ne pridobivajo na veljavi, zavlačujejo pa in onemogočajo razvoj. Tu di kulture in odprave prostorske problematike, ki je bila predmet obravnave na zadnji seji predsedstva občinske frontne organizacije. To se je opredelilo za javno razpravo, upoštevalo štiri sklepe svojega strokovnega — sveta za kulturo, o katerih smo že pisali, ne pa o tem, kako radikalne spremembe so potrebne.

»Prišli smo tako daleč, da se bodo verjetno začeli spori v okviru kulture o tem, kdo je kriv, da dejavnosti nimajo osnovnih možnosti za delo. V takih razmerah ni bila doslej nobena družbena dejavnost. Pripravljen sem prevzeti svoj delež odgovornosti.« je dejal predsednik Občinske kulturne skupnosti Marjan Čenar, »memin pa, da je rešitev samo v tem, da jasno določimo naloge organov in posameznih odgovornih delavcev v njih — tako v Kulturnem centru Miško Kranjec, Zvezi kulturnih organizacij, občinski kulturni skupnosti, izvršnem svetu, krajevnih skupnostih mesta: frontne organizacije in še koga. Če ocenimo, da je to potrebno, moramo nujno predlagati tudi kadrovske spremembe v posameznih organih.«

O tem razpravi v predsedstvu Socialistične zveze v Murški Soboti ni bilo; nasploh se

je, z izjemo predsednika sveta za kulturo Jožeta Vugrinca, ves čas oglašal predsedujoči Geza Farkaš in, tako kot tajnik Jože Stvarnik, omenjal odgovornost za sklenitev brezplodnih razprav in nakazal rešitev v smeri omenjane javne razprave. Ta je res kanček upanja, vendar z bojaznijo, da besede ne bodo rešile prostorske problematike gradu.

Njegov upravljalec je Kulturni center Miško Kranjec, kljub hidroizolaciji temeljev (za katere prispevata sredstva tako občinska kot republiška kulturna skupnost) je obnova prepočasna in očaj — v katerem imajo svojo streho nad glavami Pokrajinski muzej, splošnoizobraževalni in pionirski oddelki Pokrajinske in študijske knjižnice, občinska Zveza kulturnih organizacij, uprava Kulturnega centra, Klub mladih medobčinsko Društvo slepih in slabovidnih (v nadstropju!) in Grajski hram gostinskega podjetja Zvezda — propada. Posamezni izvajalci dejavnosti v gradu pa imajo vsi prostorsko stisko. Pokrajinski muzej, ki ima 670 kvadratnih metrov razstavne površine, po normativih in standardih, ki so pogoj za ohranitev enotretjinskega deleža financiranja redne dejavnosti muzeja s strani kulturne skupnosti Slovenije, bi je moral imeti 2000 kvadratnih metrov. Pionirska knjižnica in splošnoizobraževalni oddelki sta ogrožena pri izvajanju redne dejavnosti, svoj prostor pa pogrešajo tudi ljubiteljske kulturne skupine, ki delujejo pod okriljem Zveze kulturnih organizacij Murska Sobota. Zaradi

O filmskih dnevih in akcijah

Preden so se na zadnji seji združenja slovenske kinematografije zbrali v Ljubljani, so udeleženci razširjene seje programskega sveta za kinematografsko dejavnost v Murški Soboti svojemu delegatu Romanu Slugi za popotnico naročali, naj si prizadeva za skupno odpravo razkoraka med filmsko proizvodnjo in distribucijo. Obenem pa potrdili dogovor, da bodo Dnevi domačega filma v Pomurju od 14. do 20. novembra. V tem času si bodo štirje kinematografi v občinskih središčih ter še trije (v Radencih, Črenšovcih in Turnišču) izmenjevali sedem izbranih filmov iz jugoslovanske produkcije, med katerimi je govoto najbolj aktualen film Življenje s stricem. Za šolarje bo primeren slovenski film Maja in Vesoljček, med drugimi, ki jih bomo videli na tradicionalni manifestaciji domačega filma po Pulju 88, pa bodo: Pozabljeni, Hiša ob progji, Odpadnik, Glembajevi, Polbrata in Čavka. Za rezervno bo film Sokol ga ni maral in slovenski, že dalj časa reklamirani, Črni gusar — na meji med utopijo in stvarnostjo, na kateri je tudi naša kinematografija, za katero še vedno ni pravega posluha kulturnih institucij in izobraževalnih skupnosti.

Tako niso bili odveč pomisleki o nakupu prenosnega kinoprojektorja iz skupnih pomurskih sredstev za kinematografsko dejavnost, ki bi šolarjem omogočal ogled filmskih predstav po solah in jim tako prihranil visoke potne stroške. Ti so namreč višji od vstopnic kinematografom in tako so učenci iz oddaljenih krajev prikrajšani za marsikatero predstavo. Soboška knjižnica pa za izkupiček pri posredovanju in razpečevanju videokaset, ki si nezadržno utirajo pot, in čeprav pomenijo videorekorderji konkurenci kinematografom, si pred tehnološkimi napredkom ne kaže zatiškati ušes in oči, ampak jih imeti odprte za pridobitev sredstev, ki so kulturnim dejavnostim tako skopo odmerjena in si jih je zato potrebno pridobiti na različne načine.

B. Bavčar

kulturni koledar

PETEK, 7. OKTOBRA
MURSKA SOBOTA — Ob 19.00 bo na Srednješolskem centru tehniško-pedagoške usmeritve predstava 10 USMERJENIH LET MOPED SHOWA Z VALA 202. Nastopili bodo Maja Boh, Marta Pestator, Simon Vodopivec, Janez Hočvar-Rifle in Tone Fornezzi-Tof. Ploskanje na lastno odgovornost, gledalcem, ki med predstavo zaspijo, pa zaračunamo ležarino, so na vabilo zapisali jubilanti priljubljene radijske in javnih oddaj.

SOBOTA, 8. OKTOBRA
GORNJA RADGONA — V domu kulture bo ob 19.00 gledališka predstava SLOVENAC, s katero gostuje Neodvisno gledališče Guliver iz Murske Sobotice za monodramo, v kateri nastopa Milivoj M. Roš, je tekst napisal Feri Lainšček, za tehniko pa poskrbel Janko Lešnik.

PONEDELJEK, 10. OKTOBRA
MURSKA SOBOTA — Navsezadnje bo tudi v pomurskem središču predstavitev Slovenca, izkupiček predstave pa namenjen za obnovo (zaprté) gledališke dvorane. Predstava bo tako v dvorani kina Park ob 19.30, srečanje pa pod geslom Za domovino z razumom naprej in pripisom na plakatu: Dobimo se vsi, ki ne želimo, da bi nam odrske luči za zmeraj ugasnile.

razstave

RADENCI — V razstavnem salonu hotela Radin razstavlja svoja dela sedem članov društva likovnih ustvarjalcev LIKOS iz Murske Sobotice. Razstavljajo: Ernest Lulik, Ignac Medven, Adolf Pen, Jože Puhan, Pero Stojanovič, Lojze Verberič in Jože Vidonja. Razstava bo na ogled do 10. oktobra.

LJUTOMER — V galeriji Ante Trstenjak so še vedno razstavljeni Študentski in dijaški delovni narodnoosvobodilni tabori v Sloveniji 1935—1940, ki jih posreduje Muzej narodne osvoboditve Maribor, in razstava Od taborov do civilne družbe, ki jo posreduje Univerzitetna knjižnica Maribor.

Knjige

USPEŠNICE TEGA TEDNA V KNJIGARNI DOBRA KNJIGA v Murški Soboti: ENID BLYTON — NA OTOKU ZAKLADOV (Mladinska knjiga), ANTON SKAZA — KLETARJENJE JE UŽITEK (Kmečki glas) in ilustrirana enciklopedija RASTLINSKI SVET OKO (Mladinska knjiga).

Likovna kolonija

Delavsko kulturno društvo Svoboda v Gorenju Elrad in zasebna firma Lončarič iz Lokave v sodelovanju z Zvezo kulturnih organizacij radgonske občine organizirata dvanajsto likovno kolonijo, ki poteka od 3. do 8. oktobra. Vodi jo akademski slikar Andrej Trobentar, med udeleženci letošnje likovne manifestacije pa so Marjan Vodišek iz Titovega Velenja, Miloš Bičanin iz Maribora, Peter Jančar iz Gornje Radgone, Milan Mitič in Momčilo Golubović iz pobratenega Mladenceva ter dva osnovnošolca: Katja Getov in Damjan Vljaj.

Slovesna otvoritev kolonije je bila v ponedeljek, ko so si likovniki ogledali Gorenju Elrad in firmo Lončarič, popoldne pa začeli slikati. S čopičem se so ob uporabi barvne palete ukvarjali tudi v tork, v sredo popoldne pa so si ogledali lončarski muzej in delavnico Zuman. Po delovnem programu ustvarjajo tudi danes in bodo jutri, v soboto zjutraj pa bo opravljen izbor narejenega in postavljen likovna razstava v klubskih prostorih kulturnega doma v Gornji Radgoni. Nato bodo umetniki obiskali še domačijo Petra Dajnika v Črešnjavih in s piknikom končali letošnje druženje v tradicionalni likovni koloniji, ki ima letos dva pokrovitelja, združena v nazivu Likovna kolonija Elrad-Lončarič. bb

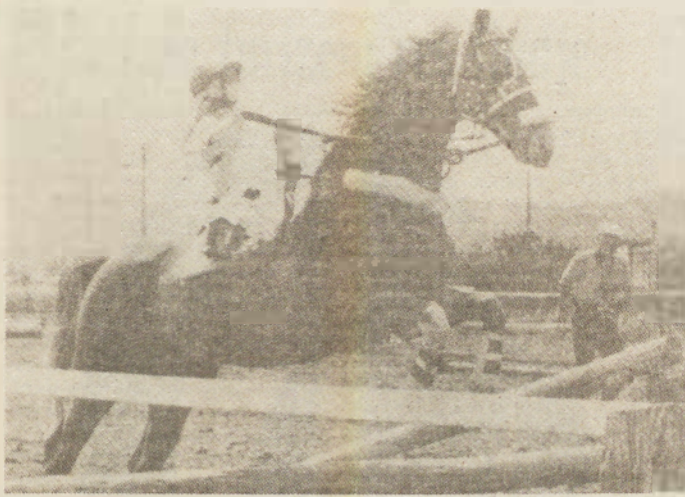
Enzo Majorca s 101 metrom dosegel življenjski cilj

57-letni športni potapljač Enzo Majorca je naposled dosegel svoj življenjski cilj: brez kisikovih jeklenk se je potopil 101 m globoko in tako presegel toliko začetno magično mejo stotih metrov. Rekordni dosegel je Majorca opravil v dveh minutah in 35 sekundah, pri tem se je potapljajl minuto in 12 sekund, na morski površini pa je bil v minuti in 23 sekundah.

Pri hitri poti navzdol je neugnanemu italijanskemu potapljaču pomagala 309 kg teška utež, ki jo je pri rekordni globini odvrnil, nato pa se mu je na hrbtu aktiviral poseben zračni balon, ki ga je razmeroma hitro vrzel na gladino.

Fakoj, ko ga je po dosežku pregledal zdravnik Pippo Martinez, ki že trideset let spremlja potape v morske globine, je Majorca izjavil: »Uresničil sem tridesetletne sanje. Nubenih težav nisem imel z ušesi. Pritisek sem izenačeval pri 20, 30, 40, 50 in 60 metrih, nato pa sem se spustil naravnost navzdol do cilja. Pri tem nisem čutil nobene bolečine... Ko sem se vračal, sem se pri 60 metrih natanko zavedal, da bom ostal živ.«

Enzo Majorca je v svoji dolgi športni karieri dosegel 15 globinskih rekordov. Lani se je potopil 94,5 m pred dvema letoma pa 90 metrov. Že je kazalo, da ga bo pri njegovih načrtih, da doseže globino čez sto metrov, prehitel čas, saj se je počasi začel bližati šestdesetletni leti, vendar se je za svoj radnji poskus letos temeljito pripravil. K dosežku mu je čestital tudi Francoz Jacques Majol, ki pa ni pozabil pripomniti, da so njegovo globino 105 m registrirali kot znanstveni, ne pa športni doseg.

Domiselni Japonci so izdelali robota jezdeca. Verjemite ali ne, na hipodromu v japonskem mestu Sendai je mogoče videti dirkalnega konja brez jezdeca. Na konju je sedel idealen prototip jockeyja — tehta namreč samo trideset kilogramov. Nova tehnična domislja iz Dežele vzhajajočega sonca je delo japonskih tehničnih strokovnjakov. Robota jezdeca se upravlja s tribune, oddaljene od dirkalne steze okrog 200 metrov.

Na sliki: robot jockey z lahkoto premaguje ovire.

Kitajska uganka je rešena

Francoški znanstvenik je razkril skrivnost zdravilnega izvlečka iz listov drevesa ginkgo, ki ga Kitajci uporabljajo za zdravljenje alergij že več kot 5000 let. Pierre Braquet, vodja raziskovalcev inštituta Henri Beaufour v Parizu je iz listov drevesa ginkgo osamil kemično snov ginkgolid B in pokazal, kako lahko ta snov ublaži alergično vnetje.

Naše telo na okužbo navadno reagira tako, da okuženo področje preplavi s posebnimi celicami imunskega sistema, ki jih imenujemo evzinofilci. Te celice so oborožene s smrtonosnimi peroksidazami, ki uničujejo vsiljivca. Ljudje, ki so alergični, pa tvorijo velike količine evzinofilcev tudi takrat, ko pridejo v stik s povsem neškodljivimi snovmi, kot je na primer hišni prah. V tem primeru evzinofilci uničujejo tudi telesne celice, kar se kaže v alergični reakciji.

Znanstveniki še ne vedo, kaj sproži povečano nastajanje evzinofilcev. Lahko, da gre za snov v krvi, ki jo imenujejo spazil trombocitni faktor (Platelet activating factor — PAF).

Braquet je dokazal, da ginkgolid B zavira aktivnost PAF in tako preprečuje alergično reakcijo.

Najstarejši žrtvi v Evropi

Pred 6000 leti sta bili bogovom žrtvovani doslej najstarejši znani človeški žrtvi v Evropi. To se je zgodilo nekega pomladnega dne na jezeru Sigersdal severno od Kopenhagna, žrtvi pa sta bili mladi deklici, od katerih je imela starejša komaj osemnajst let.

Raziskave posmrtnih ostankov žrtev so pokazale, da sta bili verjetno sestri, način žrtvovanja in dragoceni darovi, ki so ju prapordijski prebivalci skupaj z žrtvama kot popotnico spustili na jezersko dno, pa kažejo, da nista bili hčeri kakega preprosteža, ampak gotovo kakega plemenskega poglavarja. Iz tega se da sklepati, da so hogovi tistega pomladnega dne, verjetno v ritualu, ki naj bi pospešil rodnost in plodnost, dobili posebno bogate darove.

Obe dekleti sta bili obešeni, o tem pričajo ostanki vrvi, ki so jih arheologi našli okoli njunih vratov, da pa je bilo žrtvovanje opravljeno spomladi, sklepajo po tem, da so plini iz jezerskega dna kmalu nekoliko dvignili eno truplo, kar se ne more zgoditi ob drugem letnem času.

Zlasti starejša deklica je morala biti prava lepota. O tem pričajo lepo oblikovana lobanja, izvrstni zobje, dolge noge z lepo oblikovanimi stopali in dolge elegantne roke.

Najdbe podobnih žrtev in celo dobro ohranjenih trupel iz nordijske prazgodovine na dnu danskih jezer in močvirij niso nobena redkost več, posebnost najstarejše najdbe pa je vsekakor, da sta bili naenkrat darovani kar dve žrtvi, in to iz iste in vplivne družine.

MIS RITKA

Ko prante ne bi bili zapisali v naslov, morebiti sploh ne bi ugani-li, za kaj gre, kajti pri teh čudnih okroglih zadevah, odelih v črtno, ki negozoren človek zlahka prezrl njihovo »pravo bistvo«. Tekmovanje za mis zlate ritke so oni dan uprizorili v Modeni, sredi visoko moralne Italije (no, globoko smo padli). Da hi bile oči ocenjevalcev lahko uprte le v bistvo stvari, so se morale kandidatke našemiti tako, kot vidite na fotografiji.

Olajševalna okolščina je morda, da velja Modena za središče znamenitega pršutarskega okoliša in da izvozemu pršutu pravijo tudi »ritke« (culatello). Na fotografiji vam predstavljamo še zmagovalno ritko, a ne spršujte, zakaj je prav ta lepša od drugih. Tudi mi ne vemo.

Gobe — filter za težke kovine

Belgijski raziskovalci so ugotovili, da določene vrste gob varujejo dreve pred kopičenjem težkih kovin. J. V. Colpaert in J. A. Assche s Katoliške univerze v Belgiji sta dokazala, da vrste gob, ki rastejo v prsti, močno onesnaženi s cinkom in bakrom, uspevajo bolje in se hitreje razmnožujejo kot tiste v neonesnaženi prsti. Očitno so si ustvarile zaščitni sistem proti težkim kovinam.

Goba (Hycorrhizal fungus) ustvari okrog drevesnih korenin zaščitni ovoj, ne da bi se vrinila v drevesne celice. Tako mora večina mineralnih snovi, ki jih vsrkavajo drevesne korenine, skozi gobje tkivo. Znanstveniki vedo, da v normalni prsti gobja prevleka zboljšuje vsrkavanje hranilnih snovi, vključujoč baker in cink, ki sta v majhnih količinah drevju koristna. Pričakovati bi bilo, da bi bile vsrkanne količine iz onesnažene prsti torej prevelike, poskusi v praksi pa so pokazali, da večina čezmernih težkih kovin ostane v gobjem tkivu, tako da gobe delujejo kot neke vrste naravni filter.

ALI STE ŽE SLIŠALI, DA...

... prebivalci polotoka Malaka že od pradavnih časov prirejajo nenavadne dvoboje, ki redko kdaj trajajo dlje kakor petnajst minut: na znamenje sekundantov se dva »bojevnika« oborožita s lazanovim perjem in stopita v krog s premerom tri metre in tam začeta drug drugega žgečkati. Zgubi tisti, ki se prvi zasmeje.

... so v bližini mehiškega mesta Herero Negro valovi nanесли na obrežno cesto kupe morske pene, ki je ne morejo predreti niti večji avtomobili? Po mnenju oceanologov izvira ta trdnost iz mikroskopsko majhnih rastlinskih organizmov, ki se razmnožujejo spomladi in poleti. Tedaj izločajo škrobu podobno snov — valovi pa jo mečejo na kopno.

... danes malokdo ve, da je z nezrelim grozdem mogoče znižati temperaturo in da je bila nekdanj vinska trta znana kot sredstvo za čiščenje in krepitev organizma? S suhim grozdem so zdravili boleznipe pljuč, jeter, ledvic, listje pa so uspešno uporabljali proti tuberkolozii in malokrvnosti.

... v Peruju, Gabonu in Gvineji sploh nimajo domačih mačk? Svetovni prvaki v »mačje-ljubju« so Američani — v ZDA je 5 milijonov mačk; v Avstraliji pride na deset ljudi devet mačk! Enega izmed rekordov ima tudi portugalski otok Madeira: 100 mačk na kvadratni kilometer! V Franciji je 8 milijonov mačk, v Angliji 5,3 milijona, v ZSSR pa 30 milijonov.

Novi srčni spodbujevalniki

Leta 1958 je firma Siemens-Elma izdelala prvi srčni spodbujevalnik na svetu. Vgradili so ga nekemu Švedu, ki je imel miokarditis (vnetje srčne misice) in ki s to napravo živi še danes. Naloga srčnega spodbujevalnika je, da z rednimi električnimi impulzi pripravi srce do rednega utripanja.

Od takrat do danes so izdelali še pet milijonov spodbujevalnikov, vsako leto pa vgradijo vsaj 270.000 novih. Te naprave rešujejo življenje ljudem, ki trpijo zaradi nerednih srčnih utripov ali jim srce celo neha biti. Skoraj vsi spodbujevalniki so narejeni iz titana, veliki pa so kot ročna ura. Navadno jih vgradijo v bližini rame ali v trebušno votlino, operacija pa ne traja niti eno uro. Spodbujevalnik tehta od 25 do 55 gramov, baterija pa dela pet do devet let.

Na svetu je šest izdelovalcev srčnih spodbujevalnikov. Zadnja leta so jih začeli izboljševati, kajti stari modeli so narejeni tako, da imajo stalen ritem 70 utripov na minuto. Mnogi, ki imajo vgrajen spodbujevalnik, so omejeni v svojih telesnih dejavnostih, kajti, kot je dejal neki bolnik, 70 utripov je premalo za hitro hojo in preveč za miren spanec. Ta problem so rešili v tovarni Medtronic v Minneapolisu, ko so izdelali novo srčno napravo, imenovano activitax, ki ima poseben »senzor za akcijo«, s katerim spremlja premikanje bolnikovega telesa. Kadar začne bolnik hitro hoditi ali teči, naprava to zazna in temu ustrezno poveča število električnih impulzov, da začne srce hitreje utripati. Če pa bolnik spi ali miruje, activitax zmanjša število srčnih utripov.

Novi srčni spodbujevalnik ima razpon srčnih utripov od 60 do 120 na minuto. Prejšnji mesec pa so v Medtronicu izdelali activitax II, ki ima razpon utripov povečan na 170 na minuto.

V ZRN so v Siemensu začeli delati tak srčni spodbujevalnik, ki lahko izmenično in po potrebi spodbuja delovanje zgornjega ali spodnjega dela ali pa obeh.

Nameravajo tudi uskladiti delovanje srca glede na toplotno dejavnost. In če bo imel bolnik težave zaradi napačnega ritma utripanja, mu bodo lahko zdravniki brez operacije spremenili program utripanja srca. Na ta način bodo uravnali utripanje tudi glede na staranje bolnika. Ta spodbujevalnik so imenovali synchrony in je že na prodaj v Zahodni Evropi, v ZDA pa bo na prodaj prihodnje leto. Activitax bo stal 5.000 dolarjev, synchrony pa 6.000 dolarjev.

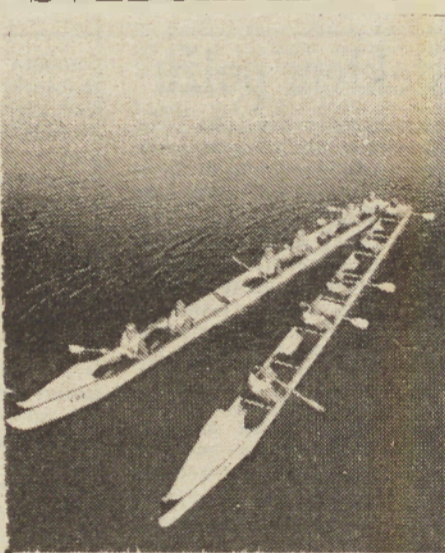
Najmanjša urica na nihalo

Švicarski izdelovalec ur Fredy Swess je izdelal najmanjšo ura na nihalo na svetu. Urica tehta 1,9 grama, visoka je 9,9 milimetra, narejena pa je iz 150 delov.

Tale 24 metrov dolg kanu za 16 veslačev, ki sta ga pred kratkim naredila Šveda Bent Bjorn in Andreas Alhen, se nevarno bliža svetovnemu rekordu v dolžini — 36 metrov (izdelovalca obljubljata, da ga bosta prekosila s svojim naslednjim izdelkom). Njun čoln pa ni zanimiv samo zaradi nenavadne dolžine, temveč zato, ker je »zločljiv«, kar pomeni, da se je treba zasidrati, ali pa se »prelomi na pol«, ko je treba zaviti.

NENAVADEN ŠVEDSKI KANU

Konjem se črno piše

Človek in konj sta delila usodo od prazgodovinskih časov dalje. Žival so celo po božje častili. Od lliade pa do naših narodnih pesmi spremljajo junake zvesti konji in z njimi delijo dobro in slabo. Konji junakov so včasih tudi mitološka bitja, imajo krila, govore v človeškem jeziku. V današnjem času pa konja pri nas ne čaka ravno rožnata prihodnost. Zakaj?

Kakšna usoda čaka konje, so nam povedali v žrebčarni Borike pri Rogatici. Ustanovljena je bila leta 1895 in vzgaja konje arabske in bosanske gorske pasme. Njena glavna naloga je, da vzgaja žrebce za oplemenjevanje konj po vsej Jugoslaviji. V Borikah so najbolj ponosni, če kak njihov žrebec ali kobila dobi naslov šampiona mednarodnega kmetijskega sejma v Novem Sadu. Mehanizacija konja sicer izriva iz kmetijstva, vendar bo mogoče ostal kot okras kmetije, kot ponos žrebčarne in zmagovalca na konjeniških tekmovanjih. Tudi moderne vojske kljub vsej tehniki še vedno potrebujejo konje.

Toda direktor Borike Vukadin Mandić ne verjame v lepšo prihodnost konjskega rodu. Žrebčarna komaj zivotari. Mnogi obljublajo pomoč, le-te pa ni od nikoder. Zaposleni že leta prejemajo minimalne dohodke in v žrebčarni so ostali le zaradi ljubezni do konj. Ni niti denarja za vzdrževanje in obnovo poslopij.

Pred nekaj leti je bila Jugoslavija po številu konj na tretjem mestu v Evropi, takoj za Sovjet-

sko zvezo in Poljsko. Pred desetimi leti smo imeli več kot milijon konj. Zdaj jih je zaradi izvoza konjskega mesa mnogo manj in tudi kakovost pada. Žrebčarni je vedno manj, brez njih pa ni rasnih konjev.

Zakaj izginjajo konji? Predvsem zaradi pravega pokola konj za izvoz na zahodnoevropski trg. Pri izvozu ni omejitev kot pri drugih poljedelskih proizvodih. Po svetu vedno bolj povprašujejo po konjskem mesu, ker ima določene prednosti, je na primer odlična hrana za diabetike. Pri nas pa je malo mesarjev, kjer bi ga lahko dobili. Mogoče se bo povpraševanje povečalo tudi pri nas. Ali bomo takrat še imeli kaj konj? Vsekakor bi morali poživiti gojenje konj, povečati plodnost kobil (pri nas 50 do 60 odstotkov, evropska 73 odstotkov). Izvozniki si manejo roke zaradi deviz, ki jih dobijo s prodajo konj. Ne spomnijo pa se, da bi kak odstotek namenili za obnovo in rast čred. Je potem čudno, da konjereja propada?

PIŠTA modruje

Od Kranjske, Primorske, Gorenjske koncov v Pomurje invazija domači je zdomcov. Krumpši, mela, zelggye, repa, nika njin ne vujde zlejpa.

V nedelo večer je takši promet, ka v glavni sezouni ne poumni ka svejt. »Paktrejgeri« pod žmečavov tak so nisko, na kratki posvejtje svejtijo visiko.

Do zdaj so pejvali lejpe pomladi, kda velke lubezni začetek v navadi nej, nej, meni je najlepša jesen, ka te lejko zdoumi kaj odnesen.

Vrli starci, vij samo delajte, pa verstvo brez nas fajn pelajte. Vej dosta časa zdaj ne mijne, ka pa pridemo na koline.

Še kozarček pred spanjem

Formula za napovedovanje ateroskleroze

Neki ameriški zdravnik iz Ohia je objavil novo formulo za izračunavanje tveganja srčne bolezni. Po njegovih besedah je ta formula natančnejša od obstoječe metode izračunavanja razmerja med dobrim in slabim holesterolom (HLD in LDL — holesterol velike oziroma majhne gostote). Nova formula poskuša čim natančneje oceniti količino holeste-

rola, ki se res zalepi na stene arterij in se glasi: $\frac{LDL-HDL}{LDL} \%$

holesterola, ki ostane na stenah arterij. V zadnjih dvanajstih letih so ugotovili, da je ta formula za 3 odstotke natančnejša od stare metode. Če dobimo pri izračunavanju količnik, večji od 70 odstotkov, imamo vzrok za zaskrbljenost, še posebej, če kadimo in imamo sistolični tlak višji od 140. Raziskovalci v Alabami so našli dokaze, da HDL — to so lipoproteini velike gostote, za katere že zdavnaj vemo, da čistijo stene krvnih žil maščobnih oblog in te odnašajo v jetra — naredi še več od tega.

ARCROMURKA

AGROSERVIS, p. o.
Murska Sobota

Pripravite svoje vozilo za hladnejše dni. Potrebovali boste hladilno tekočino. In pravočasno si zaščitite vozilo pred rjo. Priporočamo vam zaščito dinitrol.

Dinitrol anti-explo

SERVIS motornih vozil in kmetijskih strojev

PRODAJA vozil z ostalo in rezervnih delov

Vitamin E — eliksir mladosti

Poglaviti izvor vitamina E v naravi so rastline, predvsem kalčki pšenice in drugih žit. Veliko ga je tudi v orehih, soji in mladem listju nekaterih rastlin. Vitamin E je oljnata tekočina. Od vseh v vodi topnih vitaminov je najodpornější proti toploti, kisiku, vodikovi in ultravijoličnim žarkom.

Britanski raziskovalci delovanja tega vitamina na odpornost naših organizmov so se lotili poskusov predvsem zaradi opažanj mnogih športnih zdravnikov, da z rednim dodajanjem vitamina E športniki dosegajo občutno bolj-

še uspehe, denimo, v teku in plavanju, hkrati pa počasneje podlegajo mišični utrujenosti. Tako so predlagali, naj bi uporabo tega vitamina razširili tudi na vse druge dejavnosti, ki terjajo večje telesne napore in pospešeno delo mišic. Vitamin E tudi močno pospešuje izrabo kisika v organizmu. V odmerku 1 grama na kilogram telesne teže občutno zmanjša potrebo po kisiku in pospeši spočitje tudi po velikih telesnih naporih. To posebno koristi mladim, ki so zaradi izdatnega ukvarjanja s športom manj spočiti.

Petdesetletnica najlona

Vlakno, ki so ga pred pol stoletja izdelali v retorti, je zaznamovalo modo in zgodovino, čez čas pa se je spremenilo v »svilo«, ki so jo kupovali ljudje za malo denarja. Zdaj najlonsko tkanino modni kreatorji v Italiji in Franciji znova uporabljajo za svoje kolekcije.

Leta 1937 je bil pri firmi Du Pont v ameriškem mestecu Wilmingtonu zaposlen neki Wallace H. Carothers. Smel je šariti po laboratoriju, ne da bi ga vodstvo gnjavilo, češ da, izumi že tisto reč. Žitko snov se je dalo potisniti skozi nekakšno cedilo in jo tako spreminiti v tanka vlakna, ki se niso trgala, hkrati pa so bila odporna še proti udarcem in temperaturi. Skratka, prenesla so veliko več kot naravna vlakna, le mravljične in žveplene kisline niso marale. Pri Du Pontu so takoj potegnili most od laboratorija do ženske noge in tako so prve najlonke prišle na prodajne pulce: ženske so bile navdušene in strokovnjaki tudi. Nikoli več človek ne bo odvisen od ovac in sviloprejk. In res danes 53 odstotkov oblačil izdelujemo iz sintetičnih vlaken in samo 25 odstotkov iz bombaža.

Leta 1950 se je najlon že razširil v številne izdelke. Moške nogavice, spodnje perilo, kopalke. Vlakno so nenehno izpopolnjevali in iz njega je danes izdelanih ogromno izdelkov, najlon je v takšni ali drugačni podobi v vseh domovih.

KAJ JE MAMOGRAFIJA?

Mamografija je rentgenski pregled dojki, s katerim je mogoče že zelo zgodaj odkriti raka. Toda pri tej preiskavi se žal še vedno pripravljajo o tem, koliko je obremenjena lahko škodljiva. Drži, da žarčenje med mamografijo povečuje možnosti za nastanek raka na dojki, in to zlasti pri zdravih ženskah, starih manj kot 50 let, ki zaradi nadzora opravljajo ta pregled redno enkrat na leto. Zato je ameriški inštitut za boj proti raku pred kratkim priporočil, naj mamografije ne bi rutinsko opravljali pri ženskah, starih med 35 in 50 leti, razen, če imajo sumljive opozorilne znake ali če spadajo v visoko rizično skupino. Seveda pa je lahko mamografija koristno diagnostično sredstvo, ki pomaga odkriti rakavo tkivo že na začetku in tako reši življenje starejšim ženskam.

Kaj pravzaprav lahko odkrijemo z mamografijo? Prvič, s tem pregledom lahko potrdimo ali ovržemo izvid, do katerega je prišel zdravnik s svojim pregledom. Majhen vozil v dojki, ki ga je zdravnik otipal, je lahko sumljiv in bi bil lahko rakav, lahko pa gre za nenevaren tumor fibrom. Mamogram bo pokazal pravo stanje. Mamografija je neboleč in hiter pregled, ki ga opravlja rentgenolog. Če izvid tega pregleda pokaže, da gre po vsej verjetnosti za raka, bo dodatna biopsija dokončno potrdila diagnozo. Z mamografijo lahko ugotovimo tudi majhno rakasto tkivo, ki ga s tipanjem ne moremo zaznati.

Vam lasje izpadajo?

Plešavost je žal dedna, zato je ne moremo preprečiti in delati čudežev. Po ljudski medicini naj sitisti (predvsem moški), ki jim lasje zelo izpadajo, glavo redno umivajo samo z jajčnim rumenjkom, in to samo enkrat na teden. Jajčni rumenjak se sicer ne peni kot šampon, vendar z njim lasje vseeno dobro umijemo. Rumenski pustimo delovati na lasih 10 minut, da lasišče vpije vse vitamine in druge koristne snovi, ki so v njem.

Tonik proti izpadanju las si lahko napravimo sami. Potrebujemo: 1 pest koprivinih listov, 1 pest koprivinih korenin, 1 pest rožmarina, 1 pest cvetov arnike, 1 liter žganja, 2 dl soka preslice. Vsa zelišča dobro sesekljamo, stresemo v žganje ali tropinovec in pustimo, da se namakajo 10 do 15 dni. Nato tekočino precedimo, zelišča iztisnemo in dodamo 2 dl soka preslice. Namesto preslice lahko uporabimo tudi sok velike čebule. S tem tonikom si lasišče masiramo redno vsak večer.

Raste pred očmi

V treh tednih zraste iz drobnega koščka za dlan velika kožna »krpa«, ki jo plastični kirurgi nato presadijo na opeklino. Izredna zamisel strokovnjakov harvardske univerze v ZDA. Preskusili so jo že tudi na munchenski kliniki, kjer se je po eksploziji gospodinjkega lonca s 70 odstotki opečene kože znašla 22-letna Suzana. V narkozi so jih odvzeli več majhnih koščkov nepoškodovane kože in jih položili v posebno hranljivo raztopino beljakovin, raznih hormonov in antibiotikov. V tej kopeli so koščki skoraj vidno rasli in se večali. Po treh tednih so jih lahko presadili na Suzanino opečeno telo. Učinek je bil neverjeten.

Res pa je, da takšna kožica nima ne dlačic in ne znojnic ali lojnic, zato je izredno občutljiva.

Je materina ljubezen prirojena?

Mnoge ženske, ki pričakujejo otroka, se sprašujejo, ali bodo lahko takoj vzljubile novorojenčka. Druge si dopovedujejo, da bodo na mah postale srečne in ljubeče matere, ki bodo žarele od veselja nad novim članom družine. Te zahtevajo od sebe nemogoče. Veliko bolj zdravo je dvomiti kot preveč pričakovati. Tudi pri ljudeh je veliko nagnjenosti in semkaj sodi »skrbi za zarode«. Mati se hačes nočes vznemiri, ko se oglasi otrokov jok. Mati otroka hrani, ga ljubeče in teši. Vse in dela ljubeče, toda pogosto ni povezano s kakšno posebno ljubeznijo. Ljubezen se šele začne razvijati, zakaj materinska ljubezen je podobna ljubezni med moškim in žensko. Tudi ljubezen do otroka mora zoreti. V porodni sobi se resda največkrat vname ljubezen na prvi pogled, ni pa dobro tega vnaprej pričakovati, pravijo psihologi.

Lepa beseda lepo mesto najde

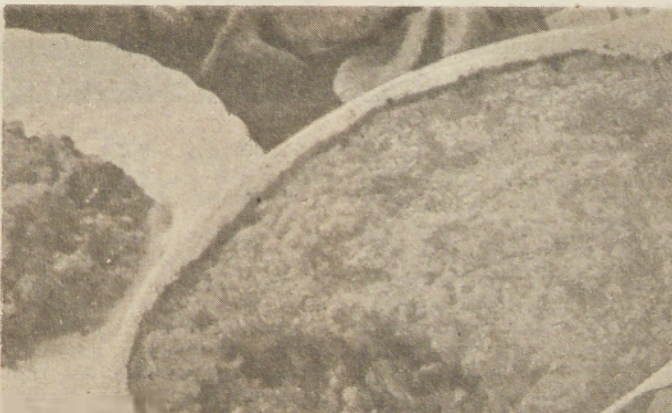
Ali znamo pravilno reklamirati? Z jezo ne bomo ničesar opravili, pa če nas še tako kuha! Kdo med nami še ni imel preglavic v kakem uradu, trgovini ali z obrtnikom? Kdo še ni neskončno dolgo čakal, da mu bodo postregli v kaki restavraciji ali kavarni? Mar je še kdo, ki se ni kdaj tako ujezil, da je z zvišanim glasom komu povedal, kaj si misli o njem?

Tak odziv je razumljiv, navsezadnje imamo marsikaj prav. Izkušnje pa nas učijo, da stvari največkrat ne popravimo, če koga naderemo. Tudi tisti človek se bo razjezil in postal napadalen. Navsezadnje bomo morali na svojo kavo čakati še dalj časa ali bomo še bolj nekulturno postreženi. Kdor se hoče pritožiti in pri tem imeti kaj uspeha, mora naprej pogoltniti jezo in nato ravnati s psihološko žilico. Nekaj splošno veljavnih nasvetov: Najprej moramo razmisliti, pri kom se bomo pritožili. Malo smisla ima karati vaječca, če opravlja delo, ki mu ga je bil naložil mojster. Preden zinemo kaj neprijetnega, uglasimo pot s kako prijazno besedo. Če bomo začeli: »Vem, da imate polne roke dela...« Tisti, ki mu nameravamo kaj poočiti, ne bo mogel biti neprijazen.

Po navadi je odveč iskati pravega krivca. Upoštovati moramo, da vsakdo nerad prizna napako. Pametneje bomo ravnali, če bomo »krivca« pripravili do tega, da bo imel razumevanje za nas. Očitki praviloma ničesar ne popravijo. Rajši sami kaj predlagamo, če pa se ne domislimo, kako bi problem razvozlati, poprosimo onega, ki je stvar zakuhal, naj nam pomaga. Zelo pomembno pa je, da ostanemo vse čes vladni.

RECEPT ZA JESENSKI ČAS

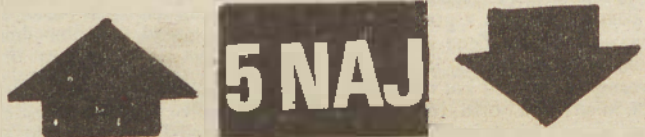
Popečena polenta z gobami

Za 4 osebe potrebujemo: 250 g koruznega zdroba, 1,5 litra mesne juhe iz kocke, 300 g mešanih gob, 1 čebulo, 2 paradižnika, timijan, majaron, 1 strok česna, 3 žlice belega vina, 3 žlice mesne juhe iz kocke, 2 žlici masla ali margarine, 3 žlice nastrganega sira, 20 g masla ali margarine v koščkih.

Juhu segrejemo, da zavre. Vanjo vsujemo koruzni zdrob, dobro premešamo in kuhamo na majhnem plamenu in v napol pokriti posodi vsaj 35 minut. Gobe očistimo in narežemo na lističe. Čebulo olupimo, drobno sesekljamo in prepražimo na masti, maslu ali margarini, da postekleni. Paradižnika olupimo, prerežemo, iztisnemo nekaj odvečnega semenja in soka, nato pa sesekljamo. Damo k čebuli in prepražimo. Po 2 minutah dodamo gobe, timijan, majaron in česen. Premešamo in pražimo toliko časa, da povre vsa voda, ki jo izpustijo gobe. Zalijemo z vinom, ko povre, prilijemo 3 žlice juhe. Kuhamo še nekaj minut, nato potresemo s svežim timijanom in majaronom, solimo in popramo. Ne previsok model za narastke namastimo. Na dno damo polovico kuhane polente. Na vrh damo gobe. Pokrijemo s plastjo polente. Potresemo s sirom in obložimo s koščki masla ali margarine. Pečemo v pečici pri 220 stopinjah 15 do 20 minut. Ponudimo s solato.

RADIO MURSKA SOBOTA

Glasbena lestvica Radia Murska Sobota, ob petkih v oddaji 21-232:

1. Fefka — Prerad
2. Boy — Sabrina
3. Nora noč — Brane Drvarič
4. Mali bogovi — Martin Krpan
5. Dirty Diana — Michael Jackson

Lestvica nastaja s sodelovanjem s hi fi videostudijem (na Kidričevi 21, 69000 Murska Sobota).

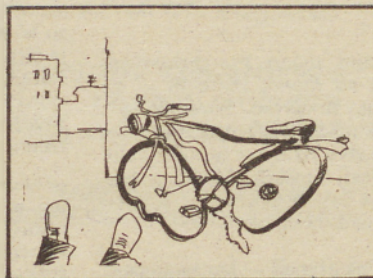
Glasovnice — dopisnice pošljite na naslov: Radio Murska Sobota, Titova 29/1, 69000 Murska Sobota, s pripisom: za 5 naj.

Oddaja 21-232 je na sporedu ob petkih od 18.00 do 19.00 na Radiu Murska Sobota, UKV 87.6 MHz ali SV 648 kHz.

NAŠA RISBA — VAŠ PRIPIS

Duhovite pripise k novi risbi pošljite najkasneje do četrta, 13. oktobra 1988 na naslov: VESTNIK, Titova 29/1, 69000 MURSKA SOBOTA. Objavljene pripise honoriramo.

- Vozil sem se brez bencina / za en liter vina/ zdaj pa to kolo / vrglo me je v vodo. (Koloman)
- Presneti trgovci, povedali so mi, kje so zavore, ampak kje je kiper, mi nihče ni znal povedati. (JAŽ)
- Sedaj vidiš, če zaspiš in potem za socialnim kruhom preveč hitiš! (Janez)
- Noge so ostale, ostalo so zveri pobrale. (Marija)

SESTAVIL MARKO NAPAST	VISOK DRUŽBENI POLOŽAJ, ČAST	ZLATENICA	VODILNI ODDIELNI ZORAVNIK V BOLNICI	ANGLŠKO IME ZA JEZERO	ŽUZELKA, KI BOLECE PIKA	AVSTRALSKA SOPRANISTKA (NELIE)	UBRANOST GLASOV, SOZVOČJE
VRSTA SPRICEVALA							
ORNAMENT							
DEL ELEKTRICNE NAPELJAVE							
VRH GLAVE					BROM	RUSKI RAZISKOVALEC MARKA	
TALISOVA OSVEŽILNA PIAČA				NOGOMETNI PRVOLIGAS	ŠPANSKO Z. IME		
RAZSVETLJENEC JAPELJ						VRSTA MENICE	PODREDNI VEZNIK
OTOK BLIZU SARDINJE							
AVTOMO-BILSKA OZNAKA NORVEŠKE	ORGAN V USTIH SLOVENSKI SKLADATELJ						
AVTOMO-BILSKA OZNAKA SKOPJA	DIRIGENT HUBAD						
OBLIKA RASTLINSKEGA STEBLA	RIBJA KOST			NEON			TOMISLAV NERALIC
LASTNOST VERNIH LJUDI							
NEKDANJI OSMOŠOLEC							

REŠITEV PREJŠNJE KRIZANKE — Vodoravno: Kipling, Odoaker, nirvana, TL, Aron, ris, Ira, akt, AMD, Baez, AA, A, Karl, sel, Una, Ilarion, Saransk, TN, jata.

Jesensko jutro

Nekega jutra me je zbudil lahen ropot. Deževalo je. Ko sem vstala, sem zagledala mračno jesensko jutro in meglo, ki je segala prav do nižin. Pasta cesta se je vila okrog in okrog, na njej ni bilo žive duše. Le muca je hodila sem ter tja. Temna drevesa so zakrivala hiše. Bilo je še temno, zato nisem razločila, ali je na drugi strani ceste drevo, ki je odvrгло liste, ali grm, ki je še pred nekaj dnevi imel lepe, dišeče cvetove. Slišala sem, kako je sinička pela svojo žalostno pesem in se poslavljala od svojih prijateljev — ptic selivk. Vrtnice, ki jih imamo pred hišo, so skušale odpreti svoje zadnje popke, vendar jim jesensko vreme to ni dovolilo. Tisto jutro sem spoznala, kako lepo je sedeti ob oknu in gledati, kako se narava spreminja.

Simona Pirč, 7. raz. OŠ Kapela

Moj prehod na višjo stopnjo

Ko sem se zjutraj prebudil, mi je bilo zelo težko vstati. Vendar me je iz postelje gnala misel, da bom danes že prišel na višjo stopnjo. Vse to je bilo zame nekaj novega. Zdaj mi je najbolj všeč to, ker imamo največ 6 ur pouka. Tako imam po pouku čas, da doma naredim vse naloge do tretje ure, do katere smo na nižji stopnji imeli reden pouk. Vendar pa ima tudi višja stopnja slabe strani. Med njih spada tudi ta, da moramo naše težke torbe vsak dan nesti domov.

No, za konec pa bi napisal še, da na višji stopnji ni tako hudo, kot so mi pripovedovali prijatelji.

Vojko STOLNIK, 5. a OŠ Jože KERENČIČ, Gor. Radgona

Počitniška doživetja

Kot vsake počitnice so tudi letošnje hitro minile. Saj se sploh pošteno nisem naigrala, pa že spet šola! Dostikrat si želim, da bi počitnice trajale tako dolgo kot šolsko leto. Oh, kako bi bilo lepo! Otroci bi se igrali, šli na morje...

Bilo je julija. Odpotovala sem na Gorenjsko, kjer imam sorodnike. Tam so se začela moja prijetna počitniška doživetja. Najprej so bili to zanimivi trenutki, ki sem jih preživela skupaj z novimi prijatelji in prijateljicami. Potem sem dočkala najlepši dan med počitnicami. Peljala sem se namreč na Bled. Bila sem vsa iz sebe. Kakšna pokrajina je to! Izstopila sem iz avta in se odpravila k jezeru. Peljala sem se tudi s čolnom do otočka, na katerem stoji cerkev. Dan je prehitro minil, da bi se do konca naužila blejskih lepot. Ostal pa bo spomin na to lepo dožetje — Gorenjsko. Šele sedaj sem resnično spoznala, da moramo čuvati to, kar nam je lepega dala mati Narava.

Sonja Sukič, 5. b OŠ Grad

JESEN

Spet je prišla jesen, ko imamo na kmetih največ dela. Krompir smo že pobrali, bilo ga je precej, in tudi koruzo za silažo smo že spravili. Zdaj nas čaka še trganje preostale koruze; pa tudi hren je še na njivi. To je kultura, ki jo prodamo, z zaslužkom pa kupimo umetna gnojila. Pred nami je tudi delo v sadovnjaku, kjer nas vabijo lepo rdeča in zlato-rumena jabolka in hruške.

Sedaj se že moramo oblačiti v tople puloverje, saj se sonce večkrat skriva za meglo ali črnimi oblaki.

Veselim se, da bo delo kmalu opravljeno in da bo za jesenjo prišla zima, ko se bomo spet veselili bleščočega se snega.

Simona Dani, 6. b OŠ Grad

Prvič v letalu

Bilo je v nedeljo popoldan in odpravili smo se na letalski miting v Rakičan. Že po poti sem premišljevala, ali naj se peljem z letalom ali ne. Končna odločitev je bila — da.

Takoj, ko smo prispeli, sem se pozanimala o vsem v zvezi s poletom. Nato sem odšla k letalom. Takrat sem zagledala nekega otroka, ki je prišel iz letala ves zelen. Postala sem skoraj panična, nisem vedela, ali naj grem ali ne. Vendar sem šla. Peljala sem se skupaj s Simonom. Obe sva bili v letalu prvič, zato sva se tudi obe malo bali. Ampak, ko sem že sedela v letalu, sem vedela, da ne morem nič več. In potem se je začelo.

Letalo je vzelo zalet. Tja in nazaj. Mislila sem, da bomo pač poleteli v nasprotni smeri. Ampak nič. Spet tja in nazaj. Resno me je že skrbelo, ali je kaj narobe. Tedaj je pilot spravil iz sebe,

da ne more poleteti zaradi vetra. Že sem mislila, da je konec z mojim poletom. Potem pa smo bili naenkrat v zraku. Ves strah je minil. Prekrasen pogled na širna polja in na mnoge vasi. V zraku smo bili približno dvajset minut. Nehote sem pomislila, kaj bi bilo, če bi se sedaj zrušili. Ob pristanku je bilo bolj strahno kot ob letu, vendar sem prestala. Spodaj me je pričakala cela delegacija. Vseprek so spraševali: »Kako je bilo? Si cela? Ti je slabo?«

Zame je bil s pristankom letala letalski miting končan. Ves čas sem se letela in sedaj si želim poleteti tudi s kakšnim večjim letalom.

TINA VLAJ, 8. b OŠ ŠTEFAN KUCHAR-BOJAN, PUCONCI

MAVRICE

Po močnem dežju je posijalo sonce. Oblaki so se umaknili njegovim močnim žarkom, kakor bi se jih ustrašili. Zrak se je kmalu ogrel in naprava je spet postala živahna. Na cesti so se v madežu zasvetile različne barve kot mavrice. Med seboj so se prelivale ter postajale večje in večje, lepše... Zagledam se v njih in zdijo se mi kot oživele, kot da poplesavajo po asfaltu in se vsele, da so prišle na svet, da pokažejo svetu svojo lepoto. Njihova raznobarnost in lepota se je bleščala in svetlila po vsem asfaltu. Čez nekaj časa pa je mavrica začela izginjati, ostala je le cesta, vsa mokra in pusta.

Dominika Dunaj, 7. raz. OŠ Kapela

Najbolj dolgočasen počitniški dan

Bilo je zelo vroče in jaz nisem vedel, kaj bi počel. Šel sem k potoku, da bi si naredil mlin, ampak potok je usahnil. Nato sem si naredil šotor, pa je začelo deževati. Odšel sem v hišo, da bi bral, a je zmanjkalo električne energije. Ko je prenehalo deževati, bi se rad vozil s kolesom, pa se mi je predrla prednja guma. Končno je prišel sošolec Peter, s katerim sva se skrivala.

Tako se je končal najbolj dolgočasen dan v počitnicah. Marlon HORVAT, 5. raz. OŠ Franc Bešak, Bučkovci

POLETNI DAN

Sonce je žalostno kukalo izpod oblakov, ko sva se s sestrico Tanjo odpravili k stari mami, ki živi v Kušanovcih. Hodili sva po makadamski cesti, ki je bila le tu in tam posuta s kamenjem. Na obeh straneh ceste je rasel gozd. Oblaki so zakrili sonce in takoj zatem, ko sva zavili na gozdno stezo, je začelo rahlo deževati. Na srečo pa so naju goste drevesne krošnje vsaj malo obvarovale dežja. Ko sva prišli iz gozda na cesto, je bila pred nama vas. Na vzhodni in severni strani so jo obdajali griči z raztresenimi kmetijami. Nad vasjo so ždeli temni oblaki. Ko sva prišli do križpotja in bili že malce premočeni, sta nama prišla naproti bratranec in njegova žena. Čez nekaj minut smo bili na kmetiji.

Spet je sijalo sonce, zato sem na travnik odnesla bazen ter ga napolnila z vodo. Potem sta Tanja in bratrančeva enoletna hčerka Jasmina v bazenu čofotali in ga malone izpraznili. Ko sta se končno naveličali, smo se igrali s psičkoma. Oba sta bila črno-bele barve. Zadovoljna, da sta našla nekoga, ki se igra z njima, sta se poskušala vzpeti na zadnje noge. Še rajši pa sta tekala za vejicami in jih ravodušno valjala v pesku. Nato smo odšli za hišo, pod hruško smo razprostle prt. Jasmina je v pesti stiskala smokije in jih potem ponujala Tanji. Jaz pa sem brala zanimivo knjigo Štirideset let babica.

Medtem se je v hlevu dogajala druga zgodba: Krava je povrgla mladiča. To je bila teletka lepe rjave barve, potresena z belimi pegami. Bila je suha, zato se je zlahka postavila na noge. Pomotila sem ji prst, nekajkrat ga je obliznila s precej hrapavim jezikom, vendar si je premislila.

Dan se je bližal koncu in odpravljali smo se spat. Takrat pa smo zaslišali trkanje na kuhinjskem oknu. Nekdo je kričal, da pri sosedovih gori slama. Pritekli smo tja, vendar ni gorela slama, temveč volta stara jabolana. Bila je polna sršenov in sosed je moral biti pošteno jezen, da jih je upal pregnati z ognjem. Voda je opravila svoje, sršeni pa so vseeno ostali.

NATAŠA HORVAT, 8. b OŠ ŠTEFAN KUCHAR-BOJAN, PUCONCI

Jeseni imamo veliko del na poljih — Narisala Sonja Pečnik, 3. raz. OŠ Šafarsko.

Moje počitnice

Med počitnicami je lepo. Vsi otroci se brezskrbno igramo. Tudi jaz imam lepe spomine na počitnice. Veliko smo kolesarili, se žogali, igrali tenis, lovili ribe ali smo šli v gozd po gobe.

Bila sem tudi na morju. Tam sem plavala in skakala v vodo. Ko smo se vrnili domov, smo se skrivali, lovili, žogali in igrali. Počitnice so hitro minile in zopet smo v šolskih klopih. Sedaj moramo misliti na učenje in šele potem pa na igranje, me pogosto spominjajo starši.

VESNA VESEL COS Jože Kerencič, Gornja Radgona

PRIČEVANJE NAŠIH MISIJONARJEV — MARIJA SREŠ

Ženska je kot krava: kamor jo peljejo, tja pač gre.

(Indijski rek)

»Mislim, da je med Slovenci ena najbolj aktivnih in moderno pogumnih misijonark, življala je v srce ljudstva, ki mu služi. Polna je življenja, odprta in iskrena; nikdar ji ne zmanjka novih zamisli in zelo samostojno razvija svoje vodilo, da se mora misijonar popolnoma prilagoditi življenju domačinov.« Tako je razširjeno mnenje o bratovski misijonarki, ki je sicer končala mariborski Vekš, za tem odšla v Španijo in leta 1971 v Indijo. Tačas je v domovini na oddihu in srečanja z njo — tako osebnost kot na javni tribuni soboško Književne mladine Večer z misijonarji v galeriji Kulturnega centra Miško Kranjec — so vselej doživljene zase.

V položaju popolne podrejenosti in odvisnosti

Torišče njenega delovanja je osamosvajanje indijske kmečke ženske, saj z njo živi (severni Gujarat na meji z Rajasthanom), hkrati pa je kar okrog 75 odstotkov Indijcev kmetov, torej zadosten argument, da se profilira preprosta, vaška indijska duša. »Naše plemo (Dungri Garasiya Adivasi) je pod hindujskim vplivom. Hinduizem je namreč državna vera in je najbolj cenjen. Kakih deset milijonov šteje to plemo in vsi se imajo za hinduiste. Govorijo narečje, ki je mešanica jezika hindi in gujaratščine. Pravijo mu kali boli ali črni jezik.« Premišljuje o Indijci na va-

si, ki je ekonomsko nesvobodna, kajti ne premore lastnega dohodka. Prepričana je, da dokler bo tako, ne bo mogla svobodno razpolagati s svojim časom, telesom, svojimi talenti. »Nikoli ni šla v šolo, ne iz vasi. Ponavadi se poročijo v okviru dveh, treh vasi in tam ostanejo. Je pri starših moža in le tu pa tam gre domov, rojstvo vas, vendar nikdar sama; te pravice nima. Ponavadi pešajo, saj prometnih sredstev ni. V zadnjih letih nam je sicer uspelo dobiti nekaj avtobusov, vendar ni denarja. Naša ženska nima nič. Ko oče umre, se zemlja razdeli med brate, ona s prstnim odtisom podpiše, da se zemlji odpoveduje. Ker je brez vsega, tudi

ne uživa nobenega spoštovanja pri moževih starših. Če dela in mu da sina, ima neki ugled, če mu ne da sina, pripelje drugo ženo. Prva ali ostane ali gre domov k staršem, kjer ni zaželena. Nihče ni pripravljen, da bi zanjo skrbel. Najde si lahko kakšnega vdovca ali koga drugega. Indijska ženska na vasi tudi največ dela. Opravlja vsa težaška (moška) dela, kot so pripravljanje drv, mletje pšenice, koruze z

da je sleherna ženska, že ko se rodi, v breme staršem, v tem smislu, kako jo oskrbeti z dobo. Znano je, da se vsako leto seže — ali same ali jih kdo iz družine — kakih 300 pravkar poročenih žensk; da o starejših, dalj časa poročenih ne govorimo. Ne morejo več prenašati trpinčenja tašče oz. moževih staršev in samega moža. So primeri, da jo ti privežejo in zažgejo. Za vse to podkupijo policijo, tako da je dejanje uradno razglašeno za samomor.

Zdi se mi prav, da je vse več ženskih organizacij — gre za združenja izobraženih iz mest — ki jih to zanima in ob takih priložnostih vselej protestirajo. Tudi sama se jim pridružim. Je pa še ena navada ali običaj; da se namreč ženska ob smrti moža — obleče na je kot na poročni dan, v rdeči sari z vsem nakitom — seže skupaj z njim. Sprevod gre na kraj, kjer bodo truplo umrlega moža sežgali, žena ga vzame v roke in v svaki pržice grmado. Oba zgorita. Uradno je to sicer prepovedano, dejansko pa se pogosto dogaja. Primerilo se je tudi v neposredni bližini naše misijonske postaje, in ko sem zbranim ženskam brala časopisno poročilo, so mi rekly: »Veš, ben (sestra), to je bila njena usoda, njena sreča.« Nisem jih mogla razumeti.«

tevajo, da se govori o dialogu, naj se pogovarjamo, sodelujemo in podobno, zlasti mi, tuji pa naj ne bomo na fronti, ampak v ozadiju; da jih podpiramo, pri čemer nimamo nobene vodilne vloge. Hočejo imeti indijsko državo in indijsko cerkev. V tem pogledu so nam veliko pomagale sestre, injski duhovniki in drugi. Kdo je misijonar, ne bi vedela povedati in raje sploh ne bi uporabljala te besede.

Nasim ljudem materialno ne dajem več, kot bi mi lahko vrnil. Tega me je naučil eden od tamkajšnjih kmetov.

Portret bratovske misijonark Marije Sreš.

žrnjljami, ročno. Vsa skrb za vodo je na njenih ramenih — za družino in živino. Podobno je s poljskimi deli, razen oranja z voli in setve riža, kar je neke vrste privilegij moških. Moški ji razporeja čas in ženska, ki je tako vzgojena, uboga.«

Sežig na grmadi — kot samomor?

Med najbolj žalostna poglavja iz indijskega vsakdana zagotovo sodijo samomori, predvsem žensk. Sreševa: »V našem plemenu ženski ni treba, da prinese dobo, medtem ko jo v večini višjih kast (brahmanci in drugi) mora, in to ogromno. Za žensko pravilo, da je breme. Poznam knjigo gujaratskega književnika pod naslovom Zvitek kač, kjer opisuje,

da je sleherna ženska, že ko se rodi, v breme staršem, v tem smislu, kako jo oskrbeti z dobo. Znano je, da se vsako leto seže — ali same ali jih kdo iz družine — kakih 300 pravkar poročenih žensk; da o starejših, dalj časa poročenih ne govorimo. Ne morejo več prenašati trpinčenja tašče oz. moževih staršev in samega moža. So primeri, da jo ti privežejo in zažgejo. Za vse to podkupijo policijo, tako da je dejanje uradno razglašeno za samomor.

Misijonar bolj v ozadiju kot na fronti

Naletela je že tudi na odklonilen odnos do poslanstva, ki ga opravlja, vendar vztrajna in pokončna, kot je, ne odneha. »Začele smo razmišljati, da bi — zlasti v sušnih obdobjih — zahtevale od oblasti, naj nam pomagajo.

Želele smo, da nam organizirajo plačano delo na naših poljih, da bi jih lahko izboljšali, pogolbili naše vodnjake in tako dobili pitno vodo. Žene želijo delati in tako rešiti svoje družine pred lakoto. To je naša prva skrb, čeprav načrtujemo tudi druge spremembe. Želimo namreč živeti kot člo-

Zakrite in odkrite indijske ženske — preživela tradicija?

oči: Dragocene ste v mojih očeh. Osebe ste. Ta zavest jim prinaša veselje in pogum. Iz sebe ustvarjajo nove žene. Kakšno veselje je zame, ko vse to gledam in doživljam,« izpoveduje Marija Sreš kot prepričanje in sporočilo. Zgodba zase je globoko zasidrana tradicija doslednega zakrivanja poročenih žensk, kar se — tudi z docela praktičnih vidikov — kaže kot preživelost.

Kaj pa samo misijonarsko poslanstvo? Sledi nenavaden odgovor, ki ga precej ne razumemo. Marija: »Izraz misijonar našim Indijcem ni povšeči. Zveni jim preveč kolonialno, spominja jih na kolonializem. Tiste vrste misijona, ki je bil v veljavi v Bengaliji pred sto leti ali kasneje oz. se mi zdi, da še prevladuje v Afriki (karitativno delo, skrb za vse potrebe faranov in podobno), v Indiji ni več. Indijci zah-

rekoč: Veš, ben, vi misijonarji ste nam veliko dobrega storili, toda s tem, ko ste nam dajali tako veliko materialno pomoč, pa ste podrli naše dostojanstvo, nas niste spoštovali. Pred mano je bil namreč tukaj zelo bogat Spanec in dajal velika posojila, tudi po 20 tisoč rupij. In še tole je dodal kmet: Če komu kaj daš, daj mu toliko, kolikor ti lahko povrne, potem boš naša sestra. V nasprotnem te bomo sovražili in nekega dne izgnali, ker nam vest ne dovoljuje, da bi ti toliko dolgovali in bili tvoji stalni dožniki. Tako se ne da skupaj živeti.«

Branko ZUNEC

Prihodnjič: Marija Sreš kot mislec in publicist.

Na karti Azije posebej označena Indija, kjer že 17 let 'službuje' naša misionarka.

SPET DOMA IN PETANJSKI UTRINEK

Spet doma poje Vlado Kreslin, in kot vsak Prekmurec, ki se vrača prek petanjskega mostu, je gotovo tudi on dobil navdih nad reko, po kateri se imenuje pokrajina. Na Petanjcih je bila svojčas bolj zamočvirjena kot sedaj, saj so pred leti filmarji snemali »pravo močvarno«, zdaj pa je že veliko zasipano, in če se bodo uredniki napovedi, naj bi kmalu v celoti izginila in z njo problemi, ki jih imajo prebivalci bližnjih hiš v obliki zalitih kleti, poleti pa gotovo tudi nadležnih komarjev in drugega mrčesa. Sicer pa so zelo zaposleni in se ne ukvarjajo le z otepanjem. V večini so kmetje, veliko pa je tudi zaposlenih v bližnji Račinski in v največjem pomurskem delovnem kolektivu — Tovarni oblačil in perila Mura, tako da so polproletarci, ki imajo poleg zaslužka še pridelek. To pomeni, da je borba za preživetje manj kruta kot v večjih industrijskih in mestnih središčih, saj je tistega, kar zraste na osnovi vložnega v zemljo, dovolj, delati pa je potrebno dosti in je zato tako imenovano polproletarstvo sinonim za izčrpanje, ko časa za oddih skorajda ni.

imeli tudi svojo trgovino pri vaško-gasilskem domu, ki je nekakšno središče vasi in dogajanja.

Vas je izjemno dolga, gotovo ena najdaljših v Pomurju, in zato

Čeprav sneta z droga tabla opozarja, da je v bližini državna meja, čez katero je bilo v preteklosti mnogo pobegov, dandanes pa bolj kot domačine zamika tuje iz vzhodnih držav, predvsem Poljske in Češke, da se podajo na drugo stran.

stno dvorišče in med našim postankom je bilo prav polno. Pričela nas je trgati — kot značilno jesensko opravilo in dogodek, na katerega se je treba pripraviti. Zanj je bilo potrebno oprati sode, polne posode grozda pa so pričale, da se bo potrebno podvzati tudi s stiskalnicami in da so pridne roke začele že zgodaj trgati. Pri tem se je pred našim prihodom zgodila celo ne-zgoda: fant je padel z lestve in odpeljali so ga v bolnišnico. Anica Kos je del svojega življenja tudi preživela na Petanjcih, doma so imeli mlin in kot mlinarjeva hči je izjemno vešča pri pripravi specialitet iz moke, od »porec« do domačega kruha in potice. Tokrat je ponudila grozde in prav teknilo je v času, ko je bilo sonce v zenitu in o jutranji megli več ni bilo sledu.

Marjeta Šantl je gostilničarka, in ker se je predsednik vaškega odbora Franc Šinko s traktorjem odpeljal na polje, smo skušali pri njej zvedeti kaj novega, saj je domačinka in pozna svojo vas.

Najbolj znani so Petanjci po svojem mostu, ovinku in križišču, kjer se razcepita cesti v smeri Murske Sobotice in Gederovec, čeprav je znamenit tudi Park spominov in domačiji dr. Vaneka Štitarja, središče dogajanja pa vaško-gasilski dom.

In vendar je bila gostilna, v katero smo zavili, kljub dopoldanskemu času kar polna. Resda so prevladovali šoferji, ki so se v vasi ustavili, za takšno ali drugačno okrepitev, toda gotovo zavijajo vanjo tudi domačini. In tako smo lastnico Marjeto Šantl za prosili, da predstavi rojstno vas. Ni bila ravno gostobesedna, ko smo vključili magnetofon, čeprav se je sicer potrudila in nas seznanila, da je hišnih števil okoli 160, da je več kot sedemsto prebivalcev, pa smo zvedeli na krajevno uradu Tišina. Od nje pa še, da je na Petanjcih kar nekaj usmerjenih kmetij, da načrtujejo zasip močvirja, radi pa bi

ni naključje, da jo delijo v gornji, srednji in spodnji del. Kateri je kje, smo pozabili vprašati, ne pa tudi, ali je gostinstvo družinska tradicija. Dobili smo pritrdilen odgovor. Stara gostilna je bila Štiblarjeva in po sestri, ki je zdaj v Nemčiji, jo je prevzela Marjeta Šantl, mož Radko, ki je vplival na spremembo priimka, pa skrbi predvsem za gorice in tisto, kar točijo od žlahtne kapljice, je v glavnem lastni pridelek.

Zanj so poskrbeli tudi Kosovi, na domačiji številka 103, ki sicer sameva in ji dajejo življenje le najemniki. Tako domača hči kot Alojz Kos, ki živi v Murski Soboti, pa se prav radi vračajo na roj-

Tako je bilo živahno tudi na vrtovih in poljih, toda pravega, na katerega se je po pripovedi sosedu odpravil s traktorjem Franc Šinko, nismo našli. Odkrili pa tablo z opozorilom na bližnjo državno mejo in smetišče, kakršnih je žal še veliko, tudi ob vodah — in Mura je tu blizu. Včasih še preblizu in zato se je bilo potrebno zavarovati z betonskim zidom in nasipom, ki nekoliko bolje ščiti, da ne bi bilo poplav, kadar prestopi bregove.

Brigita Bavčar
Foto: Nataša Juhnov

Predem bom kaj več povedal o zakoncih Kristini in Jožetu Karđoševima iz Lendave, ki že dve leti izdelujeta okrasne in uporabne predmete iz gline, moram zapisati, da s svojo obratovalnico keramike nočeta konkurirati »tovarni« keramike, ki naj bi jo zgradili ob dolgovaški opekarni. Nočeta onemogočati tudi drugih, ki jim je do gnetenja gline, kajti usmerila sta se predvsem na okrasno keramiko, za katero imata stalne odjemalce.

O tem, kateri od njiju je »kriv«, da sta se odločila za tvegano pot osebnega dela, nisem spraševal, pač pa mi je Kristina povedala, da je vzrok najbrž pri njej, saj se je vedno rada ukvarjala s kakimi ročnimi deli, pred tremi leti pa je naredila nakit in ga podarila prijateljici. Tedaj je bila še zaposlena v Golfuristu, tozdr Nara-vno zdravilišče Lendava — kot gostinski tehnik! Tudi Jože, ki je po poklicu kemik, je hodil v službo, in sicer v Gorenje Varstrov. Glede na Kristino nagajanje do oblikovanja in Jožetov poklic je nekako razumljivo, da sta se zapisala delu, kjer so te sposobnosti nujne.

»Surovine (gline) imamo na pretek. Nekoliko težav je bilo okrog električne peči za žganje ob 1100 stopinjah Celzija, kajti taka peč je zelo draga, midva pa — kot začetnika — nisva imela denarja. Jože se je odločil, da peč naredi sam in rečno-storjeno. Peč je zdaj uradno pregledana in ima atest. Podobno je bilo še z nekaterimi drugimi pripomočki, ki sva jih naredila sama ali pa ob sodelovanju znancev,« mi je s ponosom pripovedovala Kristina Karđoševa.

Delavnico imata v Lendavi na Partizanski cesti v bližini dopisništva Vestnika. Delovne prostore sta si uredila v kletnih

BISTVO JE V JEDRU

prostorih stanovanjske hiše in povedati moram, da sem to obratovalnico, kljub sosedstvu, težko našel. Ker nikjer nisem opazil napisane firme, mi je pomagal prijazen sosed. Naj se

»Serijsko izdelujemo v glavnem okrasne zaponke za modna oblačila, vse ostalo pa so bolj ali manj unikati!« Kristina je odgovorila v množini! Da, dela je čez glavo

Kristina Karđoš v keramični obratovalnici.

Foto: S. S.

sliši še tako nelogično, dejstvo pa je, da pri »odkrivanju« keramične delavnice Karđoševih nimajo težav njuni poslovni partnerji; odkrili so ju, ne da bi pogrešali zunanje oznake. Bistvo je v jedru! In to jedro so »poslovni« prostori v kleti. Tam nastaja okrasna keramika (veržice, ogrlice, pripomočki...), ki jo prodajata tovarnam, kot so Mura Murska Sobotica, Rašica Ljubljana, TOZ Zagreb, številnim butikom... Iz teh prostorov pa prihaja tudi uporabna keramika (kompleti raznih posod in podobno).

»Izdelujete unikate, ali pa je tudi kaj serijskih izdelkov?« sem povprašal.

in vsemu z možem nista bila kos, zato sta zaposlila sodelavko. Po uspešni predstavitvi okrasne in uporabne keramike na celjskem obrtnem sejmu bo naročil gotovo še več.

Ob obisku se nisem mogel izogniti tudi vprašanju, kako je z loščili in barvami. Svoječas so se lončarji in keramiki pritoževali, da tega materiala ni na našem tržišču, oziroma da je manj kakovosten od uvoženega. Karđoševa loščila pretežno uvažata, kajti v tujini je izbira boljša, pa kakovost tudi. Svojih kupcev pač nočeta razočarati.

Š. Sobočan

Zapisano mimogrede

Bil sem v Umagu na izboru najlepše ženske Jugoslavije. Tri dni sem se družil z lepoticami, organizatorji in nekimi misterioznimi tetoviranimi tipi, za katere živ krsti ne ve, kdo so in kaj so, vsem pa je jasno, da so sila pomembni (poslušajo jih lepoticke, organizatorji, celo nekateri novinarji). O sklepih prirediteljev nimam kaj reči. Strašansko sem se dolgočasil (priznam, malo sem tudi prespal). Najbrž zato, ker je to zelo uradno dogajanje, vsa uradna dogajanja pa so, bolj ali manj, nastavljena, lakirana, neresnična. Ko sem slišal, da je človek, ki je še dan prej lepoticam govoril: »Goske, saj niti ne veste, katere je leva noga,« na prireditelje govoril o njih kot o »sintezi lepote in pameti«, sem šel v nočni klub hotela Adriatic in se pogovarjal s prostiutko Lory (»umetniško ime«). Vem, da se je z njo mogoče pogovarjati iskreno, kot človek s človekom.

Dva dneva pred izborom, ko sem spremljal lepoticke na vseh teh protokolarnih dogajanjih, je bilo kaj za zapisati (kar za vso knjigo). Bilo je smešno in žalostno, tragično in farsično; ali najbolj žalostno pri vsem tem je, da nihče ne vidi ničesar drugega kot »pomembno jugoslovansko manifestacijo«. Prijateljica Zrinka, imenovana hašomanka, mi je, ko je videla samo delček tega, rekla: »To je največji mrak, ki sem ga videla v življenju. In te goske, ki so se dobrovoljno strinjale, da bodo samo številke, mislijo, da so zaslužne, ker imajo dolge noge in velike oči, mislijo, da so zares neke »marke«. In firme-pokrovitelji se tukaj šopirijo z dragimi izdelki kot pijani milijarderji, medtem ko prihajajo delavci iz vse Juge pred skupščino prosit za skorjivo kruha. Dekle, ki ne zna spregovoriti besede, postane milijarderka samo zato, ker ima nekakšne »idealne mere«. Televizija in časopisi nam postavljajo za zgled neumnice, ki v življenju ni prebrala niti pol knjige. Kaj v tej deželici res nihče ne vidi, kako na eni strani poveljujemo brezčelnost, na drugi pa dušimo redke talente in malo pameti, kar je imamo. A vidiš, v kakšnem hlatu smo?«

Tako Zrinka »hašomanka«, sam pa sem ostal brez besed.

Majo prijateljico Zrinko kličejo hašomanka zaradi njenega hipijevskega imidža, ko pa sem te dni potoval po Istri in Slovenskem Primorju, sem srečal veliko, grozljivo veliko pravih »hašišarjev«. Nered se spominjam, a veliko jih je iz Prekmurja. Glede na to, da veliko potujem, se veliko družim z mladimi ljudmi, tudi s srednješolsko mladino, lahko trdim, da na žalost veliko mladih konzumira razno opojna sredstva. Vem, da na nekaterih šolah skoraj vsi uživajo drogo. Jasno mi je, da je to trpko slišati, a resnico je potrebno poznati, kakorkoli je že strašno. Problem se lahko rešuje le, če ga poznamo. Zdi se mi, da je skrajni čas, da se začne organizirano odklanjati vzroki, ki silijo mlade ljudi na beg od stvarnosti. Jasno je, da se s priložnostjo — bodisi s strani staršev bodisi s strani države — ne more veliko doseči. Mlademu človeku je potrebno pokazati, da lahko polnost življenja, in to resnično, ne navidezno, doživlja v kontaktu z umetnostjo, v dobrem odnosu z drugimi ljudmi, v usvarjanju. Nič ne more tako silovito vzbuditi čustev, kot umetniško doživetje ali neko globoko ljudsko dejanje. Tako čustveno doživetje je stvarno, produktivno, mentalno in biološko zdravo. Za razliko od čustvenega doživetja zaradi uživanja droge, ki je navidezno, po katerem ostane v duši praznina, ki ruši človekov živčni sistem in vse vitalne organe. Torej to, da želi mladi človek doživeti, da se zgraja nad sivim in sterilnim vsakdanom, to je dobro. Pomembno je razumeti, da si to doživetje, polno in raznoliko življenje, lahko ustvari na zdrav način. In ker je tako, zakaj se odločiti za tistega, ki je iluzija doživetja in zaradi katerega se človek hitro stara in si skrajšuje življenje. To je potrebno na primeren način pokazati mladim. Na žalost družba svoja najtvojnija sredstva za oblikovanje zavesti — medije masovnih komunikacij — izrablja za infantiliziranje človeka. Dekleta in fantje pa kadijo in kadijo.

Spaso Čanković

DNEVI MURE V BLAGOVNICI od 7.—15. oktobra '88

ŠIROKA PONUDBA IZ PROGRAMA IZDELKOV MURE

jesen-zima '88

MODNA REVILJA bo v petek, 7. okt. ob 17h v Blagovnici

strokovni nasveti Murinih kreatorjev vsak dan razen sobote med 16h in 18h na oddelku MBM

NAGRADE KUPCEM—SHRANITE PARAGONSKI BLOK!

Vabita Vas:

Končno cesta Žihlava—Gomila?

Kar precej naporov je stalo izvršni svet SO Gornja Radgona in strokovne službe sisov materialnih dejavnosti, da so republiško skupnost za ceste prepričali, kako zelo pomembna je cesta Žihlava—Gomila. Ne le zaradi povezave in bližnjice s ptujsko občino, ampak tudi zaradi ljudi, ki živijo na robu občine in odmaknjeni od vseh središč. Rezultat teh prizadevanj je uvrstitev posodobitve te ceste v načrte Skupnosti za ceste Slovenije (na skupščini 14. julija 1988), v ta namen pa so predvideli 624 milijonov dinarjev. Sis za ceste občine Gornja Radgona bi moral zagotoviti polovico potrebnih sredstev, in sicer 312 milijonov. Blagajna občinske skupnosti za ceste pa je tačas prazna, kajti ves denar, ki ga zbirajo, je že vnaprej načrtovan. Če te priložnosti ne bi izrabili, pa bi bila seveda nepopravljiva škoda. Zato bo Samoupravna interesna skupnost za ceste občine Gornja Radgona najela pri Ljubljanski banki (poslovni enoti v Gornji Radgoni) kratkoročno premostitveno posojilo v višini 300 milijonov dinarjev. 23-odstotna obrestna mera se bo revalorizirala, rok plačila pa je 31. julij 1989.

Bernarda Peček

ARCOMURKA

Kmetijska zadruga PANONKA — tozd Sadjarstvo in vinogradništvo Murska Sobota obvešča, da smo

začeli s prodajo jabolk.

Prodaja je vsak dan od 12. do 16. ure, ob sobotah od 8. do 12. ure v skladišču Puconci (prejšnja opekarna). Cene so konkurenčne, in sicer 1.250 — din/kg sorte jonagold, idared, gloster, jonatan; zlati delišes pa 1.050 — din/kg. Drugorazredna jabolka so cenejša in stanejo od 800 — do 1.000. — din za kg. Cene veljajo do 15. oktobra 1988. Pohitite z nakupom kakovostnih jabolk.

gorenjeimo

Industrija in montaža, p. o. Lendava

69220 Lendava, Industrijska 4b

Telefon (069) 75-715, 75-000

Telegram: IMO Lendava

Telex: 35 238 YU VARLE

Žiro račun: 51920-601-12713

Železniška postaja: Lendava

Razpisna komisija delavskega sveta delovne organizacije Gorenje Imo, Industrija in montaža, p. o., Lendava.

razpisuje

v skladu s samoupravnimi splošnimi akti dela in naloge:

DIREKTORJA DELOVNE ORGANIZACIJE

Pogoji:

- visoka ali višja izobrazba ekonomske, tehniške ali organizacijske smeri
 - nad 5 let delovnih izkušenj pri delih in nalogah s posebnimi pooblastili in odgovornostmi
 - vodilne in organizacijske sposobnosti ter pravilen odnos do samoupravljanja
- Izbrani kandidat bo imenovan za mandatno dobo 4 let.

Delavski svet delovne organizacije Gorenje Imo, Industrija in montaža, p. o., Lendava

razpisuje

v skladu s samoupravnimi akti dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi:

1. POMOČNIKA DIREKTORJA DELOVNE ORGANIZACIJE

Pogoji:

- visoka ali višja izobrazba ekonomske, tehniške ali organizacijske smeri
- nad 4 leta delovnih izkušenj pri podobnih delih in nalogah

2. DIREKTORJA KOMERCIALNEGA SEKTORJA

Pogoji:

- visoka izobrazba ekonomske ali tehnične smeri
- nad 4 leta delovnih izkušenj
- pasivno znanje enega tujega jezika

3. DIREKTORJA SLUŽBE ZA ZUNANJO TRGOVINO

Pogoji:

- visoka izobrazba ekonomske smeri
- nad 4 leta delovnih izkušenj pri podobnih delih in nalogah
- aktivno znanje enega tujega jezika
- opravljen strokovni izpit za delavce v zunanji trgovini

4. VODJA TEHNIČNO-RAZVOJNEGA SEKTORJA

Pogoji:

- visoka izobrazba strojne ali druge ustrezne tehniške smeri
- nad 4 leta delovnih izkušenj pri projektiranju in gradnji objektov
- strokovni izpit
- pasivno znanje enega tujega jezika

Izbrani kandidati pod točko 1., 2., 3. in 4. bodo na ta dela in naloge imenovani za mandatno dobo 4 let.

Kandidate za opravljanje vseh razpisanih del in nalog prosimo, da pošljejo prošnje v 15 dneh po objavi s kratkim opisom dosežanj zaposlitev ter dokazilom o strokovni izobrazbi (kandidati za direktorja DO morajo priložiti tudi koncept razvoja delovne organizacije) na naslov:

GORENJE IMO, Industrija in montaža, p. o., Lendava, služba skupnih zadev, Industrijska cesta 4 b, 69220 Lendava. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh od poteka prijavnega roka.

DOPLAČILA UPORABNIKOV K CENI ZDRAVSTVENIH STORITEV OD 1. 10. 1988 dalje

1. za prvi kurativni pregled v enotah osnovne zdravstvene dejavnosti (brez zobozdravstva)	4.400 din	14. za ortopedske (in specialne) čevlje	21.200 din
2. za ponovni pregled pri zdravniku v osnovni zdravstveni dejavnosti, vendar za največ 3 preglede, ki sledijo prvemu	2.200 din	15. za nepodložene usnjene rokavice, estetske rokavice za protezo in za komplet navlek za krm pri amputaciji	7.100 din
3. za obisk zdravnika na domu, ki je opravljen na zahtevo uporabnika ali njegovih svojcev	11.000 din	16. za proteze, ortotične pripomočke, aparat za ekstenzijo in za prosto stoječi posteljni trapez	7.100 din
4. za vsak prvi pregled v specialistično-ambulantni dejavnosti (ki vključuje tudi specialistično zdraviliško dejavnost) z napotnico zdravnika ali brez nje, če le-ta ni predpisana	8.800 din	17. za kilni pas	7.100 din
5. za vsak ponovni obisk ali pregled pri zdravniku specialistično ambulantne in zdraviliške dejavnosti, vendar največ za 3 obiske, ki sledijo prvemu specialističnemu pregledu	3.300 din	18. za bergle	1.900 din
6. za prvi obisk pri zobozdravniku v nočnem času med 22. in 6. uro	2.400 din	19. za aparat za omogočanje glasnega govora	9.400 din
7. za storitve v zvezi z zdravljenjem zob (kritja, amputacije, ekscipacije, polnjenja oziroma zdravljenja, zalivke, impregnacije, nadgraditve itd.) Med te ne sodijo storitve s področja oralne in maksilofacialne kirurgije, pregledi, rentgenska in druga diagnostika zobnih in ušlnih bolezni in storitve s področja zdravljenja ušlnih bolezni.	40 % cene storitve, opravljene s standardnimi materiali	20. za vsak slušni aparat	11.000 din
8. storitve snemne in fiksne zobne protetike (vključno z reparaturami, podložitvami, prilagoditvami itd.)	60 % cene storitve, opravljene s standardno kovino in materiali	21. za invalidski voziček	29.500 din
9. čiščenje zobnega kamna	400 din	22. za vsak električni stimulator, zvočni signalni aparat in električni pripomoček	41.400 din
10. za storitve pri pripravi, izdelavi in izdaji zdravil in sanitetnega materiala (tudi galenskih preparatov)	4.400 din	23. — za očala in očesne pripomočke	11.000 din
11. za mehanična kontracepcijska sredstva, ki se ne predpisujejo na recept	5.900 din	— za očala za slepe in slabovidne (z najmanj 90 % oz. 60 % izgube vida)	2.400 din
12. za umetno prekinitvev nosečnosti, ki ni medicinsko indicirana	10.500 din	24. za kontaktna stekla	18.800 din
13. — za vsak reševalni prevoz pri nujni medicinski pomoči	3.500 din.	25. očesno protezo	3.100 din
— za neurgentni prevoz z reševalnimi avtomobili	80 % polne cene, vendar največ 33.000 din po prevozu	26. za oskrbni dan v bolnišnici ali zdravilišču pri neprekinjeni oskrbi za največ 15 dni	8.800 din
		27. za oskrbni dan v bolnišnici ali zdravilišču pri večkratni hospitalizaciji, vendar največ za 60 dni v koledarskem letu	4.400 din
		28. za medicinske storitve pri bolnišničnem oziroma stacionarnem zdraviliškem zdravljenju ob vsakem sprejemu	22.000 din

Zneski, določeni v 53. členu samoupravnega sporazuma o uresničevanju zdravstvenega varstva, znašajo za:

— ponovitev prvega pregleda pri zdravniku splošne medicine, ki ni uporabnikov izbrani zdravnik
 6.600 din |

— ponovitev prvega pregleda pri zdravniku v dispanzerju, ki ni uporabnikov izbrani zdravnik
 9.600 din |

— pregled pri zdravniku v specialistično-ambulantni dejavnosti, ki ni uporabnikov izbrani zdravnik ali brez napotnice zdravnika osnovne dejavnosti oziroma za preglede, ki bi jih po delitvi dela uporabniki morali izvajati v osnovni zdravstveni dejavnosti
 10.000 din |

OBČINSKA ZDRAVSTVENA SKUPNOST
MURSKA SOBOTA

Kruta bolezen je 3. oktobra 1988 pretrgala ustvarjalno življenjsko pot novinarja

JANKA STOLNIKA

dolgoletnega urednika Radia Murska Sobota

Prijatelja, sodelavca in človeka, ki je bil ves predan poklicu in je zanj izpisal tudi svoje življenje, bomo ohranili v trajnem spominu.

Sodelavci Zavoda za časopisno in radijsko dejavnost

STRAN 14

VESTNIK, 6. OKTOBER 1988

VTISI OLIMPIJCA FRANCA PODLESKA

»Sodniki so me močno oškodovali!«

Kot edini Pomurc je na letošnjih olimpijskih igrah v Seulu nastopil 26-letni rokoborec iz Murske Sobotice, Franc Podlesek. V skupini do 74 kilogramov je zasedel solidno 9. mesto, čeprav je bil zelo blizu medalje. Smola in pristranske odločitve sodnikov so mu preprečile pot k olimpijski medalji. Očitno fizično in psihično utrujen od napornih priprav in tekmoval nam je Franc Podlesek, absolvent Fakultete za telesno kulturo v Ljubljani, ob povratku strnil nekaj najbolj značilnih vtisov.

»V prvem kolu sem s tušem že v drugi minuti premagal Španca Sancheza, v drugem kolu pa so me močno oškodovali sodniki, ker se je borba z Američanom Buttlerjem končala neodločeno, pozneje pa so prisodili prednost mojemu nasprotniku. Dva sodnika sta bila iz Kanade, eden pa iz Grčije. V tretjem kolu sem s 5:0 premagal svetovnega podprvaka iz Poljske Tracza, ki je na koncu osvojil bronasto medaljo, v četrtem kolu pa sem z minimalnim rezultatom 0:1 izgubil z Bolgarom Veličkovim. To je bila odločilna borba, ki je vplivala na nadaljnji razplet tekmovalja. Zato ne morem biti povsem zadovoljen z uvrstitvijo.«

— Seveda pa to ne sme pomeniti, da bi zdaj vrgli puško v koruzo, saj je pred vami še dolga športna pot?

»Nikakor ne mislim vreči puške v koruzo, saj nameravam tekmovali še naprej. Trenutno nisem registriran za noben klub in niham med beograjskim Radničkim in ljubljansko Olimpijo. Najverjetneje se bom odločil za slednjo, ker želim končati študij in se zaposliti. Tudi za reprezentanco bi rad nastopil. Če me ne bo angažiral noben klub, bom pač prisiljen iti v tujino.«

— Kot smo slišali, so se mnogi športniki na olimpiadi pritoževali zaradi enolične prehrane. Ali to drži tudi za rokoborce?

»Tudi rokoborci, ki rabimo močno hrano, smo imeli več pripomb na račun enolične hrane. V Južni Koreji je namreč povsem drugačna hrana, kot smo navajeni mi. Končno pa nam ni preostalo drugega, da smo se morali spriznati z takim načinom prehrane.«

— In kako ste se razumeli v reprezentanci?

»Moram reči, da se v reprezentanci še nekako razumemo, navzkriž pa smo prišli z vodstvom ekipe.«

OB VRNITVI — Franc Podlesek, olimpijec iz Seula, z mešanimi občutki gleda na svojo nadaljnjo športno pot, čeprav mu ne manjka optimizma.

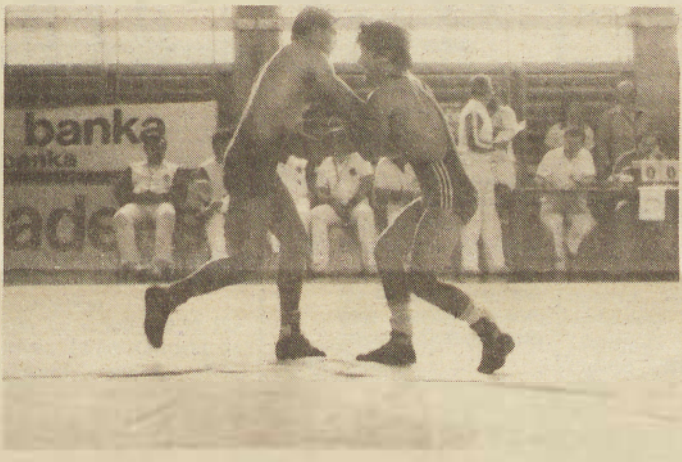
pe. Tudi tu pribaja vse bolj do izraza nacionalizem, kar gotovo ni dobro za ta šport. Upam, da se bodo zadeve vendarle spremenile in da bo v prihodnje boljše, kar pa pomeni, da se mora zamenjati vodstvo rokoborske reprezentance.«

«O Francu Podlesku je bilo doslej že veliko napisanega, zato omenimo samo nekaj mejnikov v njegovi bogati športni karieri. Z rokoborbo se je začel ukvarjati pred 12 leti v TVD Partizan v

Murski Soboti, pritegnil ga je sošolec. Najprej je nastopal v prostem slogu rokoborbe, in sicer v kategoriji do 57 kilogramov. Ker pa prosti slog rokoborbe gojijo le v Makedoniji, se je odločil za grško-rimski slog. V mladinski konkurenci je bil dvakrat jugoslovanski prvak, v članski kategoriji pa kar petkrat prvak SFRJ, in sicer dvakrat v kategoriji do 68 kilogramov in trikrat med rokoborci do 74 kilogramov. V spominu mu je ostal zlasti lanskoletni nastop prvaka Sredozemlja v Srbiji, četrto mesto pred dvema letoma na svetovnem prvenstvu v Clermontu-Ferrandu v Franciji. Znano je tudi to, da je najprej nastopal za Rokoborski klub Pomurje, v letih 1985 in 1986 za Radnički iz Kragujevca, ki je tekmoval v prvi ligi, lani pa za beograjski Radnički v drugi ligi.

Skratka, športna pot rokoborca Franca Podleska iz Murske Sobotice je bila dokaj pestrá in uspešna. Zato ne bi bilo prav, če bi odnehal s to športno zvrstjo. Možnosti za ponovitev uspeha in izboljšanje nekaterih rezultatov bo gotovo še veliko. Že avgusta prihodnje leto bo namreč svetovno prvenstvo v rokoborbi, kjer Franc Podlesek zopet računa na visoko uvrstitev. Ta skromni športnik si to gotovo zasluži. Pomurci, ki smo imeli priložnost na televizijskih zaslonih videti to zanimivo športno disciplino, pa mu želimo izpolnitev njegovih želja.

Milan Jerše

V AKCIJI — Žal posnetka z olimpijskih iger nismo mogli dobiti, zato smo se morali zadovoljiti s temle prizorom z državnega prvenstva; Franc Podlesek je desno.

NOGOMET

Remi Veržeja ter poraza Mure in Nafta

Med pomurskimi nogometnimi ligaši je edino točko iztržil Veržej, in še to na domačem igrišču. Z Ero Šmartno so igrali 1:1 (1:0). Za domačine je edini gol dosegel Oršoš, gostje pa so v drugem polčasu celo zamudili priložnost za zmago. Pred 200 gledalci je sodil Felbar (Lendava).

Soboška Mura je na gostovanju v Titovem Velenju izgubila z Rudarjem z 2:3 (0:2). Gostitelji so vodili že s 3:0, nogometaši Mure pa so v zadnjih 5 minutah ublažili poraz. Gola sta dala Baranja in Katoš.

Najslabše pa se je godilo nogometašem lendavske Nafta, saj so na domačem igrišču kar z 0:4 (0:3) klonili v tekmi s ptujsko Dravo. Očitno preživljajo lendavski nogometaši veliko krizo. To dokazuje tudi položaj na lestvici, saj so s samo dvema točkama na zadnjem mestu. Veržej ima v istem tekmovalju to je v slovenski območni ligi vzhod, 5 točk in je v sredini lestvice. Mura pa ima 6 točk in je trenutno 7. v slovenski nogometni ligi.

V naslednjem kolu igra Mura doma s Partizanom Hmezdrom. Veržej in Nafta pa gostujeta.

Mura:Dinamo (Zg) 0:3 (0:2)

Ob 65-letnici nogometa v Murski Soboti je bila prijateljska tekma med domačo Muro in zagrebškim Dinamom. Po pričakovanju so zmagali prvotigaši s 3:0 (2:0). Zadetke so dali Kasalo, Mihajlovič in Lesjak. Pred 600 gledalci je sodil Žekš iz Murske Sobotice. Na začetku tekme pa so z minuto molka počastili spomin na umrlega Branka Zebca, nekdanjega državnega reprezentanta in trenerja. Ob tej priložnosti se je od aktivnega sojenja poslovil Jože Golob iz Murske Sobotice, ki je v svoji karieri sodil 400 tekem, od občinske do republiške lige.

Naslednja prireditev ob 65-letnici nogometa v Murski Soboti bo 13. oktobra ob 15.30 na nogometnem stadionu Mure, ko se bodo pomerili z A reprezentanco Jugoslavije. Ta bo od 10. oktobra v Murski Soboti na pripravah za kvalifikacijsko tekmo za svetovno prvenstvo s Škotsko.

HOKEJ NA TRAVI

Tretji turnir ABC Pomurki

V Rogozi je bil tretji turnir v hokeju na travi za prvenstvo Slovenije. Prepričljivo ga je osvojila ABC Pomurka iz Murske Sobotice. Premagala je Mejnik iz G. Radgone s 4:0 in Partizan I. Cankar iz Maribora s 6:0. Ekipe Mejnika pa je izgubila z igralci iz Maribora z 2:4. Vodja ABC Pomurka z 11 točkami pred Lipovci, 5. Naslednji turnir bo v Ljubljani. Sodelovali bodo Lipovci.

Hokejisti ABC Pomurke izpadli v četrtfinalu

Na igrišču Osnovne šole Daneta Šumenjaka-Mirana v Murski Soboti je bila četrtfinalna tekma za jugoslovanski pokal v hokeju na travi med domačo ABC Pomurko in zagrebško Trešnjevko. Zmagali so gostje z 2:0 (1:0) in se uvrstili v polfinale.

ODBOJKA

Dvojna zmaga odbojkaric Palome Branika

K popularizaciji odbojke v Pomurju je nedvomno prispevalo tudi srečanje med ženskim ekipama odbojkarških moštev Palome Branika iz Maribora in Spartaka z Jalte v Sovjetski zvezi. Gostje so bile na večdnevni pripravah na Reki, ob vrnitvi domov pa so se odločile za prijateljski tekmi z mariborskimi prvotigašicami. Ob tej priložnosti so obiskale tudi Moravske Toplice, Radence ter tovarno Mura in Mesnih izdelkov v Murski Soboti, položile pa so tudi venec na grobnico rdečearmejcev na soboškem pokopališču.

V prvi tekmi, ki je bila pred 200 gledalci v telovadnici srednješolskega centra v Murski Soboti, so slavile Mariborčanke.

Zmaga Tišine, Panonije in Mure

V 1. slovenski strelski ligi so Noršinci izgubili z NTU Slovenj Gradec s 1456:1461. Bukovec in Breznik sta dosegla po 373 krogov. V 2. slovenski ligi sever so pomurski predstavniki dosegli tele rezultate — Kajuh TAM MB:Koloman Flisar Tišina 1395:1460, SCT MS:Panonija 1402:1435 in Mura:Kovinar Muta 1444:1386. Najboljša rezultata sta dosegla Balaško in Hari s po 371 krogi.

Namizni tenis

Pred začetkom tekmovalja v drugi zvezni ligi so Sobočani gostovali v Čakovcu ter premagali domačo Slobodo z 11:5. Zmage so dosegli: Kuzma 4, Unger 3, Ori in Rihtarič po 2.

V soboto bo v Murski Soboti kvalifikacijski republiški turnir za mladince. Nastopilo bo 30 najboljših slovenskih mladincev. Sobočani pričakujejo, da se bo sta na sklepnem turniru v prvo skupino zanesljivo uvrstila Ori ter Rihtarič, velike možnosti pa imata tudi Gerendaj in Smodiš.

M. U.

MOPED SHOW — DVORANA SCTPU MURSKA SOBOTA, 7. 10. 1988 ob 19.00. Prodaja vstopnic uro pred začetkom.

Republiško priznanje Ladislavu Kepeju

Med letošnjimi dobitniki priznanja Zveze društev telesno kulturnih pedagogov Slovenije je kot edini iz Pomurja 37-letni Ladislav Kepe iz Murske Sobotice, učitelj telesne vzgoje na Srednji družboslovni in ekonomski šoli. Njegova delovna pot se je začela leta 1974 na OŠ Edvard Kardelj v Murski Soboti, od leta 1980 pa je na Srednji družboslovni in ekonomski šoli. Tam je že prvo leto prevzel mentorstvo šolskega športnega društva, do danes dokaj uspešno deluje.

»V tekmovalju za najbolj organizirano šolsko športno društvo na srednjih šolah smo vsakokrat zasedli prvo mesto. Za to mentorsko delo sem tudi prejel letošnje republiško priznanje, pa tudi kot organizator prvega srečanja učiteljev telesne vzgoje v Murski Soboti, ki je bilo maja.

Poleg uspehov pri množičnosti in samoupravnemu šolskem športnem društvu med srednjimi šolami v Pomurju se lahko pohvalimo tudi z organizacijo republiških prvenstev za mladince in mladinke, za kar smo tudi dobili priznanje. Izkazali pa smo se tudi na raznih tekmovaljih, posebno v odbojki. Število aktivnih članov v šolskem športnem društvu je trenutno čez 80, drugi pa aktivno ne tekmujejo«, pravi Ladislav Kepe.

Čeprav se financiranju športnih društev vse slabše piše, pa ne obupuje, saj ima veliko podporo v Zvezi telesnokulturnih organizacij občine Murska Sobota, ki jim daje določena sredstva za nemoteno delovanje. Seveda pa mu pomeni veliko spodbudo tudi prej omenjeno republiško priznanje. »Tako kot doslej tudi v prihodnje ne bom odrekal pomoči posameznim organizacijam in

LADISLAV KEPE — Dobitnik republiškega priznanja Društev telesnovzgojnih delavcev Slovenije. Foto: A. Abraham.

društvom ter tudi ne pri izvajanju posameznih športnih dejavnosti v soboški občini. V zadnjem času delujem kot trener oz. vodja prve odbojkarške šole za pionirke pri Odbojkarškem klubu Mladost. Vsekakor pa to najnovejšo priznanje Društva telesno-kulturnih pedagogov Slovenije daje nove moči za nadaljnje delo pri šolskem športnem društvu ter drugih šolskih dejavnostih in v športnih organizacijah.

Milan Jerše

Nemčeva in Verbanova republiški prvakinji

Na Jesenicah je bilo republiško prvenstvo mladink v judu, na katerem so dosegle odlične uvrstitve tudi Sobočanke. V kategoriji do 48 kilogramov je zmagala Simona Nemec, v kategoriji do 61 kilogramov pa Zdenka Verban. Kot republiški prvakinji sta se uvrstili na državno prvenstvo. Sandra Fujs je zasedla tretje mesto. Na podobnem tekmovalju v Mariboru pa je mladinec Teodor Šoš zasedel v kategoriji do 71 kilogramov 3. mesto.

Janko Kardinar državni prvak v kegljanju

Na državnem prvenstvu invalidov v kegljanju, ki je bilo v Sarajevu, se je odlično odrezal Janko Kardinar, član Društva za rekreacijo in šport invalidov Murska Sobota. Nastopil je v slovenski reprezentanci (ta je zasedla drugo mesto). S 403 podrtimi keglji je namreč zasedel prvo mesto in postal državni prvak.

Beltinčani uspešni gostitelji krosa

Jesenski kros soboške občine, ki je bil v beltinskem parku in se ga je udeležilo okrog 700 tekmovalcev, je bil gotovo eden najuspešnejših v zadnjih letih. Zaslugo je treba pripisati vrlim organizatorjem, članom šolskega športnega društva Enotnost iz Beltincev, ki so tudi dobitniki letošnjega republiškega priznanja centra Zveze športnih društev Slovenije. S tem tekmovaljem pa so tudi proslavili 30-letnico uspešnega delovanja tega društva.

Po trije najboljši v posameznih starostnih kategorijah bodo sestavljali občinsko reprezentanco za kros Dela, ki bo 15. oktobra v Domžalah. Pri članih je zmagal Alojz Horvat iz Beltincev, pri članicah Edita Banfi, AK Pomurje, pri starejših mladincih Toni Sterman, SKŠ Rakičan, pri starejših mladinkah Manuela Perger, AK Pomurje, pri mlajših mladincih Martin Gruškovnjak, SKŠ Rakičan, pri mlajših mladinkah pa Helena Berden, SKŠ Rakičan. In kdo so zmagovalci pri pionirjih? Pri starejših pionirjih B je slavil Branko Cener, pri starejših pionirkah B pa Andreja Županek — oba SKŠ Rakičan. Pri starejših pionirjih in pionirkah A sta zmagala Janez Šaruga in Lidija Balazic — oba iz Beltincev, medtem ko sta bila Benjamin Žizek in Olga Gubič najuspešnejša med mlajšimi pionirji oz. pionirkami B. Simon Baranja z OŠ Tišina in Vesna Šiftar iz Puconec sta zmagala med pionirji 6. razreda, Tomas Škodnik in Melita Hajdinjak, oba OŠ Tišina, pa sta slavila med učenci 5. razredov.

M. Jerše

URADNE OBJAVE

URADNE OBJAVE
OBČINSKIH SKUP-
ŠČIN; GORNJA RAD-
GONA, LENDAVALA IN
MURSKA SOBOTA

Leto XXIV

Murska Sobota, 6. oktobra 1988

Št.: 26

Odgovorni urednik:
Martin Vinčec

190. Odlok o spremembah odloka o zakloniščih in drugih zaščitnih objektih v občini Murska Sobota
191. Odlok o združevanju sredstev za finansiranje skupnih potreb nekaterih SIS materialne proizvodnje
192. Sprememba sklepa o začasnih ukrepih družbenega varstva v Slovenijales, DO Lesna industrija Platana Murska Sobota
193. Sklep o valorizaciji stroškov za pripravo in opremo stavbnega zemljišča za usmerjeno stanovanjsko gradnjo (blokovno) in gradnjo objektov družbenega standarda na območjih, določe-

- nih z zazidalnimi načrti v mestu Murska Sobota
194. Sklep o valorizaciji meril za določitev stroškov za pripravo in opremo stavbnih zemljišč za neusmerjeno gradnjo (plombe) v mestu Murska Sobota
195. Odredba o spremembi in dopolnitvi odredbe o določitvi najvišjih cen v občini Murska Sobota
196. Odlok o spremembi odloka o posebnem občinskem davku od prometa proizvodov in od plačil za storitve v občini Murska Sobota

190

Na podlagi 205. člena Zakona o splošni ljudski obrambi in družbeni samozasčitni (Ur. list SRS, št. 35/82), Ocene tekočih gospodarskih gibanj in sprejetih ukrepov Izvršnega sveta SR Slovenije za uresničevanje ekonomske politike po 15. maju 1988, Sklepa Sveta za SLO in DS Skupščine občine Murska Sobota in 165. člena Statuta občine Murska Sobota, je občinska skupščina na seji družbenopolitičnega zbora, zbora krajevnih skupnosti in zbora združenega dela dne 22. 9. 1988 sprejela

ODLOK

o spremembah odloka o zakloniščih in drugih zaščitnih objektih v občini Murska Sobota

1. člen

V 25. členu Odloka o zakloniščih in drugih zaščitnih objektih v občini Murska Sobota (Uradne objave pomurskih občin št. 19/83) se besedilo »2 %« nadomesti z besedilom »1,8 %« in velja samo za družbene investitorje.

2. člen

V 26. členu se besedilo »3 %« nadomesti z besedilom »2,7 %«.

3. člen

V 28. členu se besedilo »0,06 %« nadomesti z besedilom »0,054 %«.

4. člen

Ta odlok začne veljati 8 dan po objavi v Uradnih pomurskih občin, uporablja pa se do preklica ukrepov.

Številka: 8-5/88-1

Datum: 22. 09. 1988

Predsednik
Skupščine občine Murska Sobota
Andrej Gerenčar
Andrej Gerenčar l. r.

191

Na podlagi 40. člena Zakona o komunalnih dejavnostih (Ur. list SRS št. 2/88) in 36. člena Zakona o stanovanjskem gospodarstvu ter 167. člena Statuta občine M. Sobota (Uradne objave pomurskih občin št. 12/80, 36/81, 34/83) je skupščina občine M. Sobota na seji Zbora združenega dela in Zbora krajevnih skupnosti dne 22. septembra 1988 sprejela

ODLOK

o združevanju sredstev za finansiranje skupnih potreb nekaterih SIS materialne proizvodnje

1. člen

Za zadovoljevanje skupnih potreb na področju komunalnih dejavnosti, cestnega gospodarstva in stanovanjskega gospodarstva so po tem odloku dolžne plačevati prispevke iz dohodka Samoupravni komunalni interesni skupnosti občine M. Sobota. Občinski samoupravni interesni skupnosti za ceste M. Sobota in Samoupravni stanovanjski skupnosti občine M. Sobota temeljne organizacije združenega dela in druge skupnosti s sedežem izven občine M. Sobota za svoje poslovne enote na območju občine M. Sobota. Za poslovne enote po tem odloku se štejejo obrati, prodajalnice, skladišča, predstavništva in druge delovne enote, ki niso organizirane kot temeljne organizacije združenega dela.

2. člen

Temeljne organizacije združenega dela in druge skupnosti s sedežem izven območja občine M. Sobota so za svoje poslovne enote s sedežem na območju občine M. Sobota dolžne plačevati prispevke po naslednjih stopnjah:

— za vzdrževanje komunalnih objektov in naprav 0,45 % iz dohodka — osnova je BOD

— za modernizacijo, rekonstrukcijo, vzdrževanje in varstvo regionalnih in lokalnih cest 0,70 % iz dohodka — osnova je BOD

— za potrebe solidarnosti v občini 2,00 % iz dohodka — osnova je BOD.

3. člen

Ta odlok začne veljati 8. dan po objavi v Uradnih objavah pomurskih občin.

Številka: 010-1/88-1

Datum: 22. 9. 1988

Predsednik
skupščine občine M. Sobota
Gerenčar Andrej l. r.

192

Na podlagi 167. člena Statuta občine Murska Sobota (Uradne objave št. 12/80, 36/81, 11/84 in 4/86), 601. in 606. člena Zakona o združenem delu (Ur. list SFRJ, št. 11/88) ter 10. člena Zakona o sprejemanju začasnih ukrepov družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine (Ur. list SRS, št. 32/80) je Skupščina občine Murska Sobota na seji Zbora združenega dela in Zbora krajevnih skupnosti, dne 22. septembra 1988 sprejela

SPREMENBO SKLEPA o začasnih ukrepih družbenega varstva v Slovenijales, DO Lesna industrija Platana Murska Sobota

I. Spremeni se IV. točko Sklepa o začasnih ukrepih družbenega varstva v Slovenijales, DO Lesna industrija Platana M. Sobota (Uradne objave št. 11/88), tako da se glasi:

»V začasni kolegijski organ Slovenijales, DO Lesna industrija Platana M. Sobota se imenujejo:

1. za predsednika:

VOURI Jože, ekonomist, M. Sobota, Veljka Vlahoviča 10

2. za člana:

NOVAK Miroslav, dipl. ing. lesarstva, Logatec, Vodovodna ul.

II

PUŠENJAK Darinka, dipl. pravnica, M. Sobota, Lendavska 23«

II. Sprememba sklepa velja s 1. oktobrom 1988 in se objavi v Uradnih objavah pomurskih občin.

Številka: 017-1/88-5

V M. Soboti, dne 22. septembra 1988

Predsednik
Skupščine občine M. Sobota
Andrej Gerenčar

193

Na podlagi 4. odstavka 43. člena Zakona o stavbnih zemljiščih (Ur. list SRS, št. 18/84), 4. odstavka 13. člena Odloka o upravljanju in razpolaganju s stavbnimi zemljiščem v občini Murska Sobota (Ur. objave, št. 31/78) ter 167. člena Statuta občine Murska Sobota (Ur. objave, št. 12/80, 36/81, 11/84 in 4/86) sta Zbor združenega dela in Zbor krajevnih skupnosti Skupščine občine Murska Sobota na seji, dne 22. 9. 1988, sprejela

o valorizaciji stroškov za pripravo in opremo stavbnega zemljišča za usmerjeno stanovanjsko gradnjo (blokovno) in gradnjo objektov družbenega standarda na območjih, določenih z zazidalnimi načrti v mestu Murska Sobota

1.

Stroški priprave in opreme stavbnega zemljišča, določeni s sklepom o določitvi stroškov za pripravo in opremo stavbnega zemljišča za usmerjeno stanovanjsko gradnjo (blokovno) in gradnjo objektov družbenega standarda na območjih, določenih z zazidalnimi načrti v mestu Murska Sobota (Ur. objave, št. 10/81) in valorizacijo prej navedenih stroškov (Ur. objave, št. 30/87) valorizirani na osnovi povprečnega povečanja gradbenih stroškov na dan 31. 3. 1988 znašajo:

— za 1 m² koristne stanovanjske površine 118.580.— din,
— za 1 m² koristne poslovne površine 198.328.— din.

Z dnem, ko začne veljati ta sklep, se preneha uporabljati sklep o valorizaciji stroškov za pripravo in opremo stavbnega zemljišča za usmerjeno stanovanjsko gradnjo (blokovno) in gradnjo objektov družbenega standarda na območjih, določenih z zazidalnimi načrti v mestu Murska Sobota, objavljen v Uradnih objavah pomurskih občin, št. 30 z dne 10. 12. 1987.

3.

Ta sklep začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnih objavah pomurskih občin.

Številka: 465-4/88-4

M. Sobota, 22. septembra 1988

Predsednik

Skupščine občine M. Sobota
Andrej Gerenčer, l. r.

194

Na podlagi 4. odstavka 43. člena Zakona o stavbnih zemljiščih (Ur. list SRS, št. 18/84), 4. odstavka 13. člena Odloka o upravljanju in razpolaganju s stavbnim zemljiščem v občini Murska Sobota (Ur. objave, št. 31/78) ter 167. člena Statuta občine Murska Sobota (Ur. objave, št. 12/80), 36/81, 11/84 in 4/86) sta Zbor združenega dela in Zbor krajevnih skupnosti Skupščine občine Murska Sobota na seji, dne 22. 9. 1988, sprejela

SKLEP

o valorizaciji meril za določitev stroškov za pripravo in opremo stavbnih zemljišč za neusmerjeno gradnjo (plombe) v mestu Murska Sobota

1.

Stroški priprave in opreme stavbnega zemljišča, določeni z merili za določitev stroškov za pripravo in opremo stavbnih zemljišč za neusmerjeno gradnjo v mestu Murska Sobota (Ur. objave, št. 8/79) in valorizacija navedenih meril (Ur. objave, št. 29/87), valorizirani na osnovi povprečnega povečanja gradbenih stroškov na dan 31. 3. 1988 znašajo:

a) STROŠKI PRIPRAVE STAVBNIH ZEMLJIŠČ

1. Za gradnjo individualnih stanovanjskih hiš in obrtnih delavnic 846,40 din/m² stavbnega zemljišča.

2. Za gradnjo trgovskih in gostinskih objektov ter drugih poslovnih prostorov 45.705.— din/m² stavbnega zemljišča.

b) STROŠKI KOMUNALNE OPREME

1. Za gradnjo individualnih stanovanjskih hiš in obrtnih delavnic:

— kanalizacija	11.412.— din/m ²
— vodovod	8.688.— din/m ²
— elektro omrežje	1.997.— din/m ²
— ceste	15.782.— din/m ²
— telefonsko omrežje	2.422.— din/m ²

Skupaj: 40.301.— din/m²

2. Za gradnjo trgovskih in gostinskih objektov ter drugih poslovnih prostorov:

— kanalizacija	14.247.— din/m ²
— vodovod	10.851.— din/m ²
— elektro omrežje	12.475.— din/m ²
— ceste	19.713.— din/m ²
— telefonsko omrežje	3.028.— din/m ²

Skupaj 50.314.— din/m²

2.

Z dnem, ko začne veljati ta sklep, se preneha uporabljati sklep o valorizaciji meril za določitev stroškov za pripravo in opremo stavbnega zemljišča za neusmerjeno gradnjo v mestu M. Sobota, objavljen v Uradnih objavah, št. 29 z dne 4. 12. 1987.

3.

Ta sklep začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnih objavah pomurskih občin.

Številka: 465-5/88-4

M. Sobota, dne 22. sept. 1988

Predsednik

Skupščine občine M. Sobota
Andrej Gerenčer, s. r.

Na podlagi 5. člena Zakona o družbeni kontroli cen (Ur. list SRS, št. 9/85) in 1. člena Odloka o pooblastitvi Izvršnega sveta Skupščine občine Murska Sobota za sprejemanje ukrepov neposredne kontrole cen na ravni občine (Ur. objave, št. 10/85) sprejema Izvršni svet Skupščine občine Murska Sobota na seji, dne 27. 9. 1988

ODREDBO

o spremembi in dopolnitvi odredbe o določitvi najvišjih cen

1. člen

V 1. členu Odredbe o določitvi najvišjih cen (Ur. objave, št. 14/88 in 20/88) se besedilo: »prevoz potnikov v primestnem cestnem prometu« črta.

2. člen

V 2. členu Odredbe o določitvi najvišjih cen (Ur. objave, št. 14/88) se alineja b) osnovne komunalne storitve dopolni tako, da se glasi:

Določijo se naslednje nove cene osnovnih komunalnih storitev:

	Enota mere	Cena din
1. Voda		
— gospodinjstvo	m ³	381
— gospodarstvo	m ³	390
2. Kanalizacija		
— gospodinjstvo	m ³	88,50
— gospodarstvo	m ³	162,00
— družbene dejavnosti	m ³	130,00

Če je odpadna voda onesnažena bolj, kot je to določeno, se določijo indekse točke. Indeksna točka se obračuna po ceni 30 din/m³ odpadne vode.

3. Odvoz smeti

— odvoz smeti od stanovanj	m ²	53
— odvoz smeti od trgovin	m ²	167
— odvoz smeti od delovnih organizacij, ustanov, zavodov	m ²	144
— odvoz smeti od obrtnikov (osnova za obračun je površina posl. prostorov)	m ²	86
— odlaganje smet. odpadkov na odlagališču	m ³	6.370
— pokrivanje odpadkov na odlagališču	m ³	9.850
— odvoz odpadkov s kesoni		
a) s kesoni prost. 3 m ³	din/m ³	15.800
b) s kesoni prost. 4 m ³	din/m ³	13.900
c) s kesoni prost. 5 m ³	din/m ³	11.800
d) s kesoni prost. 7 in 8 m ³	din/m ³	9.500
— postavitve praznega kesona v Murski Soboti (izven Murske Sobotice se zaračunava nastavitvev po ceni, ki velja za ustrezen kamion)		12.500
— če je keson lasti podjetja SOBOTA TOZD Komunala so cene višje za 20%		

Povečanje cen se uporablja od 1. 10. 1988 dalje.

3. člen

Ta odredba začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnih objavah.

Številka: 38-4/88-3

Murska Sobota, 27. 9. 1988

Predsednik

izvršnega sveta
Janez Štol, dipl. oec.

196

Na podlagi 1. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 43/83, 66/83, 71/84, 39/85, 11/86, 21/87, 10/88, 27/88 in 31/88) in 167. člena Statuta občine Murska Sobota (Uradne objave, št. 12/80, 36/81, 11/84 in 4/86) je Skupščina občine Murska Sobota na seji Zbora združenega dela in Zbora krajevnih skupnosti, dne 22. 9. 1988 sprejela

ODLOK

o spremembi odloka o posebnem občinskem davku od prometa proizvodov in od plačil za storitve v občini Murska Sobota

1. člen

V tarifi, ki je sestavni del odloka o posebnem občinskem davku od prometa proizvodov in od plačil za storitve v občini Murska Sobota (Uradne objave, št. 10/77, 25/77, 15/81, 8/82, 5/83, 34/83, 9/85, 29/85 in 29/87) se odpravijo tarifne številke:

- 1 — občinski davek od prometa z rabljenimi motornimi vozili,
- 3 — občinski davek od prometa alkohola — etanola in
- 4 — občinski davek od prometa knjig, brošur, časopisov in drugih publikacij.

2. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnih objavah pomurskih občin, uporablja pa se od 1. julija 1988.

Številka: 422-10/87-9

Datum: 23. 6. 1988

Predsednik

Skupščine občine M. Sobota
Andrej Gerenčer, dipl. oec, l. r.

kino

SPORED FILMOV V KINU PARK M. SOBOTA od 7. do 13. oktobra 1988

7. okt. ob 18. uri amer. znan-fant. film **NAVIGATOR**.

7. okt. ob 20. uri amer. erot. film **NAJSTNICA**. Mladini do 16. leta ne dovolimo ogleda filma!

9. okt. ob 16. in 18. uri amer. znan-fant. film **NAVIGATOR**.

9. okt. ob 20. uri amer. erot. film **NAJSTNICA**. OBVEŠČAMO GLEDALCE, DA BOMO IMELI OD 10. OKTOBRA PREDSTAVE PO ZIMSKEM ČASU, IN SICER: ob delavnih ob 17. in 19. uri, ob nedeljah pa ob 15., 17. in 19. uri!

11. okt. ob 17. in 19. uri amer. film katastrofe **ZNAK ZA NEVARNOST**.

12. okt. ob 17. in 19. uri amer. pustol. film **KARAVANA - ZA VACCARES**.

13. okt. ob 17. uri amer. film **KARAVANA ZA VACCARES**.

Prodaj

VALOVITO STREŠNO OPEKO v različni rjavi in črni barvi prodajamo. Informacije pri Ignacu Horvatu, Braće Radčića 52, Jalokovec, telefon 41-564, M-6915

VW 1200, registriran do septembra 1989, prodajamo. Informacije po telefonu 23-815, po 15. uri, M-6944

OSEBNI AVTO FORD ESCORT 1100, letnik 1972, registriran do 6. septembra 1989, prodajamo. Vlado, Vinka Megle 10, telefon: 23-464, M-6975

STOJALA ZA ČINELE, mikrofona, elektronski hoben simons sos 1 s čipi in mixer za bobne ali dodatek simons MITX 9 prodajamo. Vlado, telefon: 23-464, M-6975

ZELO LEPE MAČEHE prodajamo. Sebeborci 94, M-7096

ZAMRZOVALNIK GORENJE, 250 l, ugodno prodajamo. Terezija Jagodič, Krog, Murska ulica 22, M-7097

GOSPODARSKO POSLOPJE NA 50-arski parceli v Prosečki vasi prodajamo. Informacije pri Ludviku Serugi, Pečarovi 92, M-7098

FORD ESCORT, letnik 1982, prodajamo. Črenšoviči 58 c, M-7099

TORPEDO 62 menjaj za 75, Vlado Paldauf, Vučja vas 12 a, IN-16822

ZASTAVO 101 GTL 55, letnik 1986, prodajamo. Telefon: 87-241, IN-16823

JAWO 350 TWIN, november 1986, nujno, zelo poceni (tudi na dva obroka) prodajamo. Filip Špur, Banovci 28, p. Veržej, IN-16824

ZELO LEPE MAČEHE prodajamo. Sebeborci 94, M-7096

ZAMRZOVALNIK GORENJE, 250 l, ugodno prodajamo. Terezija Jagodič, Krog, Murska ulica 22, M-7097

GOSPODARSKO POSLOPJE NA 50-arski parceli v Prosečki vasi prodajamo. Informacije pri Ludviku Serugi, Pečarovi 92, M-7098

FORD ESCORT, letnik 1982, prodajamo. Črenšoviči 58 c, M-7099

TORPEDO 62 menjaj za 75, Vlado Paldauf, Vučja vas 12 a, IN-16822

ZASTAVO 101 GTL 55, letnik 1986, prodajamo. Telefon: 87-241, IN-16823

JAWO 350 TWIN, november 1986, nujno, zelo poceni (tudi na dva obroka) prodajamo. Filip Špur, Banovci 28, p. Veržej, IN-16824

ZELO LEPE MAČEHE prodajamo. Sebeborci 94, M-7096

ZAMRZOVALNIK GORENJE, 250 l, ugodno prodajamo. Terezija Jagodič, Krog, Murska ulica 22, M-7097

GOSPODARSKO POSLOPJE NA 50-arski parceli v Prosečki vasi prodajamo. Informacije pri Ludviku Serugi, Pečarovi 92, M-7098

FORD ESCORT, letnik 1982, prodajamo. Črenšoviči 58 c, M-7099

TORPEDO 62 menjaj za 75, Vlado Paldauf, Vučja vas 12 a, IN-16822

ZASTAVO 101 GTL 55, letnik 1986, prodajamo. Telefon: 87-241, IN-16823

JAWO 350 TWIN, november 1986, nujno, zelo poceni (tudi na dva obroka) prodajamo. Filip Špur, Banovci 28, p. Veržej, IN-16824

ZELO LEPE MAČEHE prodajamo. Sebeborci 94, M-7096

ZAMRZOVALNIK GORENJE, 250 l, ugodno prodajamo. Terezija Jagodič, Krog, Murska ulica 22, M-7097

GOSPODARSKO POSLOPJE NA 50-arski parceli v Prosečki vasi prodajamo. Informacije pri Ludviku Serugi, Pečarovi 92, M-7098

FORD ESCORT, letnik 1982, prodajamo. Črenšoviči 58 c, M-7099

TORPEDO 62 menjaj za 75, Vlado Paldauf, Vučja vas 12 a, IN-16822

ZASTAVO 101 GTL 55, letnik 1986, prodajamo. Telefon: 87-241, IN-16823

JAWO 350 TWIN, november 1986, nujno, zelo poceni (tudi na dva obroka) prodajamo. Filip Špur, Banovci 28, p. Veržej, IN-16824

ZELO LEPE MAČEHE prodajamo. Sebeborci 94, M-7096

ZAMRZOVALNIK GORENJE, 250 l, ugodno prodajamo. Terezija Jagodič, Krog, Murska ulica 22, M-7097

GOSPODARSKO POSLOPJE NA 50-arski parceli v Prosečki vasi prodajamo. Informacije pri Ludviku Serugi, Pečarovi 92, M-7098

FORD ESCORT, letnik 1982, prodajamo. Črenšoviči 58 c, M-7099

TORPEDO 62 menjaj za 75, Vlado Paldauf, Vučja vas 12 a, IN-16822

ZASTAVO 101 GTL 55, letnik 1986, prodajamo. Telefon: 87-241, IN-16823

JAWO 350 TWIN, november 1986, nujno, zelo poceni (tudi na dva obroka) prodajamo. Filip Špur, Banovci 28, p. Veržej, IN-16824

ZELO LEPE MAČEHE prodajamo. Sebeborci 94, M-7096

ZAMRZOVALNIK GORENJE, 250 l, ugodno prodajamo. Terezija Jagodič, Krog, Murska ulica 22, M-7097

GOSPODARSKO POSLOPJE NA 50-arski parceli v Prosečki vasi prodajamo. Informacije pri Ludviku Serugi, Pečarovi 92, M-7098

FORD ESCORT, letnik 1982, prodajamo. Črenšoviči 58 c, M-7099

TORPEDO 62 menjaj za 75, Vlado Paldauf, Vučja vas 12 a, IN-16822

ZASTAVO 101 GTL 55, letnik 1986, prodajamo. Telefon: 87-241, IN-16823

JAWO 350 TWIN, november 1986, nujno, zelo poceni (tudi na dva obroka) prodajamo. Filip Špur, Banovci 28, p. Veržej, IN-16824

ZELO LEPE MAČEHE prodajamo. Sebeborci 94, M-7096

ZAMRZOVALNIK GORENJE, 250 l, ugodno prodajamo. Terezija Jagodič, Krog, Murska ulica 22, M-7097

GOSPODARSKO POSLOPJE NA 50-arski parceli v Prosečki vasi prodajamo. Informacije pri Ludviku Serugi, Pečarovi 92, M-7098

FORD ESCORT, letnik 1982, prodajamo. Črenšoviči 58 c, M-7099

TORPEDO 62 menjaj za 75, Vlado Paldauf, Vučja vas 12 a, IN-16822

ZASTAVO 101 GTL 55, letnik 1986, prodajamo. Telefon: 87-241, IN-16823

JAWO 350 TWIN, november 1986, nujno, zelo poceni (tudi na dva obroka) prodajamo. Filip Špur, Banovci 28, p. Veržej, IN-16824

ZELO LEPE MAČEHE prodajamo. Sebeborci 94, M-7096

ZAMRZOVALNIK GORENJE, 250 l, ugodno prodajamo. Terezija Jagodič, Krog, Murska ulica 22, M-7097

GOSPODARSKO POSLOPJE NA 50-arski parceli v Prosečki vasi prodajamo. Informacije pri Ludviku Serugi, Pečarovi 92, M-7098

MONTAŽNO PLOČEVINASTO GARAŽO BRAKO prodajamo. Telefon: (069) 24-674, M-7117

AVTOMATIK 3 M prodajamo. Novak, Murska Sobota, Gregoričeva 53, M-7118

TERMOAKUMULACIJSKO PEČ, 2,5 KW, in barvni televizor, mali prenosni televizor in gramofon s ploščami prodajamo. Jože Bajt, Radenci, Prisojna 6, M-7119

ZASTAVO 125, letnik 1979, ugodno prodajamo. Telefon: 24-175, M-7120

CITROEN GSX 1.2, videorekorder, skoraj nov, ojačevalac za kitaro fender vibriral reverb in elektr. »chorus« in »overdrive« prodajamo. Telefon: 26-420, M-7121

TRAKTOR STEYR (žaba), 35 KS, prodajamo. Lazar, Ivanovci 4, M-7122

KORUZO Z NJIVE prodajamo. Horvat, Šalovci 143, M-7124

HIŠO s 430 ha OBDELOVALNE ZEMLJE (lahko parcele za poč. hišico) prodajamo. Informacije: Moravske Toplice, Čuber 31, telefon zvečer: M-7125

KORUZO Z NJIVE prodajamo. Gjerček, Srednja Bistrica 55, telefon: 70-338, M-7128

ZAMRZOVALNO SKRINJO in dva televizorja, črna-bela, prodajamo. Nemet, Kobilje 18, M-7129

ASCONO, letnik 1978, ugodno prodajamo. Naslov v upravi lista, M-7130

MALE PUJSKE prodajamo. Vanča vas 16, M-7132

MOTORNKOLO BT 50, star eno leto, prodajamo. Telefon: 70-161, M-7133

126 P GL, star 16 mesecev, in kuhinjo BREST 2000, novo, prodajamo. Murski Črnci 44, M-7143

MALE PUJSKE in zemljo, 17 arov, prodajamo. Andrejci 58, M-7135

BUKOVA DRVA in bučno olje prodajamo. Križevci 86 v Prekmurju, M-7136

ZASTAVO 750, prva registracija 1977, prodajamo. Telefon: 22-110, M-7138

OVCE: brejo samico in sameca prodajamo. Naslov v upravi lista, M-7139

PEČ NA OLJE EMO 6 (bela - za kuhinjo) po ugodni ceni prodajamo. Vprašati v prodajalni Borovo, M-7140

GLASBENI STOLP CROWN in moško usnjeno jopo št. 50, novo, prodajamo. Telefon: 25-581, M-7141

OJAČEVALEC, 2 x 400 W, in zvočnika, 200 W, prodajamo. Telefon: 23-111, M-7142

OPEL REKORD 1.9 letnik 1974, in AMI 8 CARAVAN ugodno prodajamo. Skakovci 35, M-7144

KOSO DUBRAVA ZA IMT 539 prodajamo. Prosečka vas 3, M-7146

AMI 8 BREAK, letnik 1976, registriran do maja 1989, in električni štedilnik ugodno prodajamo. Murska Sobota, Naselje Borisa Kraighera 28, telefon: 24-868, M-7147

KORUZO Z NJIVE, 1 ha, prodajamo. Lucu, Gornji Petrovci 83, M-7148

APN 6, v odličnem stanju, prodajamo. Saša Kovač, Radenci, Kidričeva naselje 9, M-7149

ZASTAVO 101, letnik 1978, prevoženih 80.000 km, prodajamo. Informacije po telefonu: 75-539, M-7150

JECMEN prodajamo. Bakovci, Nova ulica 1, telefon: 76-060, M-7151

KOLO BMX in kolo pony prodajamo. Branko Milek, Titova 15, telefon: 21-877, M-7154

KORUZO Z NJIVE, 56 arov, prodajamo. Črenšoviči 115, M-7155

RENAULT 4 TL prodajamo. Telefon: 74-034, do 15. ure - Nada, M-7156

MOST, 300 l, 150 l starega vina (rizling) in grozdje (rizling), 500 kg, prodajamo. Terezija Bagur, Lendava, Kovarčeva 10, LM-19176

KOMBINIRANI ŠTEDILNIK (2 plin, 4 elektrika) in pomivalno korito prodajamo. Telefon: 76-022, M-7157

DIANO, letnik 1978 in motor zastave 101 prodajamo. Kikec, Motovilci 41, M-7158

KOMBINIRANI OTROŠKI VOZIČEK in hojico prodajamo. Telefon: 26-764, M-7190

GROZDJE Z BRAJID in male pujske prodajamo. Rakičan, Panonska 66, M-7191

TRAKTOR ZETOR 2511 in televizor, črna-bela, star eno leto, prodajamo. Gančani 100, M-7208

RENAULT 4 TL, letnik 1978, ugodno prodajamo. Telefon: 46-330, M-7209

GROZDJE ŠIPON in RIZLING prodajamo. Franc Duh, Rožički Vrh 70, M-7210

ZASTAVO 750 SC, letnik 1980, prodajamo. Telefon: 25-295, M-7159

POHIŠTVO ZA SPALNICO, ročno izdelano, ugodno prodajamo. Matjaševci 3, telefon: 78-392, M-7160

TRAJNOŽARNO PEČ in peč na olje, ugodno prodajamo. Gomboc, Otovci 8, M-7162

TRAKTOR IMT 540 prodajamo. Lipa 80, p. Turnišče, M-7153

WARTBURG LIMUZINO, staro pet let, prodajamo. Ogled: Branko Sever, Trg zmage 5 (nad Tehnoprometom), M-7165

GRADBENO PARCELO V GORNJIH MORAVCIH (elektrika, voda, asfalt), prodajamo. Naslov v upravi lista, M-7166

MALE PUJSKE prodajamo. Vratarič, Černelavci, Travniška 5, M-7167

JUGO 45 A, letnik 1986, prodajamo. Sebeborci 47 - Marič, M-7168

MALE PUJSKE prodajamo. Topolovci 13, M-6169

TELICO, brejo osem mesecev, prodajamo. Ferenc Gvornj, Dobrovnik 203, M-7170

KADETT C prodajamo. Jablanovec, Murska Sobota, Cankarjevo naselje 27, M-7171

ŽELEZNI KORUZNJAK in transporter prodajamo. Mali Bakovci 86, telefon: 76-054, M-7172

OSEBNI AVTO POLONEZ 1500, letnik 1981, prodajamo. Brezovci 42, M-7173

RENAULT 4, letnik 1984, prodajamo. Telefon: 24-549, M-7174

DIATONICNO HARMONIKO B, Es, As in C, F, B prodajamo. Telefon: 46-206, M-7175

SILAŽNI KOMBajn SK 80, nov, prodajamo. Vrečič, Murski Petrovci 13, telefon: 72-912, M-7176

PEČI NA OLJE EMO 5 in **EMO 8**, dobro ohranjeno, ter termoakumulacijsko peč ugodno prodajamo. Rutič, Kidričeva 33 a, M. Sobota, M-7177

VISO CLUB, letnik 1982, prodajamo. Ogled popoldne: Ivan Casar, Strehovalci 45, M-7178

KORUZO Z NJIVE V VERŽEJU, 50 arov, prodajamo. Telefon: 71-302, M-7179

NEŠKROPLJENA JABOLKA (kupec nabira sam) prodajamo. Andrejci 19, M-7181

ZASTAVO 101 ugodno prodajamo. Ernest Šifnar, Sirukovci št. 36, M-7182

RENAULT 4, letnik 1977, prodajamo za 2.500.000.— din. Križevci pri Ljutomeru 20 a, telefon: 87-473, IN-RK

ZASTAVO 101, letnik 1978, prodajamo. Danilo Kozar, Murska Sobota, Mikloša Kuzmiča 7, M-7183

POHIŠTVO ZA DNEVNO SOBO ugodno prodajamo (Štefana Kuzmiča 22). Ogled 8. oktobra od 9. do 12. ure, M-7184

MOPED APN 6 in peč kuperbusch ugodno prodajamo. Telefon: 46-218, M-7185

ZASTAVO 101, letnik 1975, prodajamo. Telefon popoldne: 26-796, M-7187

RENAULT 18 GTL, letnik 1983, prevoženih 70.000 km, prodajamo. Telefon: (069) 23-370, M-7188

KUHINJSKE ELEMENTE, viseče, z vgrajenim hladilnikom, pomivalno mizo (1,20 m), delovno mizo, plinski štedilnik in termoakumulacijsko peč prodajamo. Franc Grah, Černelavci, Zadržna 8, telefon: 23-109, M-7189

SALONITKE, 8-rebrne 70/100, s slemenjaki, 380 kosov, in **KADETT**, letnik 1977, prodajamo. Bakovci, Prečna 18, telefon: 76-106, M-7211

KADETT 1200 S, letnik 1974, in **REKORD 1700**, letnik 1974, prodajamo. Veščica 55, M-7213

AVTO TAUNUS 15 M, vožen, registriran do februarja, poceni prodajamo, tudi po delih. Murska Sobota, Daneta Šumenjaka 8, M-7214

KORUZO V ZRNJU, suho, prodajamo. Jože Škafar, Bratovci 145 b, telefon: 71-071, M-7215

TRAKTOR ZETOR 5011 po ugodni ceni prodajamo. Interesenti naj se oglasio v Radmožancih št. 111, M-OP

ZASTAVO 101, letnik 1975, prodajamo. Boris Zitek, Mota 8, Ljutomer, IN-16839

STAREJŠO HIŠO z garažo, velikim dvoriščem in zazidljivo parcelo v Ljutomeru ugodno prodajamo. Telefon: 069 81-794, IN-16840

BELO GROZDJE ALI MOŠT (trgatev 8. oktobra) prodajamo. Šafarsko 29, p. Ljutomer, IN-16836

ZASTAVO 128 CL, letnik 1986, in tribrzdni plug leopard, prodajamo. Ključarovi 21, pri Križevcih, telefon: (069) 87-628, IN-16834

ZAPOROŽEC, letnik 1975, registriran do aprila 1989, poceni prodajamo. Silva Pučko, Mekotnjak 18, Ljutomer, IN-16832

DIANO 6, motor generalno obnovljen, prodajamo. Stanko Lihentvalner, Ilovec 15, 62275 Miklavž, IN-16830

ZASTAVO 750, dobro ohranjeno, dodatno opremljeno, prodajamo. Luka Oskomič, Borisa Zihlerja 1, M-7192

ALFA ROMEO 33 Q VERDE, 105 KS, aluminijasta kolesa, PIRELLI PG, letnik september 1986, prodajamo. Telefon: (61) 340-016, M-7193

126 P, letnik 1979, registriran, poceni prodajamo. Dvoršak, Rožički Vrh 35 a, M-7195

KORUZO ZA ZRNJE, 50 arov, prodajamo. Tešanovci 99, M-7196

OSEBNI AVTO ZASTAVA 750 LE, letnik 1984, prodajamo. Jože Nemec, Cvetkova 18, telefon: 26-315, M-7197

ZASTAVO 750, letnik 1982, z dodatno opremo prodajamo. Telefon: 24-794, M-7198

TRAKTOR IMT 539, star eno leto, prodajamo. Telefon: 77-205, M-7199

NEŠKROPLJENA JABOLKA ZA OZIMNICO prodajamo. Veščica 50, M-7200

DIANO 6 L, letnik 1978, prevoženih 85.000 km, ugodno prodajamo. Cena 1,4 milijona dinarjev. Buzeti, Bukovci, Panonska 28 a, M-6913

POMIVALNI STROJ GORENJE prodajamo. Telefon: 71-646 ali 71-198, do 15. ure, M-7201

ZASTAVO 101, letnik 1975, dobro ohranjeno, registrirano do maja 1988, prodajamo. Informacije: telefon 21-865, M-7202

VIDEOTEKA - VHS -

<

*Tam, kjer si ti, ni sonca, ne luči,
le tvoj blagi nasmeh še v srcih nam živi,
in nihče ne ve, kako zelo, zelo boli,
ko zavemo se, da več te ni.*

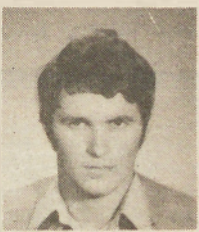
V SPOMIN

Gizeli Majc

z Vaneče 57

Minevata dve leti, polni žalosti, odkar zapustila dom in svoje drage si. Na tvojem grobu roža le cveti, ki grenka solza jo rosi. Hvala vsem, ki jo ohranjate v lepem spominu!

ŽALUJOČI: VSI TVOJI NAJDRAŽJI

ZAHVALA

Mnogo prezgodaj nas je v 36. letu zapustil naš nikoli pozabljeni mož, oče, brat, sin in zet

Jožef Čiček

iz Gančan

Ob nenadomestljivi izgubi se priscrčno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in vsem, ki so dragega pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti ter mu darovali vence in cvetje ter jo pospremili na njeni zadnji poti.

Posebna hvala kolektivu ozda Mura. Hvala g. kaplanu za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke ter govornikom za poslovične besede.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

VSI TVOJI NAJDRAŽJI

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage hčerke, mame in babice

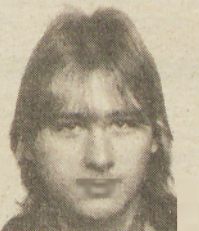
Ane Gerenc̃er

z Ivanec 35

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki so jo spremljali na njeni zadnji poti, ji darovali vence in cvetje ter izrekli sožalje.

Posebna zahvala zdravniškemu osebju internega oddelka bolnišnice v Murski Soboti, dr. Hauzerjevi, g. župniku, pevcem in govorniku.

VSI NJENI

*... in kaj je žalovanje
drugega kakor ljubezen do
tistega, ki nas je ljubil ...*

V SPOMIN

Boleč je spomin na 5. oktober, na kruti dan pred letom dni, ko nas je zapustil naš najdražji

Bojan Granfol

Vsem, ki stojite ob njegovem grobu, mu prinesete rože ali prižgete svečo, iskrena hvala!

VSI TVOJI

ZAHVALA

Po daljši in hudi bolezni nas je za vedno zapustila naša draga žena, mama in sestra

Jolanda Kuzma

iz Lendave

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem ter medicinskemu osebju, ki so nam stali ob strani in kakorkoli pomagali, z nami sočustvovali ter darovali vence in cvetje.

Lendava, 23. septembra 1988

ŽALUJOČI: mož Jože, sin Jože z družino, sin Tibor, brat Jože z družino, sestre Marija in Etelka ter drugo sorodstvo

*Bolečina da se skriti,
pa tudi solze ni težko zatajiti,
le drage mame in babice
nam nihče ne more več vrniti*

ZAHVALA

Tiho in brez slovesa nas je po kratki bolezni v 83. letu starosti zapustila naša draga mama, babica in prababica

Rozalija Majc

z Vaneče 57

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste nam v teh težkih trenutkih kakorkoli pomagali, nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter jo pospremili na njeni zadnji poti.

Posebna hvala g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke ter Marti Bedok za ganjive besede ob odprtem grobu.

Žalujoci: sin Viktor, hčerke Helena, Angela, Marija in Ema z družinami, vnuki in pravnuki ter drugo sorodstvo

*Zaman je bil tvoj boj,
zaman vsi dnevi hudega trpljenja,
bolezen je bila močnejša od življenja.*

ZAHVALA

V 67. letu starosti nas je prezgodaj zapustil dragi mož, oče, dedek in brat

Štefan Gajži

iz Petišovc

Ob boleči izgubi se zahvaljujemo vsem sorodnikom in prijateljem, ki so ga obiskovali med boleznijo. Posebna hvala zdravniškemu osebju internega oddelka v Rakičanu in Kliničnega centra v Ljubljani, ki so mu lajšali bolečine.

Posebna hvala vsem, ki ste ga spremljali na zadnji poti, darovali vence, cvetje, za sv. maše in izrekli sožalje. Hvala g. kaplanu za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in tov. Mariču za ganjivo slovo.

Petišovci, Kanada, 18. septembra 1988

ŽALUJOČI: VSI NJEGOVI

*Lani ta čas smo zrlji še v tvoj obraz,
a letos nikjer več te ni,
zaman te iščejo naše oči,
zaman te kliče naše srce.
Srce ljubeče v grobu spi,
nam pa rosijo se solzne oči.*

V SPOMIN

12. oktobra bo minilo žalostno in boleče leto, odkar nas je mnogo prezgodaj zapustila naša draga

Marija Sapač

iz Predanovec

Resnico, ki je kruta in neizprosna, je težko dojeti, a vendar je grenko spoznanje, da te ni in da se nikoli več ne vrneš. Praznina, ki je nastala s tvojim odhodom, pa bo ostala v naših srcih za vedno.

Hvala vsem, ki se z lepo mislijo ustavite ob njenem prebranem grobu.

ŽALUJOČI: VSI, KI SMO TE IMELI RADI

*Zaspala manica si zlata,
zaprla trudne si oči,
naj Bog odpre ti rajska vrata,
to ti iz srca želimo vsi.*

(Slovo materi, dr. J. Smej)

ZAHVALA

V 79. letu starosti nas je nepričakovano zapustila naša draga mama, babica in prababica

Justina Bojnec

iz Bogojine

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, posebno dr. Hauzer-Petrovičevi za požrtvovalnost, družini Gašper za nesebično pomoč in vsem znancem, ki ste nam v teh težkih trenutkih izrekli sožalje ter drago pokojnico pospremili na njeni zadnji poti.

Posebna hvala g. župniku za lep pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke ter predstavnici KS za poslovične besede ob odprtem grobu, kolektivom OŠ Kuzma, Univerzitetne klinike za nevrokirurgijo v Ljubljani in sterilizacije, bolnišnice v Rakičanu.

Vsem še enkrat — hvala!

Žalujoci: hčerke Justina, Tončka, Malči, Julijana, Ivanka in Anica z družinami ter drugo sorodstvo

*Že leto dni te zemlja krije,
v gomili tihi mirno spiš,
srce ljubeče več ne bije
in ti se več ne prebudiš.*

V SPOMIN

6. oktobra mineva najbolj žalostno in boleče leto, odkar je prenehalo biti srce dragemu in dobremu možu, očetu, staremu očetu, bratu, stricu in svaku

Jožetu Fartku

iz Doliča

Že eno leto počivaš v hladnem grobu. Naši klici te ne zdramijo, solze ne zbude. Napis na grobu pa nas spominja, da tu naš najdražji za vedno spi. Hvala vsem, ki se ga še spominjate, obiskujete njegov grob, prinašate cvetje in prižigate sveče.

VSI, KI SMO TE IMELI NEIZMERNO RADI

ZAHVALA

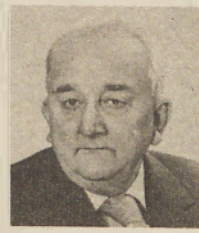
V 68. letu starosti nas je nepričakovano zapustil ljubi mož, oče in dedek

Franc Rogač

iz Serdice

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom ter vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti. Hvala župnikoma Erniši in Kerčmarju, pevcem, Gasilskemu društvu Serdica ter godbi.

VSI, KI SMO TE IMELI RADI

ZAHVALA

V 69. letu starosti nas je za vedno zapustil naš dragi oče

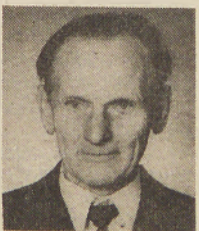
Edmund Recek

krojaški mojster
od Grada

Ob boleči izgubi se zahvaljujemo vsem, ki ste ga pospremili na zadnji poti.

Posebna hvala dr. Štivanu in osebju internega oddelka, govornici, g. duhovniku in pevcem za odpete žalostinke.

VSI NJEGOVI

*Kje si ljubi oče,
kje tvoj mili je obraz,
kje je tvoja skrbna roka,
ki skrbela je za nas?*

ZAHVALA

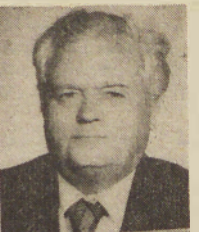
V 67. letu starosti nas je tragično zapustil dragi sin, oče, stari oče in brat

Štefan Makari

iz Bodonec

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih pomagali, nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter ga pospremili na njegovi zadnji poti. Posebna hvala g. duhovniku, pevcem žalostink ter govornici KS Bodonci.

Zalujoci: mama, sin Evgen z ženo Cvetko in malim Simonom, sinova Štefan in Franc ter sestre Sidonija, Helena in Ema z družinami

*Lani ta čas smo zrlji še v tvoj obraz,
a letos nikjer več te ni,
zaman te iščejo naše oči,
zaman te kliče naše srce.
Srce ljubeče v grobu zdaj spi,
nam pa rosijo se solzne oči.*

V SPOMIN

12. oktobra bo minilo žalostno in boleče leto, odkar nas je zapustil naš dragi mož, oče in stari oče

Franc Hrvatin

iz Dobrovnika

Ne moremo verjeti, da si odšel in se nikoli več ne boš vrnil med nas. Tvoj korak je obstal, glas onemel, v našem domu je praznina, v naših srcih bolečina, ki ne bo nikoli minila.

Hvala vsem, ki se ga spominjate!

ŽALUJOČI: VSI, KI SMO TE IMELI RADI

Več skrbi prenašanju tradicij NOB

Prenašanje tradicij NOB na mladi rod bo treba v prihodnje nameniti znatno več pozornosti, pri čemer pričakujejo tudi večjo pomoč mentorjev zgodovinskih krožkov na osnovnih in srednjih šolah. Ker je zdaj očitno še premalo posluha za takšne pobude, je pomembno, da revolucionarne tradicije prenašamo učencem že od 1. razreda osnovne šole. Zato jih je nujno bolj pritegniti z različnimi aktivnostmi, pri čemer imajo veliko vlogo tudi pohodi, npr. Ob žici okupirane Ljubljane ali pohod na Vanečo ob občinskem prazniku in drugih priložnostih.

To so med drugim poudarili na seji sveta za ohranjanje revolucionarnih tradicij NOB in spomeniško varstvo pri predsedstvu OK SZDL v Murški Soboti, ko so sprejemali program dela. Sklenili so, da bo v petek, 14. oktobra, ob 11. v Domu borcev in mladine na Vaneči srečanje mentorjev in članov zgodovinskih krožkov s srednjih in osnovnih šol soboške občine ter borcev, k čemur bodo pritegnili tudi Zavod za šolstvo. Razpise o posameznih pohodih pa bodo sproti pošiljali na posamezne šole, da bi le-te lahko uskladile udeležbo svojih učencev na različnih prireditvah. Med drugim se bo svet za ohranjanje revolucionarnih tradicij NOB in spomeniško varstvo pri predsedstvu OK SZDL zavzel za čimprejšnji prenos plošče padlega partizana Štefana Kuharja s stare na novo osnovno šolo v Puconcih. Sproti pa se bodo vključevali v vse akcije v soboški občini in prisluhnili pobudam občanov in organizacij.

M. Jerše

Tale posnetek je nastal v Moravskih Toplicah, kjer gradijo nove prostore terapije, poleg tega pa bosta v ogromni stavbi iz belega marmorja še bazen in restavracija. Kakor je dejal direktor tozda Evgen Kisilak, potekajo vsa dela po načrtu, z njimi pa bodo končali konec oktobra ali v začetku novembra.

bp

Z UPRAVE ZA NOTRANJE ZADEVE

Otrok hudo poškodovan

Megla, dež in druge vremenske neviščenosti ter veliko kmetijske mehanizacije na naših iztrošenih cestah pomenijo, da moramo biti v teh jesenskih dneh še previdnejši kot ponavadi. Ta teden je dokazal, da je to možno, saj je bilo v Pomurju manj nesreč.

27. septembra se je peljal Ernest Balek iz Šalovec po cesti z Vaneče proti Mačkovec. V Moščancih je izza stoječega avtobusa na zaznamovanem prehodu za pešce nenadoma pritekel čez vozišče otrok I. G. Kljub zaviranju se ni mogel ogniti trčenju. Pri tem se je otrok hudo poškodoval.

V večernih urah prvega oktobrskega dne je prišlo do prometne nesreče na lokalni cesti v Krapju. Voznica osebne avtomobila Irena Rajnar se je peljala proti Ljutomeru. Med vožnjo je z roko brisala roso z desnega vetrobranskega stekla, pri tem zapeljala na desno bankino in trčila v telefonski drog. V nesreči sta se poškodovata Danijel Ozmeč iz Vuzmetincev in J. R. iz Krapja. Materialne škode je za 800.000 dinarjev.

se

POSEBNO OBVESTILO

Iz zdravilišča Moravske Toplice smo dobili ovadbo, da je do sedaj neznan storilec demontiral 5 ionizacijskih javljalnikov požara TIP F-ES 5 B, ki jih je izdelala Iskra Avtomatika.

Javljalniki so veliki kot jogurtov lonček, s plastičnim ohišjem, ki je običajno bele barve, znotraj katerega je poleg drugega vgrajena ploščica z radioaktivno snovjo.

Strokovno nameščeni javljalniki sicer ne pomenijo nobene nevarnosti za zdravje ljudi, v rokah nepoklicanih oseb pa obstaja nevarnost sevanja ter seveda opeklin, če bi tak predmet dlje časa nosili pri sebi. Še posebej je ta nevarnost v primeru, če bi nepoklicana oseba predmet poskušala razstaviti.

Zato pozivamo vse občane, ki bi karkoli vedeli o odtujenih predmetih, da to sporočijo najbližji postaji milice ali po tel. št. 92 ob najdbi takega predmeta pozivamo občane, da o tem obvestijo miličnike, ki ga bodo na ustrezen način zavarovali.

Če pa to obvestilo bere tudi oseba, ki je predmete odtujila ali jih ima v posesti iz kakršnih koli drugih razlogov, jo pozivamo, da jih vrne na najbližjo postajo milice ali predmete odloži na določeno mesto ter obvesti po telefonu, kje naj jih miličniki prevzamejo in ustrežno zavarujejo. Javljalniki sami po sebi niso uporabni in nimajo bistvene materialne vrednosti, so pa lahko zelo nevarni za zdravje ljudi.

UNZ Murška Sobotna

ŽELEZNE DVERI

NOVO IGRIŠČE

Nedelja je bila pomemben dan za krajane Železnih Dveri. Telovalno društvo Partizan te krajevne skupnosti je po dolgem času prostovoljnega dela, odrekamj in pomoči Zveze telesnokulturne organizacije občine Ljutomer uspelo asfaltirati športno igrišče v gozdu pod dvorcem v Železnih Dverih.

Čeprav je to društvo staro šele dobrih 5 let, pa so vendar pokazali izjemne rezultate. Ekipi v malem nogometu je uspela uvrstitve v slovensko ligo, zato je novo igrišče, ki pa ne bo namenjeno samo malemu nogometu, ampak tudi drugim rekreativnim športom, toliko pomembnejše. Ureditev in asfaltiranje sta stala 11 milijonov dinarjev, na otvoritvi pa je bil poleg številnih krajanov in gostov tudi predsednik ZTKO občine Ljutomer Rajko Mlinarič, ki je igrišče tudi predal v uporabo.

Žal je bil nogometni turnir, ki so ga pripravili, nekoliko okrnjen, kljub temu pa so igrišče krstili s tekmo med domačimi igralci in ekipo iz Križevcev pri Ljutomeru.

D. L.

Molitveni dom za adventiste

Nekdanja Kerševanova vila na Mladinski ulici v Murški Soboti je prejšnjo soboto dobila novo namembnost. Dopoldne so se v prenovljenih prostorih zbrali pripadniki krščanske adventistične cerkve in jih po ustaljenem običaju z verskim obredom posvetitve namenili za potrebe molitvenega doma. Vsa obnovitvena dela so opravili verniki sami, prav tako so tudi njihova sredstva za preno in opremo. Po sedmih mesecih, kolikor je bilo potrebnih za odkup stavbe in njeno obnovo z ureditvijo okolice, je tako nared verski objekt za še eno od številnih verskih skupnosti, ki delujejo v naši pokrajini. B. Ž.

Čeprav je te dni še kar toplo, je treba zdaj poskrbeti za nakup zimske garderobe. Taka gneča je bila pred stojnico, kjer so prodajali nogavice. In če so cene le-teh v trgovinah precej višje je najboljšje, da si pravočasno kupimo kakšen par več.

nj

Lendava

Hišna samouprava ne dela

V lendavski občini imajo 47 skupnosti stanovalcev, ki so sprejele ustrezne samoupravne akte, vendar pa vse strokovne zadeve iz njihove pristojnosti opravlja strokovna služba stanovanjske skupnosti. Problematika, s katero se srečujejo skupnosti stanovalcev, je v glavnem naslednja: stanovalci z ustanovitvijo hišnega sveta prepustijo vse skrbi glede delovanja in gospodarjenja nekaj ljudem. Sestanki so večinoma nesklepčni, kar kaže na nezainteresiranost stanovalcev. Vzdrževanje stanovanj in stanovanjskih hiš je tesno povezano s stanarino, saj je ta edini vir financiranja prenov stanovanj in hiš. Stanovalci neredno plačujejo stanarino, zato ni denarja za obnovo. Za lendavsko občino je poleg tega značilno, da je stanovanjski sklad zastarel in potreben celovite prenove, ta pa požre ves denar. Neredko se dogaja, da stanovalci sami poškodujejo stanovanja in zahtevajo

popravila, do katerih niso upravičeni. V občini menijo, da bo hišna samouprava žužvela le, če bo lahko sama odločala o popravilu stanovanj, saj bo v to odločanje lahko vključila vse stanovalce, ki se bodo trudili, da bodo stanovanja čim bolj vzdrževana.

Jani Đ.

NOVOSTI V IZOBRAŽEVANJU

PREDAVANJA IZ CESTNOPROMETNIH PREDPISOV ZA VOZNIKE KOLES Z MOTORJEM (MOPEDOM)

Na pobudo delegatov ZZD pri SO Gornja Radgona bo domača delavska univerza skupno s svetom za preventivo in vzgojo, oddelkom za notranje zadeve in predstavniki milice začela s predavanji o cestnoprometnih predpisih (CPP) za bodoče voznike koles z motorjem (mopedom). Predavanja iz CPP bodo namenjena predvsem osnovnošolcem, ki so dopolnili 14 let starosti, in drugim občanom, zainteresiranim za preskus znanja iz CPP v skladu z Zakonom o cestnoprometnih predpisih.

Ta zamisel je nastala iz utemeljenih razlogov. Prvič: s tem izobraževanjem se vključujejo v akcijo — 10 % prometnih nesreč, drugič: lani je opravljalo izpit iz CPP v občini Gornja Radgona okrog 440 kandidatov (od teh ga je opravilo le 180) in tretjič: pri sodniku za prekrške se je v lanskem letu znašlo več kot 200 voznikov koles z motorjem. Ni pa potrebno še posebej omenjati, koliko žrtev so zahtevale naše ceste, pri čemer so bili mnogokrat udeleženi prav mladi (še pred kratkim v Gornji Radgoni dve smrtni nesreči).

Skupni akciji so se pridružile tudi vse osnovne šole, prav tako pa tudi starši njihovih učencev. Program, ki bo na vseh osnovnih šolah, bo zajemal glede na republiške podzakonske predpise s področja cestnega prometa predvsem naslednja področja: splošni pojmi o varnosti cestnega prometa, splošna in posebna prometna pravila, prometni znaki, predpisi o pravicah pooblaščenih uradnih oseb organov javne varnosti pri nadzoru in urejanju cestnega prometa, predpisi o voznikih vozil na motorni pogon in o vozilih, predpisi o napravah in opremi na vozilih in o dolžnostih ob prometnih nezgodah.

Za tovrstno izobraževanje mladih (cestnoprometna preventiva) je že zdaj precejšnje zanimanje. Med prvimi so se za to obliko usposabljanja odločili

starši in učitelji učencev osnovne šole pri Negovi. Najbrž so s to dejavnostjo začeli med prvimi v Sloveniji, ne glede na nekatera toga dosedanja zakonska določila, in prepričani so, da bodo to storili še marsikje drugje. V mislih moramo imeti mladega človeka, njegovo varnost v prometu in tudi družbeno škodo, ki jo povzročajo prav mladi — še nezkušeni vozniki motornih vozil.

Prepričani smo, da bo naša pobuda sprejeta ne samo pri mladih in njihovih starših, marveč tudi pri republiškem svetu za preventivo in vzgojo v cestnem prometu in navsezadnje še v Skupščini SR Slovenije, ki naj bi tudi v tej smeri spremenila zakonske predpise o t. i. mopedistih.

R. Jaušovec

NAJVEČ ZANIMANJA ZA JABOLKA — Na sejmu ozimnice v Murški Soboti, ki ga je pripravila KZ Panonka, je bilo konec tedna kar precej kupcev. Ti so najbolj povpraševali po jabolkih, in sicer najboljših vrstah, kot so jonagold, gloster in jonatan, ki so stala 1250 dinarjev kilogram. Prodali so tudi precejšnje količine zelja, ki je bilo po 350 dinarjev. Sicer pa lahko zamudniki nabavijo sadje in zelenjavo do sredine meseca v upravi KZ Panonke. Besedilo: M. Jerše, foto: A. Abraham.

Končno urejena mala Gregorčičeva ulica

Mala Gregorčičeva ulica, ena najstarejših ulic v Murški Soboti, je končno urejena. Po dolgotrajnih prizadevanjih občanov so delavci tozda Komunalna podjetja Sobotna asfaltirali cestišče ter napeljali kanalizacijo in vodovod. Predračunska vrednost teh del je znašala čez 114 milijonov dinarjev. Denar so zagotovili iz krajevnega samopripevka in prispevka občinske komunalne skupnosti.

Poleg tega načrtujejo ureditev Mladinske ulice pri TVD Partizanu, za kar je že izdelana projektna dokumentacija, in Male nove ulice, kjer bodo asfaltirali cestišče in uredili pločnik, mestne krajevne skupnosti pa bodo sofinancirale postavitve ulične razsvetljave. Sicer pa se v soboških mestnih krajevnih skupnostih že nekaj časa pripravljajo na skupno proslavitev tedna starejših občanov, ki bo 27. oktobra v hotelu Diana.

M. J.

IZ PORABJA — Ta posnetek je nastal v najmanjši porabski va-si ANDOVCI, kjer živi manj kot sto ljudi. Kljub vsemu imajo trgovino z bifejem, kjer si lahko domačini kupijo najnujnejše stvari in se okrepečajo. Če se srečajo starejši, pogovor skoraj vedno steče v slovenskem jeziku, po domače torej; ko pa so zraven tudi mladi, pa je pogovorni jezik običajno madžarščina. In tako je povsod (morda še najmanj na Gornjem Seniku). Kaj se bo zgodilo, ko starejših ne bo več?

Jože Graj

VESTNIK

IN

SLOVENIJATURIST

VAM PRIPRAVLJATA PRESENEČENJE!

Tu in tam bo Slovenijaturist popeljal na izlet nekatere bralce VESTNIKA. Kdo bodo ti srečneži? Med vsemi naročniki VESTNIKA jih bo izbral računalnik.

DRAGI BRALCI, VAŠ TEDNIK — VESTNIK — MISLI NA VAS! IN ČE ŠE NISTE, POSTANITE NAŠI REDNI NAROČNIKI!

Termotiskani jeans, mladinski program, drugi športni izdelki.

BUTIK • K
KONFEKCIJA KISILAK — SERDICA —
Odpri dnevno od 9. do 17. ure, tudi ob sobotah. Telefon 78-656.

boutique